

MICHELIN

EDYNBURG

Praca zbiorowa

Edynburg

Michelin

Wydanie 1

Tytuł: Edynburg. Michelin

Tytuł oryginału: Guide Vert Week-end. Edimbourg

Tłumaczenie: Ewa Poniedzielska

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja: Izabela Sieranc

Korekta: Adam Raczyński, Urszula Czerwińska

Projekt graficzny: Dawid Kwoka

Skład i redakcja techniczna: Sabina Binek

Projekt okładki: Jan Paluch

Zdjęcie na okładce: © anon_tae / Shutterstock.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 230 98 63

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

Księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

http://bezdroza.pl/user/opinie/beedy1_ebook

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-6162-1

- [Poleć książkę](#)
- [Kup w wersji papierowej](#)
- [Oceń książkę](#)

- [Księgarnia internetowa](#)
- [Lubię to!](#) » [nasza społeczność](#)

© konstantin32 / Depositphotos.com

SPIS PLANÓW I MAP

Edinburgh Castle

Royal Mile i na południe od Royal Mile

St Giles' Cathedral

Princes Street, New Town, Calton Hill, dzielnice zachodnie i północne

Leith

Rosslyn Chapel

Okolice Edynburga

Edynburg

Dzielnice Edynburga

Legenda

Zabytki i obiekty

	Wycieczka – początek trasy			Inne interesujące miejsce – Szczyt
	Kościół			Gorzelnia
	Meczet			Pałac, willa, budynek mieszkalny
	Synagoga			Cmentarz: chrześcijański, muzułmański, żydowski
	Klasztor – Latarnia			Gaj oliwny – Gaj pomarańczowy
	Fontanna			Namorzyny
	Punkt widokowy			Schronisko młodzieżowe
	Zamek – Ruiny lub stanowisko archeologiczne			Rysunki naskalne
	Zapora – Jaskinia			Kamień runiczny
	Megalit			Kościół drewniany
	Wieża genueńska – Wiatrak/młyn			Kościół klepkowy
	Świątynia – Zabytek kultury antycznej			Park, rezerwat
	Świątynia: buddyjska – hinduistyczna			

Sport i rozrywka

		Basen: odkryty, kryty		Windsurfing, kitesurfing
		Plaża – Stadion		Wędkarstwo morskie lub sportowe
		Port jachtowy (marina)		Canyoning, rafting
		Nurkowanie – Surfing		Teren kempingowy – Gospoda, schronisko
		Schronisko – Szlak		Arena
		Wycieczki konne, centrum hippiczne		Ośrodek sportu i rekreacji, baza sportów wodnych
		Golf – Teren rekreacyjny		Canoe i kajaki
		Park rozrywki		Wycieczki statkiem
		Ogród zoologiczny		
		Ogród botaniczny, arboretum		
		Park ornitologiczny, rezerwat ptaków		

Informacje praktyczne

	Informacja turystyczna		Internet
	Parking – Parking typu „Parkuj i jedź”		Ratusz – Bank, kantor
	Dworzec: kolejowy, autobusowy		Sąd – Policja
	Linia kolejowa		Żandarmeria
	Linia tramwajowa		Teatr – Uniwersytet – Muzeum
	Postój dorożek		Skansen
	Metro – RER		Szpital
	Stacja metra (Calgary itd., Montreal)		Hala targowa
	Kolejka linowa		Lotnisko
	Kolejka wąskotorowa		Parador, Pousada
	Kolejka turystyczna		A Izba Rolnicza
	Prom pasażersko-samochodowy		D Rada prowincji
	Prom pasażerski		G Zarząd dystryktu, Przedstawicielstwo Rządu, Policja kantonalna
	Kolejka		L Zarząd prowincji (landhaus)
	Obserwatorium		Uzdrowisko
	Stacja benzynowa – Sklep		Źródła termalne
	Poczta – Telefon		

Infrastruktura drogowa

	Autostrada lub droga szybkiego ruchu
	Skrzyżowanie bezkolizyjne: całkowite, częściowe
	Droga
	Deptak
	Schody – Ścieżka, droga

Topografia, granice

	Aktywny wulkan – Rafa koralowa
	Bagno – Pustynia
	Granica – Park narodowy

Przewodniki Michelin

100 lat tradycji!

Przewodniki Michelin to doskonała inspiracja dla tych wszystkich, którzy pragną odkrywać kulturalne i naturalne dziedzictwo świata. To kulinarna i turystyczna uczta, najpiękniejsze trasy, najwygodniejsze hotele. To 200 tytułów przedstawiających największe atrakcje - na świecie, w Europie i we Francji.

Pierwszy przewodnik Michelin ukazał się ponad sto lat temu. Kiedy na przełomie XIX i XX w. na francuskich drogach pojawiły się pierwsze „automobile”, André Michelin założył we Francji sieć biur informacji podróżniczej, które wskazywały najlepsze trasy i miejsca warte odwiedzenia, doradzały, gdzie przenocować lub zatrzymać się na obiad. W 1900 roku, czyli niecały rok po pierwszym samochodowym rajdzie dookoła Francji, Michelin dokonał przełomu, wydając pierwszy przewodnik w czerwonej okładce, w którym podróżujący mogli znaleźć wiele cennych wskazówek. W 1926 r. dział turystyczny Michelin przedstawił pierwszy przewodnik regionalny, w którym zgrupowano najbardziej popularne trasy i atrakcje turystyczne. Obiekty sklasyfikowano według systemu gwiazdkowego, który obowiązuje do dziś. W 1939 r. obok przewodników w czerwonych okładkach, które od tej pory miały być zarezerwowane dla najlepszych hoteli i restauracji, wprowadzono serię z okładką zieloną - dla obieżyświatów.

Od roku 2006 wydawnictwo Bezdroża - partner wydawniczy koncernu Michelin w Polsce - publikuje

polskojęzyczne wydania słynnych przewodników po krajach i miastach.

Nie można zapominać, że **wszystko ulega nieustannym zmianom**. Informacje praktyczne dotyczące podróży błyskawicznie się dezaktualizują: powstają nowe hotele i restauracje, zmieniają się ceny i godziny otwarcia... Zmiany są również codziennością kultury, sztuki, przemysłu i rzemiosła. Od nowinek nie są wolne nawet miejsca najbardziej znane: są przebudowywane, szczycą się nowymi nabytkami lub poszerzoną ofertą kulturalną - to wszystko wzbogaca program tradycyjnych tras turystycznych.

Zielony Przewodnik **odkrywa i omawia te zmiany**. Prezentowane atrakcje poddaje nieustannej ocenie, stosując **unikatowy system rekomendacji turystycznych**:

★★★ zobacz koniecznie

★★ warto odwiedzić

★ godne uwagi

NASZE PODPOWIEDZI

Obejrzyj panoramę miasta z zamku (zob. s. 76), z Calton Hill (100 m n.p.m., zob. s. 115) lub ze szczytu wygasłego wulkanu Arthur's Seat (251 m n.p.m., zob. s. 93). Rozciągający się na stolicę Szkocji widok jest zachwycający, zwłaszcza o świcie i wieczorem.

© samot / Depositphotos.com

Widok z Calton Hill

Wybierz się na spacer po Royal Mile... i przyległych uliczkach. Można, a nawet trzeba się zgubić w labiryncie uliczek, *closes*, czyli wąskich korytarzy, i dziedzińców leżących po obu stronach tej najstarszej ulicy miasta. Po Royal Mile krążą nie tylko miłośnicy miejskich wędrówek i imprezowicze, ale również... duchy (*zob. s. 89*).

Razem z dziećmi odwiedź National Museum of Scotland (*zob. s. 98*), będziecie oczarowani. Muzeum jest interaktywną atrakcją. Na interesujących wystawach można spędzić cały dzień! Dodatkowym atutem jest bezpłatny wstęp.

Pospaceruj uliczkami Stockbridge (*zob. s. 119*) i **Dean Village** (*zob. s. 117*). Tu można podpatrzeć, jak (dobrze) żyje się bohemie Edynburga. W tych przyjemnych, pełnych zieleni, dzielnicach-wioskach jest mnóstwo kawiarni i ekologicznych sklepów.

Zwiedz New Town (*zob. s. 110*). To będzie interesujące doświadczenie, jeżeli podążysz śladami postaci stworzonych przez Alexandra McCalla Smitha w serii książek *44 Scotland Street*.

Przejedź się słynnym piętrowym autobusem (*zob. s. 16*). Gdy zmęczy cię wędrówka, wsiądź do autobusu Hop-On Hop-Off, zajmij miejsce na piętrze, najlepiej z przodu, i podziwiaj widoki przesuwane się przed oczami.

Odkryj różne gatunki szkockiego piwa, whisky i dżinu w pubach Old Town. Przy okazji możesz posłuchać koncertu w przepełnionym klubie-piwnicy - kto wie, może właśnie będziesz świadkiem występu przyszłego Franza Ferdinanda (*zob. s. 48*).

Pospaceruj wzdłuż Farmers' Market (*zob. s. 43*) **lub po ekologicznym targu w Stockbridge** (*zob. s. 43*). Zanim zjesz w jednej z tutejszych restauracji dania inspirowane tradycyjnymi przepisami, odkryj smak produktów szkockiego rolnictwa, rzemieślniczych piw, wędzonych ryb...

© Madrbothair / Depositphotos.com

Farmers' Market

Poczuj ciarki na plecach, słuchając, jak cały stadion Murrayfield (zob. s. 46) śpiewa *Flower of Scotland* przed meczem Pucharu Sześciu Narodów.

Podziwiaj dekoracyjne rzeźby w Rosslyn Chapel (zob. s. 124). Słynna budowla wciąż skrywa wiele tajemnic.

Spaceruj, opalaj się, oddaj się dobrej lekturze w samym sercu przepięknego Royal Botanic Garden (zob. s. 119) **lub w Princes Street Gardens** (zob. s. 101). Wiosną i latem można w nich „zzielenieć” z przyjemności!

© jarino / Depositphotos.com

Royal Botanic Garden

Pospaceruj brzegiem rzeki Water of Leith (zob. s. 120). Trasa wiosną jest pięknie ukwiecona. Można nią dotrzeć do West End, Dean Village, Stockbridge, Leith (zob. s. 117) i portu w Edynburgu. To tutaj poczujesz wiatr wiejący od morza.

NAJWIĘKSZE ATRAKCJE EDYNBURGA

Calton Hill ★ i widoki ★★★★★, s. 115

New Town ★★, s. 110

National Museum of Scotland ★★★, s. 98

Princes Street Gardens ★, s. 101

Pałac i opactwo Holyroodhouse ★★, s. 90

National Gallery of Scotland ★★, s. 103

Rosslyn Chapel ★★★, s. 124

Royal Botanic Garden ★★★, s. 119

Dzielnice zachodnie i północne ★: Dean Village, s. 117

Zamek ★★, s. 72

EDYNBURG W TRZY DNI

Dzień pierwszy

Rano

Swój pobyt w stolicy zacznij od zobaczenia **zamku edynburskiego** ★★ (s. 72), z którego roztacza się panorama rozbudzająca ochotę na zwiedzanie. Ciągąca się poniżej **Royal Mile** ★★ (s. 80) będzie twoją nicią Ariadny. Odkrywanie miasta zacznij od **katedry św. Idziego** ★★ (s. 82).

Południe

Skorzystaj z przystępnych cen menu obiadowego w Salt Horse (s. 28) lub w Lovage Restaurant (s. 27). Jeżeli szkoda ci czasu, przekąś *hog roast roll* w Oink (s. 27, 28).

Popołudnie

Nawet jeżeli nie nadużyłeś lokalnego piwa, Royal Mile odkryjesz, idąc zygzakiem, a nie prosto - nie brak tu okazji do zagubienia się wśród uroczych bocznych **uliczek i pasażów**. Wędrując tą historyczną osią miasta, dotrzesz do **Parlamentu** ★ (s. 88), a następnie do **pałacu Holyroodhouse** ★★ (s. 91), czyli królewskiej rezydencji... Przypomina ona, że jesteś na terenie Zjednoczonego Królestwa, w skład którego wchodzi również Szkocja. Popołudnie zakończ na szczycie **Calton Hill** ★ (s. 115) lub **Arthur's Seat** (s. 93), skąd o tej porze dnia roztacza się widok ★★ jeszcze ładniejszy niż rankiem.

© rabbit75_dep / Depositphotos.com

Pałac Holyroodhouse

Wieczór

Wracając w stronę zamku, skorzystaj z oferty licznych dobrych restauracji i pubów działających w południowej części Royal Mile (s. 35).

Dzień drugi

Rano

Nowego dnia wyrusz na Nowe Miasto. Odkryj **New Town** ★ ★ (s. 110), a razem z nim wspaniałą, georgiański Edynburg. Przez tę luksusową dzielnicę ciągną się, jakby wytyczone od linijki, ulice z wysokimi domami, okrągłymi placami i prywatnymi parkami. Budynki zachwycają detalami architektonicznymi. Następnie udaj się do muzeów, np. do

National Gallery of Scotland ★★ (s. 103), a później odpocznij na pięknych trawnikach **Princes Street Gardens ★** (s. 101).

Południe

Zafunduj sobie spotkanie z tradycyjną lokalną kuchnią w Dirty Dick's (s. 30) lub z jej nowoczesną wersją w The Dogs (s. 31).

Popołudnie

Zupełnie zmień otoczenie, wędrując w stronę średniowiecznego labiryntu uliczek i schodów **Old Town**. Przyjrzyj się uważnie imponującym budynkom z kolorowymi fasadami na West Bow. Pospaceruj po cmentarzu Greyfriars, zobacz wspaniałe zbiory **National Museum of Scotland ★★** (s. 103). Odpocznij na olbrzymich trawnikach **Meadows**, z których chętnie korzystają studenci (s. 96). Potem zajrzyj do pubów na **Grassmarket** (s. 94).

Wieczór

Spędź wieczór zgodnie z własnym nastrojem. W północnej części stolicy można delektować się whisky, pić koktajle, zjeść coś w eleganckiej restauracji i posłuchać muzyki jazzowej. Z kolei część południowa przyciąga tradycyjnymi szkockimi pubami, nowoczesnymi bistrami oraz muzyką na żywo w Liquid Room czy Sandy Bell's (s. 47, 48).

Dzień trzeci

Rano

Odkryj modną wśród bohemy dzielnicę **Stockbridge** (s. 119) lub pospaceruj niezwykle urokliwą **Dean Village** (s. 117).

Południe

W tych dzielnicach nie brakuje kawiarni i barów. Skosztuj dań wegetariańskich przyrządzanych z ekologicznych i lokalnych produktów (s. 33).

Popołudnie

Idąc wzdłuż rzeki Water of Leith, dotrzesz do wspaniałego **Royal Botanic Garden ★★★** (s. 119). Potem zawędruj aż do portu w **Leith** (s. 121).

Wieczór

Leith jest wymarzonym miejscem na degustację owoców morza (s. 34).

Co dalej?

W mieście nie brakuje ani wspaniałych muzeów, ani uliczek i parków, po których można pospacerować. Jeżeli masz ochotę, wybierz się nieco dalej - do **Rosslyn Chapel ★★★** (s. 124), by obejrzeć zachwycające dekoracyjne rzeźby. Jeżeli marzysz o zobaczeniu prawdziwego szkockiego zamku, zwiedź **Hopetoun House ★★** (s. 129) lub **pałac Linlithgow ★★** (s. 132).

Informacje praktyczne

© Alpegor6 / Depositphotos.com

Royal Mile

Przed wyjazdem

Informacja turystyczna

W Edynburgu działają dwa podstawowe biura informacji turystycznej. Jedno z nich znajduje się w południowej części dworca Waverley (3 Princes St.; tel. +44 131 4733868; www.visitscotland.com, www.edinburgh.org; I-V, IX-XII pn.-sb. 9.00-17.00, nd. 10.00-17.00, VI codz. 9.00-18.00, VII-VIII codz. 9.00-19.00). Można tu bezpłatnie załatwić rezerwację pokoi, biletów na spektakle, wycieczek. W okolicy biura znajdują się kantor oraz sklepik z książkami, mapami i pamiątkami.

Drugie biuro informacji turystycznej znajduje się na lotnisku w hali przylotów (tel.: +44 131 4733690; I-V, XI-XII pn.-pt. 7.30-19.30, sb.-nd. 7.30-19.00, IV-X 6.30-20.30).

Strony internetowe

Użyteczne strony w języku polskim:

www.szkoeki.pl

www.trasa.info/informacje/szkocja

Użyteczne strony w języku angielskim:

www.visitscotland.com (informacje turystyczne)

www.edinburghguide.com, <http://eventsedinburgh.org.uk>
(kalendarium wydarzeń kulturalnych)

www.edinburghfestivalcity.com (informacje o festiwalach, które przez cały rok nadają rytm życiu miasta)

www.ecossedirect.com, <http://thisisedinburgh.com>
(praktyczne informacje o Szkocji ze szczególnym uwzględnieniem Edynburga)

www.edinburghspotlight.com, www.list.co.uk (spis wydarzeń kulturalnych odbywających się w Edynburgu)

www.welcometoscotland.com (informacje na temat przygotowania się do podróży)

www.edinburgharchitecture.co.uk (informacje o współczesnej architekturze i urbanistyce Edynburga)

www.heartsfc.co.uk, www.hibernianfc.co.uk (strony lokalnych klubów piłkarskich)

www.edinburghrugby.org (strona poświęcona rugby w Edynburgu)

www.edinburghleisure.co.uk (informacje na temat infrastruktury wypoczynkowo-rozrywkowej w Edynburgu)

Formalności

Obywatele polscy korzystają z prawa do swobodnego przepływu osób w ramach Unii Europejskiej. Aby skorzystać z podstawowych usług medycznych, należy mieć Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego (EKUZ), która jest wydawana przez oddziały NFZ w Polsce (więcej informacji na stronie www.ekuz.nfz.gov.pl).

Dokument tożsamości

Obywatele polscy muszą mieć przy sobie ważny dowód osobisty lub paszport. W dokumencie musi być aktualne zdjęcie. Wiza nie jest wymagana.

Cło

Wielka Brytania, w tym Szkocja, zaakceptowała tylko część postanowień traktatu z Schengen i zachowała prawo do kontroli na granicach. Z założenia nie ma żadnego ograniczenia ilości wwożonych towarów, pod warunkiem że są one przeznaczone do własnego użytku (czyli w rozsądnej ilości), a nie na sprzedaż. Osoby poniżej 17. roku życia nie mogą wwozić alkoholu.

Więcej informacji na stronie www.gov.uk/duty-free-goods.

Waluta

Oficjalną walutą jest funt szterling (GBP), który dzieli się na 100 pensów (p). W momencie redagowania tego przewodnika 1 GBP kosztował 4,95 zł.

W obiegu są banknoty o wartości 50 GBP, 20 GBP, 10 GBP i 5 GBP oraz monety o wartości 2 GBP, 1 GBP, 50 p, 20 p, 10 p, 5 p, 2 p i 1 p. Szkocja drukuje swoje własne banknoty, które są akceptowane w całej Wielkiej Brytanii.

POLSKIE PLACÓWKI DYPLOMATYCZNE

Konsulat Generalny RP w Edynburgu – 2 Kinnear Road, EH3 5PE, Edynburg; tel.: +44 131 5520301, po godzinach pracy placówki i w dni wolne tel.: +44 7713488246; e-mail: edinburgh@msz.gov.pl; www.edynburg.msz.gov.pl.

Ambasada RP w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej w Londynie – 47 Portland Place, Londyn, W1B 1JH; tel.: +44 2072913520, po godzinach pracy placówki tel.: +44 7939594278; e-mail: london@msz.gov.pl; www.londyn.msz.gov.pl.

Centrum Informacji Konsularnej w sprawach paszportowych i prawnych w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej – tel.: +44 2030789618.

Zintegrowany Telefon Dyżurnego w Zjednoczonym Królestwie Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej do zgłaszania spraw wyjątkowych – tel.: +44 203078621; 16.00–18.00.

Wymiana walut

W Edynburgu wymiana walut nie stanowi problemu – można jej dokonać w bankach, kantorach, na lotnisku, w niektórych biurach podróży, dużych hotelach i galeriach handlowych.

Karty kredytowe

Bankomaty są ogólnodostępne, a większość hoteli (poza niektórymi B & B), restauracji i sklepów akceptuje płatności kartą.

© jarino / Depositphotos.com

Arthur's Seat wiosną

Pogoda

Szkocję najlepiej zwiedzać w maju i czerwcu lub wrześniu i październiku. Przyroda wygląda wtedy przepięknie, mniej

pada i nie brakuje rozrywek w plenerze. Drogi są także mniej zatłoczone, a *midges* (rodzaj gryzących muszek) niezbyt agresywne. Pozostałe miesiące w roku również mają swój wyjątkowy urok. W lipcu i sierpniu odbywa się najwięcej festiwali (zob. *Edynburg świętuje s. 62; Kalendarz wydarzeń kulturalnych s. 50; Noclegi s. 23*). Zimą biel śniegu nadal potęguje baśniową atmosferę krętych uliczek Old Town, choć miasto jest mniej zaśnieżone, niż bywało w przeszłości.

TRANSPORT

Samolot

W Edynburgu znajduje się lotnisko międzynarodowe (*tel.:* +44 844 4488833; www.edinburghairport.com).

Z Polski do Edynburga można dolecieć z kilku portów. Bezpośrednie połączenie ze stolicą Szkocji mają Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice, Lotnisko Gdańsk im. Lecha Wałęsy, Port Lotniczy Wrocław-Starachowice im. Mikołaja Kopernika i Port Lotniczy Poznań-Ławica im. Henryka Wieniawskiego. Przykładowo lot z Krakowa do Edynburga trwa 2 godz. 55 min, z kolei z Wrocławia 2 godz. 25 min.

Ceny przelotów są uzależnione od różnych czynników (termin, godzina, obłożenie lotu). Warto śledzić promocje, a nawet skorzystać z bezpłatnej funkcji Skyscanner „Alert Cenowy”.

Przebywając w Londynie, można zaplanować weekend w Edynburgu i skorzystać z wielu lotów oferowanych przez tamtejsze porty. Lot z Londynu do Edynburga trwa niewiele ponad godzinę.

Dla podróżujących samolotem przydatne będą takie strony jak www.goeuro.pl czy www.skyscanner.pl.

Zob. Transport z lotniska. s. 15.

Pociąg

W Edynburgu znajdują się dwa dworce główne: **Waverley F4** i **Haymarket B6**. **Waverley Station** znajduje się w samym centrum stolicy, pomiędzy Old Town a New Town.

Tu przyjeżdżają pociągi z Londynu i Glasgow (tel.: +44 845 7484950, 3457 114141 *General station enquiries*; www.travelinescotland.com, www.nationalrail.co.uk).

Z Kings Cross Station w Londynie do Waverley w Edynburgu podróż trwa niecałe 5 godz. i nie trzeba się przesiadać. Połączenia można sprawdzić np. na www.goeuro.pl lub www.scotrail.co.uk, www.virgintrainseastcoast.com, www.nationalrail.co.uk, www.thetrainline.com i www.rail.co.uk.

Planując zaledwie 2-dniowy pobyt, nie warto tracić części dnia na dojazd i lepiej skorzystać z nocnego pociągu Caledonian Sleeper, który kursuje między London Euston a Edinburgh Waverley. Przejazd trwa 7,5 godz. (www.sleeper.scot). Bilet w jedną stronę na rozkładanym siedzeniu kosztuje 60 GBP, a kuszетка 125 GBP.

Podróż z Glasgow do Edynburga jest dużo krótsza, bowiem miasta leżą niedaleko siebie. Pociąg dojeżdża do stolicy Szkocji w trochę ponad godzinę.

Autobus

Położony w odległości 650 km od Londynu Edynburg obsługiwany jest przez wiele linii autobusowych. Podróż autobusem **National Express** z Londynu to ok. 12 godz. w ciągu dnia lub trochę ponad 9 godz. w przypadku kursu nocnego (tel.: +44 871 7818178; www.nationalexpress.com, www.goeuro.pl).

Z kolei z Victoria Coach Station w Londynie kursuje linia **Megabus** (tel.: +44 900 1600900; www.megabus.com - również w języku polskim). Podróż trwa ok. 9 godz.

Z innych angielskich miast - np. Glasgow, Manchesteru - również można dojechać do Edynburga autobusem.

Na miejscu

Lotnisko

Port lotniczy znajduje się 12 km na zachód od Edynburga (tel.: +44 844 4488833; www.edinburghairport.com).

Transport z lotniska

Autobus - trasę lotnisko-Edynburg (centrum, dworzec Waverley) obsługuje niebieski piętrowy autobus **Airlink 100** (tel.: +44 131 5556363; www.lothianbuses.com) oraz **autobus nocny nr 22**. Autobusy kursują 7 dni w tygodniu co 10 min w ciągu dnia i co 30 min nocą. Podróż trwa ok. 30 min. Bilety można kupić na miejscu lub online, ich cena to: 4,50 GBP w jedną stronę i 7,50 GBP w obie. Airlink dowozi również do innych miast na terenie kraju.

Zob. obok Transport publiczny.

Tramwaj - kursuje co 8-12 min między 6.18 a 22.48, przejazd trwa 30 min. Bilet kosztuje 5,50 GBP, a w obie strony 8,50 GBP. Można go kupić w automatach na przystankach (tel.: +44 131 5556363; www.edinburghtrams.com). Linia obsługuje dworzec Haymarket, Princes Street, dworzec Waverley (przystanek St Andrew Square).

Zob. niżej Transport publiczny.

Taksówka - kurs taksówką na Princes Street kosztuje ok. 20 GBP lub więcej w zależności od natężenia ruchu. Rezerwacje: tel.: +44 131 2281211; www.citycabs.co.uk.

Transport publiczny

Tramwaj

W Edynburgu w maju 2004 r. rozpoczęła działanie linia tramwajowa (tel.: +44 131 5556363; www.edinburghtrams.com, www.lothianbuses.com), która łączy lotnisko z centrum (York Place). Planowane jest jej przedłużenie aż do Leith (prace mają się rozpocząć w 2019 r.).

Tramwaj jeździ co 8-12 min (w zależności od pory dnia) od 5.00 lub 6.15 do 22.45 lub 23.00 (w zależności od początku trasy). Bilety można kupić w automatach znajdujących się na każdym przystanku.

Zob. obok Transport z lotniska.

© Alpegor6 / Depositphotos.com

Tramwaj na St Andrew Square

Autobus

Autobusy sieci **Lothian Buses** jeżdżą dość często. Obsługują centrum Edynburga i okolice. Linia nr 100 kursuje na lotnisko, z kolei linia nr 35 obsługuje trasę z lotniska do Holyrood i Leith.

Zob. również Transport z lotniska s. 15.

© jewhyte / Depositphotos.com

Autobus City Sightseeing

Bilety

Bilety obowiązujące w tramwajach i autobusach Lothian Buses można kupić w wielu sklepach, automatach oraz w kioskach o nazwie Travelshop mieszczących się np. przy Waverley Bridge 31 (*pn., czw. 9.00-19.00, wt., śr., pt. 9.00-18.00, sb. 9.00-17.30, nd. 10.00-17.30*, F5) lub przy Hanover St. 27 (*wt.-pt. 9.00-18.00, sb. 9.00-17.30*, E4).

Bilety w strefie miejskiej na jeden przejazd kosztują 1,60 GBP (dzieci 80 GBP), bilet dzienny to koszt 4 GBP (dzieci 2 GBP).

Bilety na jeden przejazd na trasie lotnisko-centrum Edynburga kosztują 5,50 GBP (dzieci 3 GBP), a 8,50 GBP (dzieci 4,50 GBP) w obie strony.

Inne opcje to: bilet dzienny, czyli *DAYticket* (9 GBP, dzieci 4,50 GBP), bilet rodzinny *Family DAYticket* dla dwojga dorosłych i maksymalnie trojga dzieci (8,50 GBP), pakiet 20 biletów (30 GBP), bilet tygodniowy *Ridacard* umożliwiający korzystanie z całej sieci komunikacji zbiorowej przez 7 dni (18 GBP), bilet *Citysmart* w formie karty, którą można doładować w dowolnym momencie.

Bilety - *m-tickets* - można również pobrać na smartfon dzięki aplikacji Transport for Edinburgh (<https://tfeapp.com>).

Uwaga - na zakup biletu u kierowcy trzeba mieć przygotowaną gotówkę.

Lothian Buses udostępniło **bezpłatne aplikacje**, dzięki którym można sprawdzić rozkłady jazdy, trasy, czas oczekiwania i ceny. Ich lista znajduje się na stronie internetowej firmy (www.lothianbuses.com).

UBER W EDYNBURGU

Uber to aplikacja, która łączy kierowców i pasażerów. Gdy pasażer wysła zamówienie, trafia ono do najbliższego

kierowcy. Po zaakceptowaniu przejazdu aplikacja wyświetla imię kierowcy, typ pojazdu i jego numer rejestracyjny. Opłata za przejazd jest naliczana automatycznie i obciąża konto pasażera. Uber to alternatywa dla taksówki, pozwala szybko i wygodnie się przemieszczać (www.uber.com/pl/pl/).

Zwiedzanie z przewodnikiem

Ofert nie brakuje! Wielu przewodników „rekrutuje” klientów w okolicy katedry św. Idziego i również stamtąd zaczyna oprowadzanie.

Pieszo

Green Yonder Tours - tel.: +44 131 5588240; www.greenyondertours.com; od 8 GBP; rezerwacja miejsc obowiązkowa. W czasie ponad półtoragodzinnego spaceru zwiedza się ogrody znajdujące się przy Royal Mile i w New Town (przewodnik w języku angielskim).

Edinburgh Architecture Walking Tour - (tel.: +44 1620 825722; www.edinburgharchitecture.co.uk). Prowadzone po angielsku spacery są poświęcone współczesnej architekturze i urbanistyce Edynburga.

Autobus

Bus Sightseeing zaczyna trasę przy Waverley Bridge, tam też znajdują się kasy.

Edinburgh Bus Tour - tel.: +44 131 220 0770; www.edinburghtour.com. Pierwszy autobus rusza spod Waverley Bridge o 9.30, a minimalny koszt atrakcji to 15 GBP. W ofercie jest kilka różnych tras, które można rozpoznać po kolorze autobusu. Autobus *City Sightseeing*

(czerwony) proponuje zwiedzanie w kilku językach. *Majestic Tour* (niebiesko-pomarańczowy) jedzie do Ocean Terminal w Leith przez New Town, Royal Botanic Garden, Royal Mile... Z kolei *Edinburgh Tour* (zielono-żółty) obwozi po centrum stolicy.

Rower

Edinburgh Bike Tours - tel.: +44 7754442434; www.edinburghbiketours.co.uk; 30-48 GBP. Wytyczono cztery trasy zwiedzania z przewodnikiem, które wiodą przez centrum, wybrzeże, mosty... Na atrakcję trzeba zarezerwować 2-5 godz.

Zob. również Rower s. 21.

Trasy literackie

Edinburgh Book Lovers' Tour - tel.: +44 7770163641; www.edinburghbooktour.com; I-VII, IX-XII sb.-nd., VIII pn.-nd., 12 GBP. To trasa piesza rozpoczynająca się w Writers Museum. Przez 2 godz. wędruje się śladami Waltera Scotta, Arthura Conana Doyle'a i J.K. Rowling.

Literary Pub Tour - tel.: +44 800 1697410); www.edinburghliterarypubtour.co.uk; V-IX pn.-nd. 19.30, I-IV, X-XII różne dni; 14 GBP, taniej przy zakupie przez internet. Trasa zaczyna się przy Grassmarket. Jest literackim tournée po pubach, w czasie którego przewodnik opowiada historię odwiedzanych miejsc i ich słynnych gości.

Trainspotting Tours - www.leithwalks.co.uk; 6 GBP; min. 4 os. Trasa jest inspirowana słynną powieścią Irvine'a Welsha i jej ekranizacją. Dwugodzinna wędrowka po Leith wiedzie przez puby i inne miejsca, w których kręcono film.

Rebus Tour - *zob. ramka s. 97.*

Trasy związane z historiami o duchach i czarownicach

The Ghost Bus Tours - www.theghostbustours.com; nd.-czw. 19.30 i 21.00, pt.-sb. 18.00, 19.30 i 21.00; 16 GBP; dzieci 12 GBP, bilet rodzinny 45 GBP. Wycieczka odkrywająca mroczną stronę Edynburga rozpoczyna się przy Waverley Bridge. W ponad godzinę można zobaczyć miejsca morderstw, tortur i egzekucji oraz poznać duchy Szkocji.

Trasy piesze, zob. ramka s. 89: City of The Dead Tours, Mercat Tours i Cadies & Witcheries Tours.

Informator A-Z

Darmowe muzea

Dobra wiadomość - za darmo można zwiedzić tak interesujące muzea jak np. National Museum of Scotland (s. 98), stałe wystawy w oddziałach National Gallery of Scotland (s. 103) czy wspaniały Royal Botanic Garden (s. 119).

Dni wolne

1 I - *New Year's Day*

Wielki Piątek - *Good Friday*

Poniedziałek Wielkanocny - *Easter Monday*

1. pn. V - *May Day Bank Holiday*

Ostatni pn. V - *Spring Bank Holiday*

Ostatni pn. VIII - *August Bank Holiday*

30 XI - *St Andrew's Day*

25 XII - *Christmas Day*

26 XII - *Boxing Day*

Godziny otwarcia

Apteki - czynne są w tych samych godzinach co inne sklepy. Dyżury aptek nocnych można znaleźć w codziennej prasie (*zob. Prasa s. 20*).

Banki - pn.-pt. 9/10.00-16/17.00. Niektóre placówki są zamykane na godzinę w porze obiadowej. Kilka filii czynnych jest w sb. 9.30-12.30.

Muzea i zabytki - 10.00-18.00. Wiele czynnych jest przez cały tydzień, tylko w niedziele i święta nieco krócej, większość jest nieczynna 1 I oraz 25 i 26 XII. Godziny pracy są niekiedy wydłużane w czasie festiwalu (VIII, koniec XII).

Poczta - pn.-pt. 9.00-17.30, sb. 9.30-12.30. Punktów pocztowych można szukać również w supermarketach.

Sklepy - pn.-sb. 9.00-17.30 (czw. do 20.00), nd. 9.00-18.00 (zob. Zakupy s. 41).

© jarino / Depositphotos.com

Holyrood Coffee Shop na Starym Mieście

Internet

Bezpłatne wi-fi jest na dworcu Waverley, w biurze informacji turystycznej, w bibliotekach miejskich, muzeach i w wielu kawiarniach. Miasto uruchomiło również sieć bezpłatnego wi-fi o szerokim zasięgu (www.edinburghfreewifi.com).

Jedzenie

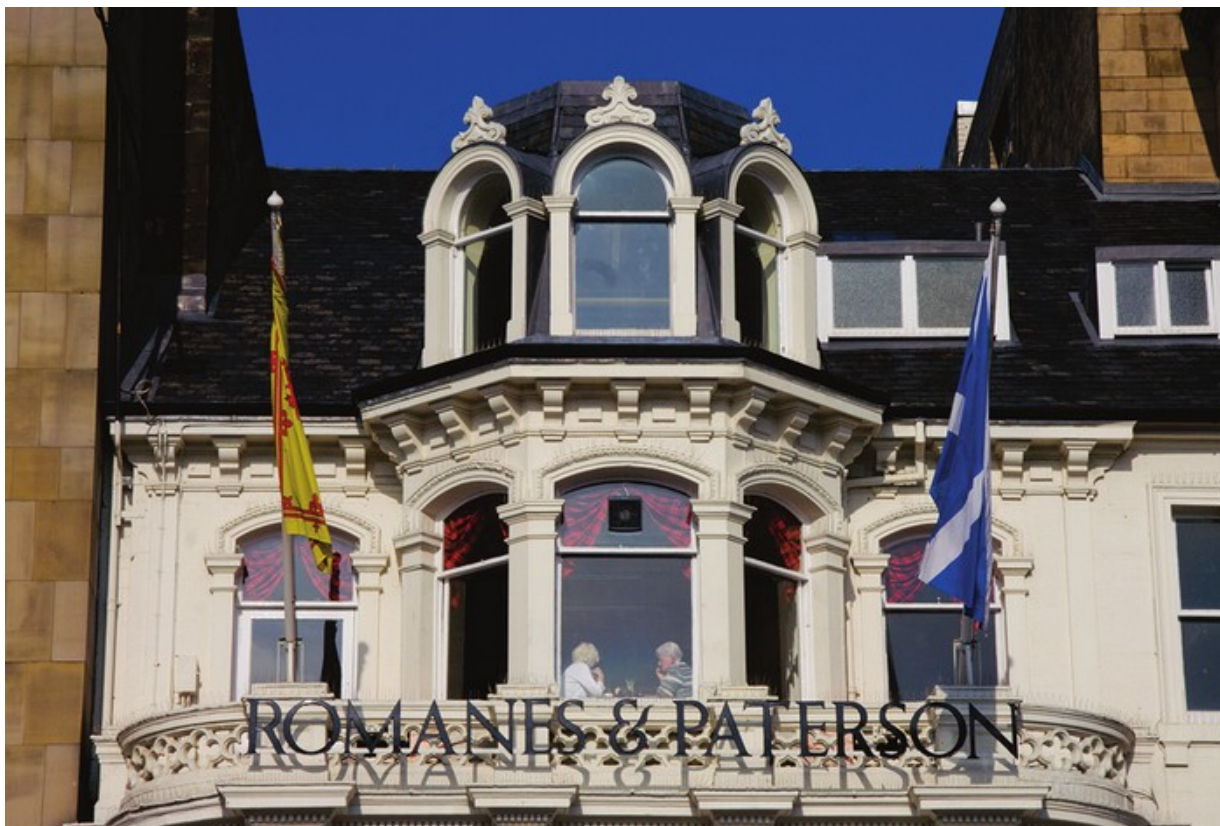
Szkockie śniadanie (*scottish breakfast*) jest tak sycące, że można pominąć obiad. Śniadanie kontynentalne jest nieco lżejsze, dlatego w południe warto przekąsić kanapkę, sałatkę lub zupę.

Wiele restauracji proponuje dobrej jakości lunch menu w przystępnej cenie. Drugie śniadanie podawane jest w restauracjach między 12.00 a 14.30 i nierzadko składa się z dwóch lub trzech dań. Jest to więc dobra okazja do zafundowania sobie porządnego posiłku, jeżeli budżet jest ograniczony.

Ładna pogoda sprzyja **piknikom**, które są w Szkocji niezwykle popularne. Warto w sklepie kupić kanapki i spożyć je, siedząc na trawie.

Od 16.00 cała Szkocja **zasiada do herbaty**. Klasycznej *cup of tea* towarzyszą minikanapki i wyśmienite wyroby cukiernicze.

Tradycją jest wypicie piwa w **pubie** przed kolacją, która podawana jest w restauracjach od godz. 19.30. Można wybrać posiłek z *menu pre theatre* (zob. s. 27).

© Juan_G_Aunion / Depositphotos.com

Herbaciarnia Romanes & Paterson

W pubach trzeba najpierw znaleźć wolny stolik i zapamiętać jego numer, dopiero potem można udać się do baru, by złożyć zamówienie.

Większość restauracji serwuje dania tylko do 22.00, a w weekendy zalecana jest rezerwacja. Posiłki wieczorne są bardziej obfite niż te w ciągu dnia.

Zob. również: Napiwki s. 20, Restauracje s. 27, Szkocka kuchnia s. 68.

WAŻNE ADRESY

Policja - High St. 188; tel.: +44 131 2266966;
www.scotland.police.uk

Pogotowie - The Royal Infirmary of Edinburgh; Little France Crescent 51, Old Dalkeith Rd; tel.: +44 131 5361000; czynne całą dobę

Karty typu „pass”

Royal Edinburgh Ticket - karta ważna jest 48 godz. i kosztuje 59 GBP (dzieci 33 GBP). Dzięki niej można zwiedzić zamek w Edynburgu, pałac Holyrood, Royal Yacht Britannia w Leith, a nawet obejrzeć miasto z pokładu autobusu *City Sightseeing* (zob. s. 16).

Historic Scotland Explorer Pass - z tą kartą można zwiedzić jedynie zamek w Edynburgu, zamek w Craigmillar i pałac w Linlithgow (www.historicscotland.gov.uk).

National Trust for Scotland - karta obejmuje zwiedzanie Georgian House i Gladstone's Land (www.nts.org.uk).

Dwie ostatnie karty powinni wykupić ci, którzy zamierzają zwiedzić całą Szkocję.

Książki

Kryminały **Iana Rankina** i **Irvine'a Welsha** portretują ciemną stronę miasta, natomiast *44 Scotland Street* **Alexandra McCalla Smitha** z humorem rysuje życie codzienne niewielkiej grupy mieszkańców New Town.

Napiwki

Jeżeli obsługa nie jest ujęta w cenie, w **restauracji** zostawiamy napiwek o wartości 10 % rachunku. W **hotelach** bagażowi i portierzy docenią napiwek od 50 p do 2 GBP w zależności od rodzaju usługi. W pubach nie zostawia się napiwków.

Niepełnosprawni

Stowarzyszenie Lothian Coalition of Disabled People publikuje kilka broszur, w których znajduje się lista galerii sztuki, muzeów, sal koncertowych, hoteli, pubów, publicznych toalet, parków i ogrodów dysponujących udogodnieniami dla osób niepełnosprawnych (Lothian Coalition for Inclusive Living - Albion Rd 57; tel.: +44 131 4752350; www.lothiancil.org.uk).

Angielskie biuro Can Be Done (www.canbedone.co.uk) oferuje trasy zwiedzania Szkocji dostosowane do potrzeb niepełnosprawnych.

Na stronach www.tourismforall.org.uk i www.visitscotland.com zainteresowani znajdą listę miejsc noclegowych dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych.

Panorama

Wybudowany na siedmiu wzgórzach Edynburg jest pięknym miastem. Zachwycająca panorama rozciąga się z zamku, Arthur's Seat, Calton Hill i tarasu widokowego na dachu National Museum of Scotland. Zapierające dech w piersiach widoki za cenę biletu gwarantuje górny pokład piętrowego autobusu.

Papierosy

Od 2006 r. obowiązuje zakaz palenia w zamkniętych miejscach publicznych.

Poczta

Znaczki można kupić na poczcie, w biurach informacji turystycznej, na stacjach benzynowych i u sprzedawców gazet. Znaczek na kartkę pocztową do Polski kosztuje 65 p (www.royalmail.com). *Zob. Godziny otwarcia s. 18.*

Prasa

Ogólnokrajowe dzienniki – codziennie ukazują się gazety takie jak „The Daily Mail”, „The Daily Telegraph”, „The Financial Times”, „The Guardian”, „The Independent” czy „The Times” oraz tabloidy takie jak „The Daily Express”, „The Daily Star”, „The Daily Mirror” czy „The Sun”.

Lokalna prasa codzienna – od 1817 r. ukazuje się w Edynburgu polityczna gazeta „The Scotsman” (www.scotsman.com).

Główną lokalną gazetą informacyjną jest tabloid „Edinburgh Evening News” (www.edinburghnews.scotsman.com).

Z kolei studenci uniwersytetu w Edynburgu wydają „Student Newspaper” (www.studentnewspaper.org).

Tygodnik – we wtorki ukazuje się bardzo popularny „The List” (www.list.co.uk), który opisuje wszystkie wydarzenia danego tygodnia. W magazynie znajduje się też przydatna dla turystów lista wybranych restauracji, barów, sklepów itp.

Warto również kupić undergroundowy „The Skinny” (www.theskinny.co.uk).

Prąd

Napięcie prądu elektrycznego wynosi 240 V (50 Hz). Gniazdka ściennie mają trzy bolce, więc trzeba pamiętać o zaopatrzeniu się w odpowiedni adapter.

Przechowalnia bagażu

Edinburgh Bus Station (dworzec autobusowy) – *Elder St.*; tel.: +44 131 5556363; pn.-sb. 4.45-00.45, nd. i święta 6.00-24.45; 5-10 GBP/12 godz. w zależności od wielkości bagażu.

Waverley Station (dworzec kolejowy) – *Waverley Bridge*; tel.: +44 20 80909937; 7.00-23.00. Przechowalnia znajduje

się na peronie 2. (blisko wejścia od strony Carlton Rd).

Rower

W Edynburgu jest dużo ścieżek rowerowych, które pozwalają na przemierzenie całej stolicy oraz szybkie przemieszczanie się pomiędzy dzielnicami na wybrzeżu a południowymi i zachodnimi obrzeżami miasta.

Przyjemnie jeździ się alejami New Town, ale rower staje się niepraktyczny w Old Town, ponieważ strome podjazdy oraz wąskie brukowane uliczki utrudniają manewrowanie. Jednak doświadczeni miejscy rowerzyści mogą śmiało próbować, pamiętając, że obowiązuje ruch lewostronny! Rower można przewozić w niektórych tramwajach poza szczytem komunikacyjnym.

Wycieczki rowerowe - pomocne w zaplanowaniu tras po Edynburgu będą strony: www.cycling-edinburgh.org.uk, www.sustrans.org.uk, edinburgh.cyclestreets.net.

Wypożyczalnie - Cycle Scotland (*Blackfriars St. 29; tel.: +44 131 5565560; www.cyclescotland.co.uk*); **Leith Cycle Co.** (*Leith Walk 276; tel.: +44 131 4677775; www.leithcycleco.com*).

Różnica czasu

Od czasu polskiego należy odjąć jedną godzinę.

Taksówki

Przemieszczanie się taksówkami jest dość drogie i niekonieczne ze względu na niewielkie rozmiary miasta oraz wysoką jakość usług komunikacji publicznej.

City Cabs - tel.: +44 131 2281211

Central Taxis - tel.: +44 131 2292468

© klevit.shaw.ca / Depositphotos.com

Taksówka

Targowiska

Miasto (podobnie jak cała Szkocja) słynie z *farmers' markets*, na których można spotkać lokalnych producentów. Najbardziej znany targ odbywa się w **Castle Terrace** w soboty od 9.00 do 14.00 (www.edinburghfarmersmarket.co.uk, zob. s. 43). Podobny targ odbywa się w drugą sobotę miesiąca w **Balerno Village** (w południowo-zachodniej części aglomeracji).

Smakosze mogą również wybrać się na targ w dzielnicach **Stockbridge** (*Saunders St.*; nd. 10.00–17.00, zob. s. 45), **St Mary** (*Picardy Pl.*; sb. rano), **Leith** (sb. 10.00–17.00) i **Grassmarket** (sb. 10.00–17.00).

Wielbiele staroci znajdą coś dla siebie na **pchlim targu** (*flea market*), który odbywa się w każdą ostatnią sobotę miesiąca w Drill Hall (*Dalmeny St. 36*).

Telefon

Budki telefoniczne - działają na monety oraz karty (dostępne na poczcie, w sklepach, kioskach i minimarketach).

Przydatne numery telefonów - *tel.: 100* (bezpłatna informacja na temat usług krajowych), *tel.: 118 505* (informacja o numerach międzynarodowych), *tel.: 118 500* (informacja o numerach lokalnych).

Połączenia do Edynburga - na telefon stacjonarny: numer kierunkowy kraju +44, numer kierunkowy miasta 131, numer docelowy; na telefon komórkowy: numer kierunkowy kraju +44, numer docelowy (numery telefonów komórkowych zaczynają się na od 7).

Połączenia ze Szkocji do Polski - na telefon stacjonarny: numer kierunkowy kraju +48, numer kierunkowy miasta, numer docelowy; na telefon komórkowy: numer kierunkowy kraju +48, numer docelowy.

Roaming - od czerwca 2017 r. nie są pobierane żadne opłaty roamingowe.

© richie0703 / Depositphotos.com

Budki telefoniczne w Old Town

WAŻNE TELEFONY

Numer alarmowy - *tel.: 112*

Straż pożarna, policja, pogotowie - *tel.: 999*

Policja - *tel.: 101*

Zgubienie lub kradzież karty bankowej (numery lokalne) - American Express: *tel.: +44 147 777200*; Visa: *tel.: +44 800 891725*; Master Card: *tel.: +44 800 964767*

Rzeczy znalezione - lotnisko: *tel.: +44 131 3443486*;
dworzec kolejowy: *tel.: +44 800 5244822, +44 131*

5502333; dworzec autobusowy: tel.: +44 131 4570652
(Lothian), tel.: +44 870 8727271 (First)

Toalety

W mieście znajduje się ok. 20 publicznych toalet. Wszystkie są dobrze utrzymane, a niektóre płatne (30-50 p). Ich mapę można znaleźć na stronie www.edinburgh.gov.uk/directory/61/public_toilets.

Noclegi

W Edynburgu rzadkością jest narzekanie na jakość usług, ale ceny są... bardzo wysokie. Latem, szczególnie w czasie festiwali i ważnych meczów rugby, noclegi warto zarezerwować z dużym wyprzedzeniem. Uwaga, w sierpniu i wrześniu ceny są bardzo wysokie! Dobrze jest sprawdzić internetowe oferty **hoteli** lub wybrać nocleg w **guest houses**. Pensjonaty znajdują się na peryferiach miasta, np. na zachodzie przy drodze A 8 łączącej Haymarket z lotniskiem (West Coates, Roseburn Terrace), na północnym wschodzie przy Pilrig oraz ulicach prostopadłych do Leith Walk, a także na południowym wschodzie w dzielnicy Newington przylegającej do Meadow Park i uniwersytetu.

Innym bardzo tanim rozwiązaniem jest wynajęcie **pokoju** w miasteczku studenckim w czasie wakacji. Niektóre akademiki znajdują się bardzo blisko centrum miasta.

Można również wynająć **mieszkanie**. Pomocne będą strony www.aps-edinburgh.co.uk, www.the-edinburgh-apartment.com lub www.fountaincourtapartments.com.

Adresy na planie można znaleźć dzięki pastylkom z numerami. Oznaczenia na czerwono (np. C2) odnoszą się do planu na wewnętrznej stronie okładki.

Poniżej podane ceny dotyczą najtańszego pokoju 2-osobowego w sezonie. W większości hoteli wi-fi jest bezpłatne.

Royal Mile

Od 100 do 150 GBP

1 **Ibis Edinburgh Centre Royal Mile** - F5 - Hunter Sq. 6; tel.: +44 131 6192800; www.ibishotel.com; parking 10 GBP; 99 pokoi 137-237 GBP; 10,50 GBP.

Ceny są rozsądne, biorąc pod uwagę lokalizację. Hotel znajduje się w samym sercu Royal Mile w Old Town. Obsługa serdeczna i profesjonalna.

Inne hotele tej sieci w centrum: **Ibis Centre South Bridge** (**30** F5 - South Bridge 77; tel.: +44 131 2920000; www.ibis.com; wi-fi; 259 pokoi 130-265 GBP; 10,50 GBP) oraz **Ibis Styles Edinburgh Centre** w New Town (**32** E4 - St Andrew Sq. 19; tel.: +44 131 2920200; www.ibis.com; parking 12 GBP; wi-fi; 103 pokoje; 70-130 GBP).

3 **Aparthotel Adagio Edinburgh Royal Mile** - G5 - Canongate 231; tel.: +44 131 3228299; www.adagio-city.com; 146 apartamentów 2-4-os.; 103-342 GBP; 12,50 GBP (dzieci 6,25 GBP); wi-fi.

Ten hotel z apartamentami został otwarty w 2017 r. przy Royal Mile. Wybierają go turyści szukający niezależnego, wygodnego lokum o starannym wystroju. Apartamenty mają dobrze wyposażoną kuchnię, jest w nich deska do prasowania, telewizor...

Powyżej 150 GBP

31 **Holiday Inn Express Edinburgh Royal Mile** - F5 - Cowgate 300; tel.: +44 131 5248400; www.ihg.com; wi-fi; 78 pokoi; 149-499 GBP.

To nowoczesny i funkcjonalny hotel. Jego główną zaletą jest lokalizacja.

Holyrood

Od 50 do 100 GBP

5 **Destiny Student - Brae House** - **H3** - *Abbeyhill 31; tel.: +44 131 5544107; www.destinystudent.com; 411 pokoi; 66-127 GBP; bezpłatne wi-fi.*

To jeden z najnowszych akademików dla studentów, oferuje 2-osobowe pokoje (przyjemne, choć wąskie) z łazienkami i wspólną kuchnią. Materace na łóżkach są średniej jakości, ale cena usługi jest zachęcająca ze względu na lokalizację hostelu. Stąd w zaledwie 10 min można dojść do Royal Mile.

Na południe od Royal Mile

Od 100 do 150 GBP

19 **Masson House** - **H8** - *Holyrood Park Rd 18, Pollock Halls; tel.: +44 131 6512198; www.edinburghfirst.co.uk; wi-fi; zamkn. 23-29 XII; 100 pokoi; 139-199 GBP.*

Budynek hotelu znajduje się na terenie dawnego kampusu uniwersyteckiego obok Holyrood Park (dobre połączenie autobusowe z centrum). Nie jest szczególnie urokliwy, ale gwarantuje spokój. Pokoje są funkcjonalne. Bufet śniadaniowy zachęca słodkimi wypiekami, angielskimi daniami, świeżymi owocami, nabiałem...

Powyżej 150 GBP

4 **Ten Hill Place** - **G6** - *Hill Pl. 10; tel.: +44 131 6622080; www.tenhillplacehotel.com; parking 15 GBP; wi-fi; 77 pokoi; 310-700 GBP.*

To nowy hotel o eleganckim wystroju i współczesnym stylu. Znajduje się niedaleko uniwersytetu i centrum miasta. Można tu znaleźć spokój, bo hotel stoi z dala od gwarnych uliczek starego Edynburga. Jest też restauracja.

Princes Street

Schronisko młodzieżowe

33 **The Baxter** - F4 - *West Register St. 5; tel.: +44 131 5031001; thebaxter.eu; wi-fi; zamkn. 24-26 XII; 46 łóżek; 22-30 GBP.*

The Baxter prowadzi dwóch braci. Udało im się stworzyć miejsce łączące w sobie prostotę schroniska młodzieżowego z urokiem hotelu butikowego. Korytarze o stylistyce z lat 70. XX w. prowadzą do funkcjonalnie urządzonych pokoi - łóżko, szafka nocna, lampka, kontakt. We wspólnej kuchni i jadalni z meblami obitymi tartanem można nawiązać znajomości.

Od 100 do 150 GBP

23 **Motel One** - F5 - *Market St. 18-21; tel.: +44 131 2200730; www.motel-one.com; wi-fi; 208 pokoi; 104-154 GBP; 9,50 GBP.*

Największym atutem tego designerskiego hotelu jest bez wątpienia miejsce, w którym się znajduje: niedaleko Royal Mile i dworca Waverley. Pokoje są bardzo funkcjonalne i zapewniają podstawowy komfort. Jest tu również *snack-bar*. Nieopodal znajduje się drugi motel tej sieci: **34** *Princes St. 10-15; tel.: +44 131 5509220.*

New Town

Od 100 do 150 GBP

16 **Castle View Guest House** - D4 - *Castle St. 30; tel.: +44 131 2265784; www.castleviewgh.com; wi-fi; 18 pokoi; 99-299 GBP; tylko gotówka.*

Nienagannie utrzymany i komfortowy *guest house* mieści się w 3-piętrowym wiktoriańskim budynku, w którym prawdopodobnie urodził się Kenneth Grahame, autor książki *O czym szumią wierzby*. Niektóre pokoje na ostatnim piętrze

mają widok na zamek. Uwaga, nie ma windy... i konieczna jest rezerwacja.

20 **Edinburgh Central Guesthouse** - **D4** - *Hill St. 8, Midlothian; tel.: +44 131 6240288; www.edinburghcentralguesthouse.co.uk; wi-fi; 8 pokoi; 104-171 GBP.*

W tym otwartym w 2010 r. hotelu wychodzącym na spokojną uliczkę w New Town można zaznać spokoju i serdeczności obsługi. Pokoje są wygodne i prosto urządzone. Większość z nich, również pokoje wieloosobowe, ma wspólną łazienkę.

35 **Ramsay's B & B** - **F2** - *East London St. 25; tel.: +44 131 5575917; www.ramsaysbedandbreakfastedinburgh.com; wi-fi; 5 pokoi; 100-130 GBP.*

Gościnne B & B znajduje się w bardzo modnej dzielnicy Broughton. Choć fasada budynku jest klasyczna, pokoje są nowocześnie urządzone i pełne światła. Miejsce godne polecenia.

Powyżej 150 GBP

12 **The Principal Edinburgh Charlotte Square** - **D4** - *Charlotte Sq. 38; tel.: +44 131 2405500; www.theroxburghe.com; parking 15-20 GBP; wi-fi; 198 pokoi; 180-250 GBP.*

Hotel to połączenie georgiańskiej architektury z nowoczesnym wystrojem. Znajduje się w najbardziej eleganckiej dzielnicy miasta. Warto tu zanoć z względu na brytyjską gościnność i wysoki komfort.

8 **Tigerlily** - **D4** - *George St. 125; tel.: +44 131 2255005; www.tigerlilyedinburgh.co.uk; wi-fi; 33 pokoje; 169-244 GBP.*

To znany hotel butikowy o przytulnym wnętrzu. Klasyczny styl georgiański spotyka się tu z ultranowoczesnością. Na miejscu jest bar-restauracja z przystępnymi cenami.

West End

Od 50 do 100 GBP

24 Brooks Hotel - C7 - Grove St. 70-72; tel.: +44 131 2282323; www.brooksedinburgh.com; parking 12 GBP; wi-fi; 46 pokoi; 89-129 GBP; śniadanie 9,50 GBP.

Ten uroczy hotel butikowy znajduje się niedaleko dworca Haymarket (5 min pieszo). Pokoje są starannie urządzone i bardzo wygodne. Salon (z *honesty bar*) i jadalnia są wyjątkowo przytulne. Dodatkowym atutem jest pyszne śniadanie - *full scottish breakfast* z *haggis* (gulasz z owczych podrobów), jaja/łosoś, muesli i domowe słodkie wypieki.

25 B + B Hotel - B5 - Rothesay Terrace 3; tel.: +44 131 2255084; www.bb-edinburgh.com; wi-fi; 27 pokoi; 85-450 GBP.

Bed & Breakfast nowej generacji znajduje się we wschodniej części New Town w pobliżu rzeki i oferuje przytulne, starannie urządzone i nowoczesne pokoje. Z niektórych rozciąga się piękny widok na zamek. Można tu zjeść pyszne *full scottish breakfast* przygotowane z ekologicznych produktów. Dodatkowe zalety hotelu to kameralne otoczenie oraz rozsądne ceny.

21 Albyn Townhouse - C8 - Hartington Gardens 16; tel.: +44 131 2296459; www.albyntownhouse.co.uk; parking 5 GBP; wi-fi; zamkn. 24-26 XII; 10 pokoi; 65-144 GBP.

Ukryty w głębi ślepej uliczki piękny wiktoriański dom został odnowiony przez sympatyczną, francusko-angielską młodą parę. Turystów przyciągają tu spokój, nowoczesne wygody i oryginalne dekoracje, które są efektem talentu Lydie. To ona dba o gości i przygotowuje nawet wegańskie śniadania. Z pokoi na piętrze widać morze.

© jewhyte / Depositphotos.com

Hotel Caledonian na Princes Street

Stockbridge

Powyżej 150 GBP

9 **Channings** -B3 - *South Learmonth Gardens 12-16*; tel.: +44 131 3152226; www.channings.co.uk; wi-fi; 41 pokoi; 150-300 GBP .

Spokojny wystrój pokoi, salony oświetlone miękkim światłem i ogrzane przez ogień palący się w kominkach to atuty hotelu. Ta elegancka rezydencja przypomina dom z okresu

edwardiańskiego. W restauracji panuje kameralna atmosfera.

Dzielnica Północna

Od 50 do 100 GBP

22 **Fraoch House** - **G1** - *Pilrig St. 66; tel.: +44 131 5541353; www.fraochhouse.com; wi-fi; 9 pokoi; 82-130 GBP.*

Jest tu wygodnie, a atmosfera powoduje, że ten *Bed & Breakfast* nie ma sobie równych. Na śniadanie można wybrać potrawę szkocką lub wegetariańską. Obie będą dobrej jakości i w przystępnej cenie. Pięć minut wystarczy, by autobusem dotrzeć stąd do New Town.

Leith

Plan dzielnicy s. 122.

Od 100 do 150 GBP

Sheridan Guest House - **poza planem** - *Bonnington Grove 1; dojazd autobusem nr 11; tel.: +44 131 5544107; www.sheridanedinburgh.co.uk; wi-fi; zamkn. XII-III; 8 pokoi; 98-140 GBP.*

Ten uroczy pensjonat jest położony ok. 20 min marszu od centrum. Tyle samo czasu potrzeba, by dojść do Leith. Pokoje są przytulne i ładnie urządzone, obsługa uważna, a porcje śniadaniowe obfite.

Powyżej 150 GBP

37 **Malmaison Edinburgh** - **B1** - *Tower Pl. 1; tel.: +44 844 6930652; www.malmaison.com; wi-fi; 100 pokoi; 149-399 GBP.*

Imponujący budynek hotelu stoi naprzeciwko kanału w Leith. Jak we wszystkich hotelach tej sieci pokoje są wyjątkowo wygodne i urocze, w wystroju dominują boazerie i szlachetne metale.

© jarino / Depositphotos.com

Kolorowe fasady kamienic na ulicy Victoria

Restauracje

Wiele restauracji znajduje się w środkowej części Royal Mile, w okolicach Grassmarket, przy George St. i przy równoległych uliczkach w New Town. Większość z nich proponuje tanie posiłki w porze obiadowej i wczesnym wieczorem (*pre theatre*).

Warto zwrócić uwagę na puby mające niższe ceny niż restauracje. W pubach serwowane są popularne dania (frytki, burgery, *haggis*, *fish & chips*), które można zjeść w bardzo przyjaznej atmosferze.

Restauracje w Leith specjalizują się w daniach z ryb i owoców morza. Połowy odbywają się dwa razy dziennie, co gwarantuje świeżość produktów.

W weekendy większość lokali serwuje *scottish breakfast*, które spełnia funkcję brunchu (tosty, kiełbaski, bekon, fasolka, jaja, pomidory, grzyby). W niektórych lokalach dorzuca się jeszcze *haggis* (zob. *Szkocka kuchnia*, s. 68), czarny budyń (*black pudding*), a czasem i wędzone śledzie (*kipper*). W niedzielę serwuje się tradycyjny *sunday roast* (niedzielna pieczeń). Warto wiedzieć, że wszystkie lokale oferują dania wegetariańskie.

Latem, szczególnie w okresie festiwali, lepiej rezerwować stolik w restauracji.

W niektórych lokalach, do których wstępuje się na drinka, podawane są lekkie posiłki idealne w porze obiadowej (zob. *Kawiarnie, bary, cukiernie* s. 35).

Adresy na planie można znaleźć dzięki pastylkom z numerami. Oznaczenia na czerwono (np. C2) odnoszą się do planu na wewnętrznej stronie okładki.

Royal Mile

Plan dzielnic s. 74-75.

Poniżej 15 GBP

32 Oink Canongate - G4 - Canongate 82; tel.: +44 758 4637416; www.oinkhogroast.co.uk; wi-fi; codz. 11.00-17.00.

Różowa świnka na szyldzie zapowiada, że specjalnością lokalu jest *scottish hog roast*. Mięso pochodzi ze zwierząt hodowanych w Berwickshire. Jest pieczone i podawane w cienkich plasterkach z różnymi rodzajami pieczywa i sosów. Danie jest proste, bezpretensjonalne, smaczne i tanie, choć... mało dietetyczne.

Od 15 do 30 GBP

15 Amber - E5 - Castlehill 354, podziemia The Scotch Whisky Experience; tel.: +44 131 2200441; www.scotchwhiskyexperience.co.uk; 20-40 GBP; zalecana rezerwacja.

Restauracja zawsze jest pełna gości, ponieważ dania są przygotowane ze znanostwem i smakują wyśmienicie. Warto spróbować ultrakalorycznych deserów wpisujących się w brytyjską tradycję. Bar z whisky jest obok.

Od 30 do 40 GBP

34 Lovage Restaurant - G5 - St Mary's St. 38; tel.: +44 131 5575754; lovagerestaurant.co.uk; wi-fi; wt.-nd. 12.00-14.30, 18.00-22.00, zamkn. pn. i III; 32-41 GBP.

W tym przyjemnym i ładnym bistro (ciepłe kolory, drewniane stoliki) można skosztować dobrej kuchni regionalnej. Jest tu duży wybór napoi.

19 **The Witchery by the Castle** - E5 - Castlehill 325, The Royal Mile; tel.: +44 131 2255613; www.thewitchery.com; wi-fi; codz. 12.00-23.30; 38,50-72,50 GBP; menu stałe 36 GBP.

Niedaleko zamku w Domu Kupca z XVI w. znajduje się bardzo elegancka restauracja złożona z dziewięciu sal utrzymanych w renesansowym klimacie, z charakterystycznymi świecznikami i drewnianymi panelami. Podawane są w niej dania wykonane na bazie produktów sezonowych, ryb, owoców morza i dziczyzny. Można tu zjeść lekkie obiady i *theatre supper* (17.00-18.30, 22.30-23.30 19,95 GBP). Lokal cieszy się bardzo dobrą opinią.

Powyżej 40 GBP

33 **Wedgwood** - G5 - Canongate 267; tel.: +44 131 5588737; www.wedgwoodtherestaurant.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-15.00, 18.00-22.00, nd. 12.30-15.00, 18.00-22.00; 34-50 GBP.

Sala, choć przestronna, jest ciepła i kameralna. Nienaganna obsługa, wyrafinowana kuchnia na bazie sezonowych produktów i wyśmienita jagnięcina to atuty tej restauracji.

Na południe od Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74-75.

Poniżej 15 GBP

35 **Mums** - F6 - Forrest Rd 4a; tel.: +44 131 2609806; www.monstermashcafe.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 9.00-22.00, nd. 10.00-22.00; 17-20,50 GBP.

Tę kawiarnię otwarto w 2002 r. i odnowiono w 2010 r. Utrzymana jest w klimacie lat 50. zarówno w daniach, jak i w wystroju. Studenci ściągają tu tłumnie, aby zjeść obfite

porcje *bangers and mash* (kielbasa i tłuczone ziemniaki), *shepherd's pie* (zapiekanek pasterska) i innych popularnych dań (szkocka tarta, *fish & chips*, jajka pod każdą postacią), które przygotowywane są z wysokiej jakości składników.

36 Pie Maker - F5 - *South Bridge 38*; tel.: +44 131 5581728; www.thepiemaker.co.uk; wi-fi; pn.-śr. 9.00-20.15, czw.-pt. 9.00-22.45, sb. 10.00-22.45, nd. 10.30-19.45.

Pie, czyli słynna szkocka tarta jest tu wyjątkowo smaczna i ma dużo nadzienia. W menu jest ok. 30 rodzajów tart na słono i na słodko.

37 Oink Victoria - E5 - *Victoria St. 34*; tel.: +44 777 1968233; www.oinkhogroast.co.uk; codz. 11.00-17.00.

To jeszcze jeden lokal działający pod charakterystycznym szyldem z różową świnką (zob. *Royal Mile s. 27*).

38 Salt Horse - F5 - *Blackfriars St. 57-61*; tel.: +44 131 5588304; www.salthorse.beer; wi-fi; pn.-czw. 16.00-24.00, pt.-sb. 12.00-1.00, nd. 12.30-24.00.

Dwóch kucharzy globtroterów przygotowuje każdego dnia krótkie menu, w którym królują oryginalne potrawy. Lokal stawia na produkty szkockie (grillowana makrela z rabarbarem, turbot, jagnięcina, mule). Wegetarianie znajdą tu smaczne dania.

© jewhyte / Depositphotos.com

Ogródki restauracyjne na Grassmarket

Od 15 do 30 GBP

5 **Castle Terrace** - D6 - Castle Terrace 33-35; tel.: +44 131 2291222; www.castleterracerestaurant.com; wi-fi; wt.-czw. 12.00-14.15, 18.30-22.00, pt.-sb. 12.00-14.30, 18.00-22.00, zamkn. nd. i pn.; menu 17 GBP.

Przepisy pysznych dań opracowuje utalentowany Dominic Jack. Kucharz za punkt honoru stawia sobie serwowanie najlepszych produktów sezonowych, szkockich i angielskich, w nowoczesnym, eleganckim wystroju.

Od 30 do 40 GBP

2 The Grain Store - E5 - Victoria St. 30; 1. piętro; tel.: +44 131 2257635; www.grainstore-restaurant.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-14.30, 18.00-21.45, nd. 18.00-21.30; 27-47 GBP.

Restauracja usytuowana jest przy bardzo ładnej uliczce. W amfiladzie sal z kamiennymi sklepieniami poczernionymi przez czas panuje rustykalna atmosfera. Można tu zjeść klasyczne szkockie dania (wołowina Angus) lub specjały z dziczyzny.

39 Ondine - E5 - George IV Bridge 2; tel.: +44 131 2261888; www.ondinerestaurant.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-14.30, 17.30-22.00, zamkn. nd.; 28-62 GBP.

Pod kierownictwem Roya Bretta lokal serwuje jedną z najlepszych szkockich kuchni w stolicy. Mocnym akcentem są pyszne owoce morza. Można je zjeść, siedząc przy pięknym barze w kształcie podkowy.

17 The Mussel & Steak Bar - E5 - West Bow 110; tel.: +44 131 2255028; www.musselandsteakbar.com; wi-fi; pn.-czw. 12.00-14.45, 17.00-22.00, pt.-sb. 12.00-22.00; 30-45 GBP.

Mięsiste mule i delikatne dania z grilla zajmują najbardziej poczesne miejsce w tym designerskim lokalu położonym na skraju Grassmarket. Towarzyska atmosfera staje się spokojniejsza wraz z nadejściem wieczoru.

21 Tower Restaurant - F6 - Chambers St., Museum of Scotland; tel.: +44 131 2253003; www.tower-restaurant.com; wi-fi; codz. 10.00-23.00; 37-63 GBP, menu 36 GBP.

Elegancka sala o nowoczesnej architekturze (przedłużona widokowym tarasem) znajduje się na 5. piętrze muzeum. Rozciąga się stamtąd przepiękny widok na dachy Edynburga

i zamek. Restauracja specjalizuje się w kuchni szkockiej ze wspaniałymi mięsnymi daniami i owocami morza.

Rhubarb Restaurant – poza planem, za **H8** – *Priestfield Rd*; tel.: +44 131 2251333; www.prestonfield.com; wi-fi; pn.-sb. 12.00-14.00, 18.00-22.00, nd. 12.30-15.00, 18.00-22.00; menu 35 GBP.

Lokalem, znajdującym się w luksusowym hotelu Prestonfield, zarządza James Thomson, właściciel restauracji Witchery by the Castle i The Tower. Elegancki, spokojny wystrój i kuchnia fusion zaspokoją oczekiwania nawet najwybredniejszych. Warto skosztować sarniny z czerwoną kapustą i różowym pieprzem.

Powyżej 40 GBP

40 **Timberyard** – **D6** – *Lady Lawson St. 10*; tel.: +44 131 2211222; www.timberyard.co; wi-fi; wt.-sb. 12.00-14.00, 17.30-21.30, zamkn. nd. i pn.; 55-65 GBP.

Ta modna restauracja slow food znajduje się w pięknym budynku z XIX w. Wystrój jest bardzo oryginalny – cegła, surowe drewno, metal, tkaniny. Bazą wyjątkowej kuchni są lokalne i sezonowe produkty. Wspaniale smakują jagnięcina i wędzone mule. Uwaga, rachunek rośnie bardzo szybko!

Princes Street

Plan dzielnicy s. 108-109.

Od 30 do 40 GBP

6 **Hadrian's Brasserie** – **F4** – *Princes St. 1, Balmoral Hotel*; tel.: +44 131 5575000; www.roccofortehotels.com; wi-fi; pn.-pt., nd. 7.00-22.00, sb. 7.00-22.30; 30-46,50 GBP.

Ta wyrafinowana restauracja mieści się w prestiżowym hotelu Balmoral. Ma urok klasycznej piwiarni, jej atutami są

uprzejma obsługa i bogata karta z daniami międzynarodowymi i brytyjskimi. W kuchni czuwa doświadczony szef Jeff Bland. Zalecana jest rezerwacja.

© coleong / Depositphotos.com

Hotel Balmoral

Powyżej 40 GBP

23 **Number One** - **F4** - *Princes St. 1, Balmoral Hotel*; tel.: +44 131 5576727; www.roccofortehotels.com; wi-fi; 18.00-22.00; 75 GBP.

Jedna z najlepszych restauracji w Szkocji. W eleganckim wystroju można skosztować wspaniałych szkockich dań zmieniających się wraz z porami roku oraz kilku francuskich przysmaków, a wszystko to wychodzi spod ręki Jeffa Blanda.

New Town

Plan dzielnicy s. 108-109.

Poniżej 15 GBP

41 Henderson's Bistro - E4 - *Thistle St. 25c; tel.: +44 131 2252605; www.hendersonsofedinburgh.co.uk; wi-fi; pn.-czw., nd. 9.00-21.00, pt.-sb. 9.00-22.00.*

Przy jednej z ulic w New Town znajduje się bistro noszące nazwisko pioniera kuchni wegetariańskiej w Edynburgu. Dania przygotowywane z produktów ekologicznych można zjeść w przyjemnym otoczeniu.

Od 15 do 30 GBP

42 Sygn - C5 - *Charlotte Lane 15; tel.: +44 131 2256060; www.sygn.co.uk; wi-fi; 12.00-1.00; 16,50-23 GBP; menu 20 GBP.*

Tuż za Charlotte Square znajduje się restauracja o kolorowym wystroju. Serwowane są w niej różne burgery, smaczne hot dogi, *wrapy*, sałatki i pizze, do których podawane są pyszne koktajle (specjalność lokalu). Uwaga, rachunek szybko rośnie.

14 Indigo Yard - C5 - *Charlotte Lane 7; tel.: +44 131 2205603; www.indigoyardedinburgh.co.uk; wi-fi; codz. 8.00-1.00; 18-25,50 GBP.*

Tego modnego lokalu trzeba poszukać w głębi ogródka restauracyjnego mieszczącego się przy wyboistej brukowanej uliczce, przy której stoją kosze na śmieci. Ma niezwykle klimat, bowiem znajduje się w dawnych stajniach. Warto się tam zatrzymać dla oryginalnej antresoli z witrażem, luźnej atmosfery, nowoczesnej karty i... koktajli. *Breakfast* w weekendy serwowany jest przez cały dzień.

1 Dirty Dick's - D5 - Rose St. 159; tel.: +44 131 2609920; wi-fi; pn.-pt. 12.00-23.00, sb.-nd. 10.00-23.00; 21-33 GBP.

To jeden z najstarszych pubów przy tej ulicy, został założony w 1859 r. Ściany i sufity zdobią lustra i różnego rodzaju pamiątki. Podawana jest klasyczna kuchnia szkocka.

4 Café Marlayne - D4 - Thistle St. 76; tel.: +44 131 2262230; www.cafemarlayne.com; wi-fi; pn.-sb. 12.00-15.00, 18.00-22.00, nd. 12.00-22.00; 16-30 GBP.

Mała przytulna sala restauracji często w południe pęka w szwach. W menu króluje kuchnia francusko-szkocka - pomysłowa i ładnie podana. Dania w stylu piwiarnianym, bardziej tradycyjne, ale wciąż z nutą oryginalności, można zjeść w porze obiadowej. Inna lokalizacja tej restauracji to: Antigua St. 13 (codz. 8.00-22.00).

43 L'Escargot Bleu - F2 - Broughton St. 56; tel.: +44 131 5571600; www.lescargotbleu.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 12.00-14.30, 17.30-22.00, pt.-sb. 12.00-22.30, zamkn. w nd.; 26-36 GBP.

Restauracja ma ciekawy szyld. Ślimak symbolizuje kuchnię francuską, a kolor niebieski flagę Szkocji. Potrawy jednoczą lokalne i francuskie produkty oraz sposoby ich przyrządzenia!

13 Fishers in the City - E4 - Thistle St. 58; tel.: +44 131 2255109; www.fishersbistros.co.uk; wi-fi; codz. 12.00-22.30; 24-32 GBP.

Podobnie jak dwa pozostałe lokale w Leith restauracja oferuje najświeższe ryby nienagannie przygotowane. Nawet zwykłe *fish & chips* nabiera innego smaku w tym dopracowanym wystroju z przytłumionym światłem!

8 Browns Brasserie - D4 - George St. 131-133; tel.: +44 131 2254442; www.browns-restaurants.co.uk; wi-fi; pn.-czw.

9.00-23.00, pt.-sb. 9.00-24.00, nd. 9.00-22.30; 20-37 GBP.

Ten znajdujący się niemal na rogu Charlotte Square lokal jest idealny na tradycyjne *breakfast* lub *afternoon tea* (podwieczorek). W atmosferze modnej piwiarni i w designerskim wystroju można delektować się przepyszными deserami - *banoffee* i *toffee sauce*.

16 **The Dogs** - E4 - Hanover St. 110; tel.: +44 131 2201208; www.thedogsonline.co.uk; wi-fi; pn.-pt. 12.00-14.30, 18.00-22.00, sb.-nd. 12.00-22.00; 22-28 GBP.

Na pierwszym piętrze georgiańskiej kamienicy mieści się restauracja o bardzo nowoczesnym wystroju. Serwuje się w niej kuchnię na bazie produktów angielskich i szkockich. Atuty to duże porcje, przepyszne mięsa i ryby.

10 **Mussel Inn** - E4 - Rose St. 61-65; tel.: +44 131 2255979; www.mussel-inn.com; wi-fi; pn.-sb. 12.00-22.00, nd. 12.30-22.00; 22-35 GBP.

To lokal, do którego przychodzi się m.in. na kociołek muli z szalotką i śmietaną, ser pleśniowy i bekon po marokańsku. W menu znajdują się również przegrzebki i krewetki. Hamburgery przygotowywane są z mięsa krów rasy Angus.

7 **Forth Floor** - F4 - St Andrew Sq. 30-34, wieczorem wejście od strony Multrees Walk; tel.: +44 131 5248350; www.harveynichols.com; wi-fi; wt.-sb. 12.00-22.00, nd. i pn. 12.00-16.00; menu 26-32 GBP.

Z restauracyjnego tarasu mieszczącego się na ostatnim piętrze domu towarowego Harvey Nichols można zachwycać się jednym z najpiękniejszych widoków na miasto. Szef kuchni, Stuart Muir, przygotowuje kuchnię nowoczesną, bazującą na produktach szkockich. Przy restauracji działają bar i piwiarnia.

Od 30 do 40 GBP

20 Valvona & Crolla Vin Caffè - F3 - *Multrees Walk 11, deptak wzdłuż Harvey Nichols; tel.: +44 131 5570088; www.valvonacrolla.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 8.30-18.00, pt.-sb. 8.00-18.30, nd. 10.30-16.30; 33-37 GBP.*

Ta włoska restauracja założona w 1934 r. słynie z jakości serwowanych produktów oraz z *prosciutto*. Na parterze lokalu znajdują się bar szybkiej obsługi i delikatesy, a na piętrze - restauracja z daniami włoskimi.

18 The Dome - E4 - *George St. 14; tel.: +44 131 6248624; www.thedomeedinburgh.com; wi-fi; codz. 10.00-22.00; 27-48,50 GBP.*

Uwagę przyciągają wspaniałe wystrój restauracji oraz ogromna przeszklona kopuła w sali z 1900 r. Dania są bezpretensjonalne, można tu spotkać lokalną klientelę. Nie trzeba czekać aż do kolacji, by odwiedzić restaurację. Atrakcyjne będzie również wypicie herbaty w *Grill Room* lub zjedzenie kanapeczki i bułeczki *scones* w *Club Room* (zamkn. w nd.).

12 L'Escargot Blanc - C5 - *Queensferry St. 17; tel.: +44 131 2261890; www.lescargotblanc.co.uk; obiad: pn.-czw. 12.00-14.30, pt.-sb. 12.00-15.00, kolacja: pn.-sb. 17.30-22.00; winiarnia: pn.-sb. od 12.00, zamkn. w nd.; menu obiadowe: 12,90 GBP, dania z karty: 30-50 GBP; zalecana rezerwacja.*

Winiarnia zajmuje parter lokalu, a elegancka piwiarnia w stylu neo retro mieści się na piętrze. Restauracja szybko zyskała zwolenników, co łatwo zrozumieć, biorąc pod uwagę jakość dań i obsługi. Wyśmienity lokal.

11 The Gardener's Cottage - G3 - *Royal Terrace Gardens 1; tel.: +44 131 6770244; www.thegardenerscottage.co; obiad: codz. 12.00-14.30, kolacja: codz. 17.00-21.30; brunch: sb.-nd. 10.00-14.30; 25 GBP obiad-50 GBP kolacja, jedno menu.*

Restauracja znajduje się w domku otoczonym przez drzewa. Jest nieduża, ze wspólnym stołem, minimalistycznym wystrojem oraz rustykalnym klimatem. Świeża, smakowita kuchnia szkocka pachnie naturalnie produktami lokalnymi.

West End

Plan na wewnętrznej stronie okładki.

Od 15 do 30 GBP

3 **First Coast** - B7 - *Dalry Rd 97-101*; tel.: +44 131 3134404; www.first-coast.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-14.00, 17.00-23.00, zamkn. w nd.; 22,50-36,50 GBP.

Restauracja znajduje się w pobliżu dworca Haymarket, proponuje kuchnię inspirowaną smakami południowymi. Ośmiornicę łączy się tu z pomidorami i ciecierzycą, a morszczuka z koprem włoskim i cykorią.

29 **Loudons** - C7 - *Fountainbridge 94b*; tel.: +44 131 2289774; www.loudons-cafe.co.uk; wi-fi; pn.-pt. 7.30-17.00, sb.-nd. 8.00-17.00; 14-21 GBP.

Kawiarnia lubiana jest przez młodych, modnych ludzi ceniących wysoką jakość produktów. Przestronne wnętrze, nowoczesny wystrój, otwarta kuchnia to atuty tego miejsca. Lokal idealny jest na śniadanie, szybki obiad (sałatki, zupy) lub przerwę na kawę czy herbatę. Domowym ciastom (*cheesecake, carrot cake...*) nie można się oprzeć.

© andreaobzerova / Depositphotos.com

Taras restauracyjny z widokiem na miasto

Od 30 do 40 GBP

9 **Kyloe Restaurant** - **D5** - Rutland St. 1-3; tel.: +44 131 2293402; www.kyloerestaurant.com; wi-fi; codz. 12.00-22.30; 26-42,50 GBP.

Restauracja mieści się w bardzo eleganckim hotelu Rutland. Kyloe Restaurant obniża (nieco) ceny w porze obiadowej, dzięki czemu można skosztować kuchni serwowanej w tej klimatycznej piwiarni. Bar jest bardzo *trendy*.

31 **One Square** - **D6** - Festival Sq. 1; tel.: +44 131 2216422; www.onesquareedinburgh.co.uk; parking codz. 7.00-23.00; 28-43,50 GBP.

Modna restauracja jest stylowo urządzona. W menu ma śniadania (duże porcje) i dania szkockie. *Afternoon tea* (29 GBP) pobudza apetyt. Podczas ładnej pogody można zjeść na tarasie. Niedzielne obiady są w cenie 29 GBP.

Stockbridge

Plan dzielnicy s. 108-109.

Poniżej 15 GBP

44 Peter's Yard Café Stockbridge - C3 - *Deanhaugh St. 3*; tel.: +44 131 3322901; www.petersyard.com; pn.-pt. 8.00-18.00, sb.-nd. 9.00-19.00.

To przyjemne, nowoczesne bistro zostało otwarte przez słynnego piekarza-cukiernika. Wspaniała kawa i drożdżówki, lody i pizze podawane tutaj są idealne na śniadanie lub szybki obiad. Drugi lokal znajduje się w Quarter Mile.

56 Pâtisserie Madeleine - C2 - *Raeburn Pl. 27b*; tel.: +44 131 3328455; www.patisseriemadeleine.com; codz. 10.00-17.00.

Ten lokal to połączenie kawiarni, cukierni i baru. Bardzo lubią go mieszkańcy dzielnicy. W ofercie są nie tylko makaroniki, drożdżówki i małe przekąski, ale również wysmienite herbaty i kawy, które można sączyć w kameralnej sali. Najodważniejsi mogą skosztować oryginalnych dań takich jak *Paris-Stockbridge*!

Od 15 do 30 GBP

46 Hamilton's - D3 - *Hamilton Pl. 16-18, Stockbridge*; tel.: +44 131 2264199; www.hamiltonsedinburgh.co.uk; wi-fi; codz. 9.00-22.00; 16,50-31 GBP.

Śniadanie, brunch czy inne posiłki i koktajle można degustować, siedząc wygodnie na skórzanych kanapach lub

przy wysokich stolikach. W niedzielne wieczory w lokalu odbywają się koncerty.

30 **The Scran & Scallie** - **C2** - *Comely Bank Rd 1, Stockbridge; tel.: +44 131 3326281; www.scranandscallie.com; wi-fi; pn.-pt. 12.00-22.00, sb.-nd. 8.30-22.00; 24-50 GBP.*

Ten bar gastronomiczny został otwarty przez właścicieli The Kitchen i Castle Terrace. W kameralnej sali o charakterystycznym wystroju (drewno, cegły, antyki) można delektować się zarówno wyrafinowanymi szkockimi daniami, jak i zawsze pięknie podanymi *fish & chips* czy *cottage pie*.

Od 30 do 40 GBP

27 **The Stockbridge** - **D3** - *St Stephens St. 54; tel.: +44 131 2266766; www.thestockbridgerestaurant.co.uk; wi-fi; wt.-sb. 19.00-21.30, nd. 19.00-21.00, zamkn. w pn.; 35-48 GBP, menu 28-34 GBP.*

W restauracji panuje kameralna atmosfera. Ciemne ściany są ozdobione kolorowymi, dziełami sztuki szkockich artystów. Bardzo profesjonalna obsługa serwuje kuchnię klasyczną ze szczyptą nowoczesności.

Dzielnica Północna

Plan na wewnętrznej stronie okładki.

Poniżej 15 GBP

47 **Earthy** - **E1** - *Canonmills Bridge 1-6, Canonmills; tel.: +44 131 5569696; www.earthy.co.uk; pn.-sb. 9.00-19.00, nd. 9.00-18.00.*

To kawiarnia, restauracja i sklep z ekologicznymi produktami - bardzo popularne miejsce również w dzielnicy Stockbridge. Dania są zdrowe, kolorowe i pomysłowo

podane. Można tu zjeść każdy posiłek - od śniadania po kolację.

Leith

Plan dzielnicy s. 122.

Poniżej 15 GBP

52 Mimi's Bakehouse - *The Shore 63*; tel.: +44 131 5555908; mimisbakehouse.com; wi-fi; pn.-pt. 9.00-17.00, sb.-nd. 9.00-18.00.

Ciasto marchewkowe, ciasto z cukinii, tęczy tort, scones - tych i innych pyszności można skosztować w tej dużej herbaciarni o oryginalnym wystroju (lustra w ramach, czarno-białe meble, kolorowe ściany, welurowe sofy). Jest tu również bogate menu obiadowe - zupy, kanapki, makarony, *quesadillas* (tortille) oraz zestawy *afternoon tea* (16,50-23,50 GBP).

Od 15 do 30 GBP

50 Fishers Bistro - *The Shore 1*; tel.: +44 131 5545666; www.fishersbistros.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-23.00, nd. 12.30-23.00; menu 18 GBP.

Lokal mieści się w dawnym młynie. Kucharz fachowo przygotowuje owoce morza, a dania zmieniają się w zależności od tego, co dostarczą rybacy. W południe można usiąść przy stoliku w ogródku restauracyjnym ciągnącym się wzdłuż kanału. Są tu również posiłki wegetariańskie. Podobna restauracja znajduje się w New Town (zob. *Fishers in the City*, s. 30).

51 The Shore Bar & Restaurant - *The Shore 3*; tel.: +44 131 5535080; www.fishersrestaurants.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-23.00, nd. 12.30-23.00; 5-39,50 GBP.

Restauracja podobna do Fishers Bistro (*zob. wyżej*) oraz Fishers in the City w New Town (*zob. s. 30*).

Powyżej 40 GBP

54 **Martin Wishart Restaurant** - *The Shore 54*; tel.: +44 131 5533557; www.martin-wishart.co.uk; wi-fi; wt.-pt. 12.00-14.00, 19.00-22.00, sb. 12.00-13.30, 19.00-22.00, zamkn. w nd. i pn.; 85 GBP.

To najbardziej elegancka restauracja w dzielnicy oparta na współczesnej kuchni z francuskimi akcentami, słodko-słona. Smakoszy zadowolą również dania wegetariańskie, owoce morza oraz różnorodność deserów i win.

55 **The Kitchin** - *Commercial Quay 78*; tel.: +44 131 5551755; www.thekitchin.com; wi-fi; wt.-czw. 12.15-14.30, 18.30-22.00, pt.-sb. 12.15-14.30, 18.30-22.30, zamkn. w nd. i pn.; 75 GBP.

Restauracja mieści się nad brzegiem morza w dawnych dokach. Jej nowoczesny wystrój oraz wyśmienita francusko-szkocka kuchnia przygotowywana przez utalentowanego Toma Kitchina były nagradzane w 2012 i 2015 r. Ten młody kucharz szkolił się u Alaina Ducasse'a, dlatego z wirtuozerią przenosi naturę na talerz.

Kawiarnie, bary, cukiernie

W tradycyjnych pubach można zjeść proste dania przy barze, a te bardziej złożone – przy stolikach w głębi sali. Ceny różnią się w zależności od popularności lokalu (ale często jest tu taniej niż w prawdziwych restauracjach). Puby są zamykane przeważnie o północy lub o 1.00.

Wiele pubów, również z letnimi ogródkami, usytuowanych jest wokół placu przy **Grassmarket** w popularnej wśród młodych ludzi dzielnicy Edynburga.

Ci, którzy lubią miejsca spokojniejsze, powinni wybrać się do New Town. Przy **Rose Street** są puby i bary idealne na popołudniową przerwę w zakupach. Przy **George Street** i na zachodnim krańcu **Princes Street** znajduje się kilka ekskluzywnych lokali. Przyległe uliczki oraz północna część dzielnicy to teren knajpek bardziej kameralnych, często odwiedzanych tylko przez stałych bywalców. Artystyczna atmosfera **Broughton Street** przyciąga przedstawicieli bohemy i homoseksualistów.

Adresy na planie można znaleźć dzięki pastylkom z numerami. Oznaczenia na czerwono (np. C2) odnoszą się do planu na wewnętrznej stronie okładki.

Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74–75.

W ciągu dnia

33 **Forsyth's Tea Room** – F5 – High St. 81; tel.: +44 131 5575150; codz. 10.00–18.00.

Z dala od zgiełku High Street na uboczu znajduje się ten dyskretny lokal znany miłośnikom herbaty (i turystom). Dekoracyjne filiżanki, tarty, *scones* i *shortbreads* (bułeczki maślane) oraz szarmancka, nienaganna obsługa to atuty tej herbaciarni.

26 Clarinda's Tea Room - G4 - *Canongate 69*; tel.: +44 131 5571888; wi-fi; codz. 10.00-16.30.

Ze względu na lokalizację w herbaciarni można spotkać wielu turystów. To miejsce w dawnym stylu: meble z ciemnego drewna, koronkowe obrusy, czarno-białe fotografie na ścianach, filiżanki i dzbanuszki w kwiaty... Wystrój kontrastuje ze stylistyką budynku z lat 70. XX w. Do napojów serwowane są tradycyjne *shortbreads*, *scones* i inne słodkości.

Wieczorem

1 Deacon Brodies Tavern - E5 - *Lawnmarket 435*; tel.: +44 131 2256531; www.nicholsonspubs.co.uk; wi-fi; pn.-czw., nd. 10.00-24.00, pt.-sb. 10.00-1.00.

Założony w 1894 r. lokal nosi nazwisko Williama Deacona Brodiego, radnego miejskiego z XVIII w., dość kontrowersyjnej postaci, która zainspirowała Roberta Louisa Stevensona do stworzenia postaci dr. Jekylla. Na parterze znajduje się tradycyjny pub, na piętrze restauracja, która w menu ma również szkockie dania.

2 The Jolly Judge - E5 - *James 7, Lawnmarket*; tel.: +44 131 2252669; www.jollyjudge.co.uk; wi-fi; pn.-czw., nd. 12.00-23.00, pt.-sb. 12.00-24.00.

Pub pod szyldem „Wesoły Sędzia” znajduje się w pobliżu Deacon Brodies Tavern i zamku. Stali bywalcy lubią posiedzieć przy stoliku na maleńkim dziedzińcu lub wpaść na

piwo i whisky do salki ukrytej w podziemiach. Pub jest bardzo klimatyczny.

27 **The Devil's Advocate** - **F5** - *Advocates Close 9*; tel.: +44 131 2254465; www.devilsadvocateedinburgh.co.uk; wi-fi; codz. 12.00-1.00; 18-30 GBP.

Bar-restauracja mieści się w starej przepompowni niedaleko Royal Mile i przyprawiających o zawroty głowy schodów. Ciepły, modny wystrój lokalu nawiązuje do industrialnej przeszłości. W karcie drinków, bardzo rozbudowanej, można znaleźć wyśmienite koktajle, lokalne piwa, wina z całego świata oraz ponad sto rodzajów whisky. Można tu zjeść dania typowo szkockie z nutką nowoczesności.

Holyrood

Wieczorem

The Sheep Heid Inn - **poza planem, za H7** - *The Causeway 43-45*; tel.: +44 131 6617974; www.thesheepheidedinburgh.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 11.00-23.00, pt.-sb. 11.00-24.00, nd. 12.00-23.00; 19-39 GBP.

Najstarszy pub w Szkocji (1360!) ma nieodparty urok, który zawdzięcza zarówno cudownej atmosferze, jak i zlokalizowaniu w maleńkiej wiosce Duddingston, u stóp Arthur's Seat. Koniecznie trzeba się tu zatrzymać po spacerze alejkami Holyrood Park, aby skosztować jakiegoś *ale* (piwo górnej fermentacji) albo domowych dań przygotowywanych ze świeżych produktów (zalecana rezerwacja).

Na południe od Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74-75.

W ciągu dnia

10 **The Elephant House** - F6 - *George IV Bridge* 21; tel.: +44 131 2205355; www.elephanthouse.biz; wi-fi; pn.-wt. 8.00-22.00, pt. 8.00-23.00, sb. 9.00-23.00, nd. 9.00-22.00.

Warto znaleźć czas na przerwę i wypić wyśmienitą kawę w sali na tyłach, z widokiem na zamek i cmentarny park. Wydaje się, że to właśnie ten widok zainspirował J.K. Rowling do napisania pierwszej części *Harry'ego Pottera*...

24 **The Royal Dick Bar** - G8 - *Summerhall Pl. 1*; tel.: +44 131 5601572; www.summerhall.co.uk; codz. 12.00-1.00.

Ta kawiarnio-restauracja, przytulona do centrum kultury znajdującego się w dawnej szkole weterynaryjnej, przyciąga artystyczną klientelę. Na uwagę zasługują dobre piwa z beczki, duży wybór różnych rodzajów ginu (destylarnia na miejscu) oraz kuchnia typowo pubowa. W czasie ładnej pogody można usiąść w kawiarnianym ogródku.

© f11photo / Depositphotos.com

Elephant House café

Wieczorem

4 **The Castle Arms** - E5 - Johnston Terrace 6; tel.: +44 131 2257432; www.thecastlearmsbistro.co.uk; wi-fi; codz. 10.00-1.00.

Duży wybór piw sprawia, że zawsze warto tu zajrzeć. Ogródek wciśnięty jest w wąski pasaż nad tętniącą życiem Victoria Street. Podawane są tu dania tradycyjne: *yorkshire pudding*, domowe *pies*, *haggis*, *neeps and tatties* (rzepa i ziemniaki).

5 **Bow Bar** - E5 - West Bow 80; tel.: +44 131 2267667; www.thebowbar.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-24.00, nd. 12.30-23.30.

Ten maleńki, uroczy pub mieści się u stóp wzgórza zamkowego. Jest tu dużo turystów, ale ze względu na swobodną atmosferę warto tu wstąpić na kufel piwa lub kieliszek wina.

6 Under the Stairs - E6 - *Merchant St. 3a*; tel.: +44 131 4668550; www.underthestairs.org; wi-fi; pn.-sb. 12.00-1.00, nd. 12.00-24.00.

Ten kameralny bar jest tak ukryty, że nie sposób trafić tu przypadkiem. Schody wejściowe prowadzą do pięknej sali w podziemiach (kamienne ściany i przytulny wystrój).

7 Dragonfly - E6 - *West Port 52*; tel.: +44 131 2284543; www.dragonflycocktailbar.com; wi-fi; codz. 16.00-1.00.

To jeden z najmodniejszych koktajlbarów (tanio) w Edynburgu. Można tu skosztować drinków o fantazyjnych nazwach: „Espresso A-Go-Go”, „Joe Le Taxi”, „Don't call me chicken”...

8 The White Hart Inn - E6 - *Grassmarket 34*; tel.: +44 131 2262806; www.whitehart-edinburgh.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 12.00-23.30, pt.-sb. 11.00-0.30.

Obecny lokal pochodzi z 1740 r., ale został wzniesiony na pozostałościach jednej z najstarszych oberży w Edynburgu, bo pochodzącej z 1516 r. Pod kuflami z blachy ocynkowanej, które zwisają z belek sufitowych małej sali, stali bywalcy i turyści spotykną się przy szklaneczce whisky. W karcie znajduje się nie mniej niż 80 rodzajów tego trunku. Aby ułatwić wybór, *barmails* pozwalają powąchać korki. Muzyki na żywo można posłuchać co wieczór od 21.00.

9 Greyfriars Bobby - F6 - *Candlemaker Row 30-34*; tel.: +44 131 2258328; www.nicholsonspubs.co.uk; wi-fi; pn.-czw., nd. 11.00-23.00, pt.-sb. 11.00-24.00.

Pub znajduje się przy cmentarzu Greyfriars, naprzeciwko najbardziej znanego w Edynburgu pomnika psa (zob. s. 95),

od którego wzięła się nazwa lokalu. Klientów przyciągają wyśmienite *haggis*, duży wybór piw z beczki, ładny wystrój (boazeria) oraz widok z okna na fasadę National Museum of Scotland.

11 Pear Tree Beer Garden - F7 - *West Nicolson St. 38*; tel.: +44 131 6677533; www.peartreeedinburgh.co.uk; wi-fi; codz. 11.00-1.00.

Studenci lubią przesiadywać w ogródku tego dawnego magazynu whisky, w cieniu jego XVIII-wiecznej pokrytej roślinnością fasady, którą ceglany mur oddziela od ulicy. Zimą można spędzić tu przyjemne chwile, siedząc na skórzanych kanapach ustawionych naprzeciwko kominka... Wieczory są tu „gorące”!

12 The Cloister - D7 - *Brougham St. 26*; tel.: +44 131 2219997; www.cloistersbar.com; wi-fi; pn.-czw. 12.00-24.00, pt.-sb. 12.00-1.00, nd. 12.30-24.00.

Tutaj, na granicy dzielnicy West End, króluje piwo! Lokal znany jest z szerokiego wyboru piw, ma w ofercie przynajmniej dziewięć różnych rodzajów *ales*.

28 The BrewDog - F5 - *Cowgate 145*; tel.: +44 131 2206517; www.brewdog.com; wi-fi; codz. 12.00-1.00.

Miłośnicy piwa z pewnością będą zadowoleni z wizyty w tym pubie o nowoczesnym wystroju, którego podstawą są drewno, metal i cegła. Można tu skosztować 15 rodzajów piw z beczki - domowej produkcji oraz rzemieślniczych. Ich oferta jest regularnie zmieniana.

New Town

Plan dzielnicy s. 108-109.

W ciągu dnia

3 **Joseph Pearce's** - **G2** - *Elm Row 23*; tel.: +44 131 5564140; www.bodabar.com; codz. 11.00-24.00.

W głębokich, wygodnych fotelach tego przytulnego pubu można by spędzić cały dzień na czytaniu książek. Do lokalu prowadzonego przez Szwedów można wejść z dziećmi. Uwaga, wieczorem lokal budzi się ze snu i staje się kwaterą główną nocnych marków.

16 **Café Royal** - **F4** - *West Register St. 19*; tel.: +44 131 5561884; wi-fi; pn.-śr., nd. 11.00-23.00, czw. 11.00-24.00, pt.-sb. 11.00-1.00.

Lokal kryjący się w uliczce za Princes St. zachował swój zbyt kowny wystrój z końca XIX w. i przyciąga przedstawicieli edynburskiej sceny literackiej. Można się tu czegoś napić lub skosztować owoców morza.

© jewhyte / Depositphotos.com

Café Royal

29 **Leo's Beanery** - **D3** - *Howe St. 23a; tel.: +44 131 5568403; www.leosbeanery.co.uk; wi-fi; pn.-pt. 8.00-17.00, sb. 9.00-17.00, nd. 10.00-17.00.*

Lokal mieści się pomiędzy New Town a Stockbridge w mieszkaniu w suterenie (*basement flat*). Ma dwa, trzy stoliki w ogródku. Kawiarnia urzeka oryginalnymi meblami, serdeczną obsługą oraz oczywiście kartą, w której znajdują się przepyszne kawy i herbaty, słodkości, którym nie sposób się oprzeć (*scone* dnia), oraz sałatki i kanapki idealne na lekki lunch. Warto również przyjść na śniadanie (duży wybór).

Wieczorem

13 **Abbotsford** - **E4** - *Rose St. 3-5*; tel.: +44 131 2255276; www.theabbotsford.com; wi-fi; pn.-czw., nd. 11.00-23.00, pt.-sb. 11.00-24.00.

Trudno wybrać jakiś pub spośród tych znajdujących się przy Rose St. Abbotsford słynie z piw, win i whisky, ale również z architektury z początku XX w., bar znajduje się pośrodku sali (*island bar*), restauracja jest na piętrze (*above*).

30 **Oxford Bar** - **D4** - *Young St. 8*; tel.: +44 131 5397119; www.oxfordbar.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 11.00-24.00, pt.-sb. 11.00-1.00, nd. 12.30-23.00.

Miłośnicy kryminałów Iana Rankina odkryją tu „biuro” inspektora Rebusa. To klasyczny mały pub, w którym serdeczna atmosfera spotyka się z eklektycznym tłumem stałych bywalców.

14 **Guildford Arms** - **F4** - *West Register St. 1*; tel.: +44 131 5564312; www.guildfordarms.com; wi-fi; pn.-czw. 11.00-23.30, pt.-sb. 11.00-24.00, nd. 12.30-23.00.

Ten historyczny pub z 1898 r. jest ukryty w małej uliczce, niedaleko Princes St. To jeden z najbardziej urokliwych lokali w mieście ze względu na wspaniałą wiktoriański sufit, ciepłe kolory ścian i półpiętro. Oferuje również tradycyjne dania (*od 10 GBP*): *steak Angus, haggis*.

15 **The Standing Order** - **E4** - *George St. 62-66*; tel.: +44 131 2254460; www.jdwetherspoon.com; wi-fi; codz. 8.00-1.00.

Ten ogromny pub bardzo przypomina gwarną halę dworcową. Króluje w nim styl neoklasycystyczny, są tu szklane ściany, kolumny i gigantyczne gzymsy. Lokal słynie z tanich piw.

17 The Dome - E4 - *George St. 14*; tel.: +44 131 6248624; www.thedomeedinburgh.com; wi-fi; pn.-sb. 11.00-23.00, nd. 12.30-23.00.

Dawny bank przy George St. pod ogromną przeszkloną kopułą kryje dwa najlepsze bary w mieście: Grill Room i Club Room. Fasada podtrzymywana przez duże neoantyczne kolumny zapowiada stylistykę wnętrza. Obowiązuje elegancki strój.

18 The Barony - F3 - *Broughton St. 81-85*; tel.: +44 131 5582874; wi-fi; pn.-czw. 11.00-24.00, pt.-sb. 11.00-1.00, nd. 12.30-23.30.

We wschodniej części New Town przy modnej ulicy znajduje się tradycyjny pub. Można tu skosztować dobrego piwa w atmosferze *so scottish*, którą podkreślają boazerie, ogień w kominku w zimowe wieczory i niedzielna muzyka na żywo.

19 Cumberland - E2 - *Cumberland St. 1-3*; tel.: +44 131 5583134; www.cumberlandbar.co.uk; wi-fi; pn.-śr. 12.00-24.00, czw.-sb. 12.00-1.00, nd. 11.00-24.00.

Ten jeden z najprzyjemniejszych pubów ma ogródek, nad którym pochyla się duża wierzba. Bar ceniony jest za serwowane tu piwa i whisky. Zarządzają nim właściciele Abbotsford (zob. s. 38) i Guildford Arms (zob. s. 38).

36 The Scotch Malt Whisky Society - E4 - *Queen St. 28*; tel.: +44 131 2202044; www.smws.co.uk; wi-fi; pn.-śr. 9.00-24.00, czw.-sb. 9.00-1.00, nd. 12.00-22.00.

Na parterze klubu znajduje się Kaleidoscope Whisky Bar. Amatorzy tego trunku mogą spróbować ponad dwustu rodzajów whisky pochodzących ze szkockich destylarni. Warto wmieszać się w tłum edynburczyków spotykających się tu po pracy z przyjaciółmi, aby delektować się whisky. Znajdująca się na piętrze restauracja The Dining Room

(codz. oprócz nd. i pn. 12.00-14.30, 17.00-22.00) serwuje dania przygotowane ze świeżych produktów sezonowych.

West End

Plan na wewnętrznej stronie okładki.

W ciągu dnia

22 **The Melville Bar** - **C5** - *William St. 19-25*; tel.: +44 131 2251358; www.themelvillebar.com; wi-fi; codz. 11.00-1.00.

To ładny, tradycyjny pub z małym ogródkiem w słoneczne dni. Miejsce jest idealne na zrobienie przerwy w popołudniowych zakupach w eleganckiej okolicy William Street.

Wieczorem

20 **The Golf Tavern** - **D8** - *Wrights Houses 30-31, Bruntsfield*; tel.: +44 131 2215221; www.golftavern.co.uk; wi-fi; pn.-pt. 12.00-1.00, sb.-nd. 11.00-1.00.

Na budynku jest umieszczony szyld informujący, że powstał w 1456 r., jednak lokal jest bardziej znany z tego, że znajduje się w pobliżu Bruntsfield Links, jednego z niewielu publicznych pól golfowych w kraju (*czynne IV-IX*). Kije można wypożyczyć za niewielką kwotę, a napój jest już w cenie. W soboty i niedziele pub przez cały dzień serwuje *scottish breakfast*. Od poniedziałku do czwartku obiad (dwa dania) kosztuje 10 GBP. W pubie są organizowane wieczorki tematyczne, w kinie - pokazy filmowe, quizy, muzyka na żywo...

23 **Ghillie-Dhu** - **D5** - *Rutland Pl. 2*; tel.: +44 131 2229930; www.ghilliedhu.co.uk; wi-fi; codz. 10.00-3.00.

Pub mieści się w budynku dawnego kościoła, a później kasyna. Warto tu przyjść w piątkowy lub sobotni wieczór, aby zobaczyć szkockie tańce i posłuchać muzyki w stylu *jigs and reels* (duża sala na piętrze, od 23.00). Codziennie w barze rozbrzmiewa szkocka muzyka (współczesna lub folklorystyczna) na żywo (od 22.00, nd.-wt. od 19.00).

Stockbridge

Plan dzielnicy s. 108-109.

W ciągu dnia

31 Ronde - D3 - Hamilton Pl. 66-68; tel.: +44 131 2609888; rondebike.com; wi-fi; pn.-śr, pt.-sb. 9.00-18.00, czw. 9.00-19.00, nd. 11.00-17.00.

To interesujące miejsce, które łączy w sobie kawiarnię i sklep rowerowy. Wystrój jest nieco „garażowy”: płytki na ścianach i zdjęcia o tematyce dwóch kółek. Ważne wyścigi kolarskie można oglądać na rozstawianym z tej okazji dużym ekranie. Warto wypić tu kawę i spróbować wyrobów cukierniczych.

Wieczorem

21 Hector's - C2 - Deanhaugh St. 47-49; tel.: +44 131 3431735; www.hecctorsstockbridge.co.uk; wi-fi; pn.-czw. 12.00-24.00, pt. 12.00-1.00, sb. 10.00-1.00, nd. 10.00-24.00.

Pub jest modnym miejscem spotkań. Ma przyjemne wnętrze z mahoniowymi meblami i dużymi oknami. Na szerokim chodniku przed barem stoją stoliki, można przy nich wysączyć piwo. Warto wpaść w sobotę na brunch, a wieczorami na występy DJ-ów. Pub serwuje tradycyjne dania,

takie jak panierowany dorsz z estragonem, burgery, gnocchi z grzybami.

Leith

Plan dzielnicy s. 122.

W ciągu dnia

32 **Roseleaf Bar Café** - Sandport Pl. 23/24, Leith; tel.: +44 131 47652688; www.roseleaf.co.uk; wi-fi; codz. 10.00-1.00.

Można tu wypić m.in. herbatę, kawę i piwo z beczki, siedząc na stylizowanym krześle. Do piwa podawana jest typowa dla barów przekąska. Pub jest *so scottish*. Czasem zamienia się w galerię sztuki, bowiem artyści lubią wystawiać tu swoje prace.

Wieczorem

Dalriada - **poza planem** - Promenade 77, Portobello, 4 km na południe od portu w Leith, przy nadmorskim bulwarze, na zachód od Edynburga; tel.: +44 131 4544500; www.dalriadabar.co.uk; wi-fi; pn.-śr. 17.00-23.00, czw. 17.00-24.00, pt. 14.00-1.00, sb. 12.00-1.00, nd. 12.30-23.00, zamkn. pn.-wt. poza sezonem.

Z ogródka tego pubu nad promenadą rozciąga się piękny widok na morze. W piątkowe i sobotnie wieczory można posłuchać muzyki na żywo.

Za miastem

Hawes Inn - **poza planem s. 126** - Newhalls Rd 7, South Queensferry; tel.: +44 131 3311990; www.vintageinn.co.uk; wi-fi; pn.-sb. 12.00-23.00, nd. 12.00-22.30.

Historyczny pub w South Queensferry znajduje się w pobliżu najstarszego i pięknego mostu łączącego brzegi rzeki Forth. Do stworzenia przytulnego wnętrza wykorzystano drewno, kamień i tartan. Można tu przenocować i coś zjeść (dużo dań z owoców morza).

Zakupy

Dzielnice

Po Princes Street spacerują tłumy – jest to główna ulica handlowa stolicy Szkocji. Znajduje się tu większość dużych domów towarowych, takich jak John Lewis (St James Shopping Centre), House of Fraser, Debenhams czy luksusowy Jenners (nr 48).

Przewodniki i mapy można nabyć w księgarni Waterstones naprzeciwko dworca Waverley (*George St. 128 i 83*). Przy równoległych do Princes Street **Rose Street** i **George Street** działają butikiki z elegancką modą.

Broughton Street w New Town i **William Street** w dzielnicach zachodnich to rewiry, które upatrzili sobie właściciele eleganckich butików i niezależni projektanci.

Na Starym Mieście, głównie w okolicach Royal Mile, **Victoria Street** i **Grassmarket**, działa wiele sklepów z pamiątkami, ubraniami i tekstyliami inspirowanymi szkocką kulturą (kilty i tartany) oraz antykwariaty. **Cockburn Street** często odwiedza lokalna młodzież ze względu na tutejsze małe sklepiki z ubraniami lub płytami z muzyką. Po whisky, wędzonego łososa, ciasteczka owsiane lub kruche, *dundee cake*, wędzone śledzie (*kippers*), *haggis* i sery trzeba się udać na **Royal Mile** i **Victoria Street**.

Blisko Waverley Station, na **East Market Street**, w starych magazynach odnowionych w 2016 r. znajduje się **The Arches**, czyli ok. 15 sklepów, pubów i restauracji utrzymanych w klimacie dawnych lat.

Uwaga! W sobotnie popołudnia sklepy są zamykane dość wcześnie, ale niektóre z nich czynne są w niedziele.

Adresy na planie można znaleźć dzięki pastylkom z numerami. Oznaczenia na czerwono (np. C2) odnoszą się do planu na wewnętrznej stronie okładki.

© jewhyte / Depositphotos.com

Rose Street

Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74-75.

Kilty

25 Hector Russel - F5 - High St. 137-141; tel.: +44 131 5581254; www.hector-russell.com; codz. 9.00-21.00.

To jedno z najbardziej znanych miejsc specjalizujących się w kiltach i tartanach. Ubrania są drogie, ale ich jakość jest bardzo wysoka. Sprzedawane są tu również dodatki i pamiątki.

Moda i dodatki

2 **Ragamuffin** - **G5** - *Canongate 278*; tel.: +44 131 5576007; www.ragamuffinloves.blogspot.com; pn.-sb. 10.00-18.00, nd. 12.00-18.00.

Można tu kupić wełniane ubrania pochodzące z pracowni szkockich projektantów. Swobodna, rustykalna kolekcja obejmuje również koszule i spodnie z lnu i bawełny. Jest tylko dział z odzieżą damską.

26 **Ness** - **F5** - *High St. 367*; tel.: +44 131 2265227; www.ness.co.uk; codz. 9.00-18.30.

Założona w Edynburgu marka Ness specjalizuje się w ubraniach dla kobiet, przepięknych torebkach i różnych dodatkach. Odnosi duży sukces głównie dzięki kreatywnemu podejściu do tradycyjnych szkockich wzorów (*drugi butik: Lawnmarket 336*).

Muzyka

40 **Coda Music** - **E5** - *Bank St. 12, The Mound*; tel.: +44 131 6227246; www.codamusic.co.uk; pn.-sb. 9.30-17.30, nd. 11.00-17.00.

Ten sklep muzyczny specjalizuje się w muzyce szkockiej, współczesnej i tradycyjnej.

Słodczyce i alkohole

1 **Royal Mile Whiskies** - **F5** - *High St. 379*; tel.: +44 131 2253383; www.royalmilewhiskies.com; pn.-śr, nd. 10.00-18.00, czw.-sb. 10.00-19.00.

Tym, którzy nie zdążyli zwiedzić legendarnych destylarni whisky, ten specjalistyczny sklep szybko przybliży temat. Można tu wybierać z ponad tysiąca rodzajów tego tradycyjnego szkockiego trunku!

41 **The Fudge House** - **G5** - *Canongate 197*; tel.: +44 131 5564172; www.fudgehouse.co.uk; pn.-sb. 10.00-18.00, zamkn. w nd.

W 1947 r. dwaj bracia, pochodzący z Włoch, rozpoczęli produkcję przepysznych *fudges* (krówek). W modnym dziś sklepie znajdziemy ok. 30 różnych smaków cukierków, od klasycznych po zaskakujące (*Highland Cream, Lemon Pie itp.*).

Na południe od Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74-75.

Antyki

11 **Still Life** - **E5** - *Candlemaker Row 54*; tel.: +44 131 2258524; www.desirabilia.com; pn.-sb. 12.00-17.00, zamkn. w nd.

Ten maleńki, zagracony antykwariat to idealne miejsce dla miłośników starych książek, malarstwa, naczyń, porcelany i przeróżnych bibelotów.

Ubrania vintage

12 **Armstrongs** - **E6** - *The Grassmarket 83*; tel.: +44 131 2205557; www.armstrongsvintage.co.uk; pn.-czw. 10.00-

17.30, pt.-sb. 10.00-18.00, nd. 12.00-18.00.

To lokalna świątynia vintage i retro. Wybór jest oszołamiający - trzy sale są wypełnione ubraniami i dodatkami. Warto odwiedzić również dwa inne butiki tej samej marki (*Teviot Pl. 14, bardziej na południe: Clerck St. 64-66*).

Księgarnie

4 **Edinburgh Books** - **D6** - *West Port 145-147; tel.: +44 131 2294431; www.edinburghbooks.net; pn.-sb. 9.30-18.00; zamkn. w nd.*

Wspaniały antykwariat oferuje duży wybór książek, które zgromadzono w trzech salach wypełnionych półkami. Jedna sala została w całości poświęcona literaturze szkockiej. Studenci mają 10-procentową zniżkę.

Moda i dodatki

6 **Totty Rocks** - **D8** - *Barclay Pl. 45-47; tel.: +44 131 2290474; www.tottyrocks.com; pn. 11.00-17.00, wt.-pt. 10.30-18.00, sb. 10.00-18.00, zamkn. w nd.*

Totty Rocks jest prowadzony przez dwie szkockie stylistki, Lynsey Miller i Holly Campbell. Proponuje damskie ubrania, które można zdefiniować jako klasyczne i ponadczasowe, choć przede wszystkim wyjątkowe, pomysłowe i wysokiej jakości.

7 **Fabhatrix** - **E6** - *Cowgatehead 13; tel.: +44 131 2259222; www.fabhatrix.com; pn.-pt. 10.30-18.00, sb. 10.30-17.30; zamkn. w nd.*

To sklep z kapeluszami. Wybór nakryć głowy dla mężczyzn jest dość ograniczony, za to dla kobiet... Fantazyjność kształtów i kolorów jest nieprawdopodobna.

8 **Joyce Forsyth** - E6 - *Candlemaker Row 42*; tel.: +44 131 2204112; www.joyceforsyth.co.uk; wt.-sb. 10.00-17.30; zamkn. w nd. i pn. (oprócz festiwalu).

Joyce Forsyth w 2000 r. otworzyła swoją pracownię w masywnym budynku z surowego kamienia. Robi tu na drutach różne ubrania - klasyczne i stonowane oraz kolorowe i ekstrawaganckie. Pracownia to wyjątkowe miejsce na mapie Edynburga.

9 **Walker Slater** - E5 - *Victoria St. 16-20*; tel.: +44 131 2209750; www.walkerslater.com; pn.-pt. 10.00-18.00, sb. 10.00-17.00, nd. 11.00-17.00.

Sklep sprzedaje męskie ubrania o kroju klasycznym lub nowoczesnym. Można tu kupić wyroby z tweedu, lnu i bawełny oraz płaszcze w stylu mackintosh. Butik dla kobiet znajduje się przy tej samej ulicy (*Victoria St. 46*; tel.: +44 131 2254257; *te same godziny otwarcia*).

10 **Godiva** - E6 - *West Port 9*; tel.: +44 131 2219212; www.godivaboutique.co.uk; pn.-sb. 10.30-18.30, nd. 11.30-17.30.

Butik proponuje oryginalne ubrania i dodatki vintage, również od miejscowych projektantów. Ciekawskim obdarzonym umiejętnościami przekonywania być może uda się uzyskać pozwolenie na wejście do atelier znajdującego się w przyziemiu.

Dla smakoszy, alkohole

27 **Edinburgh Farmers' Market** - D5 - *Castle Terrace*; tel.: +44 131 2208580; www.edinburghfarmersmarket.co.uk; sb. 9.00-14.00.

Na tym pięknym targu spotykają się lokalni producenci (na południowy wschód od zamku). Można tu zaopatrzyć się w konfitury, wędzone ryby i rzemieślnicze piwa.

3 Demijohn - E5 - Victoria St. 32; tel.: +44 845 6048350; pn.-sb. 10.00-18.00, nd. 11.30-17.00.

To sklep z likierami (krem czekoladowo-pomarańczowy, ekologiczna wódka rabarbarowa, morelowa brandy), wódkami i whisky. Z dowolnych składników można stworzyć własny likier, który zostanie nalany do wybranej butelki.

Princes Street

Plan dzielnicy s. 108-109.

Rękodzieło

13 One World Shop - D5 - Nicolson Square 25, St Johns Church; tel.: +44 131 6678323; www.oneworldshop.co.uk; pn.-sb. 10.00-17.30, nd. 12.00-17.30.

Sklep znajduje się w przybudówce kościoła St John, jego produkty pochodzą ze sprawiedliwego handlu. Można tu kupić nie tylko kawę i czekoladę, ale również ubrania i biżuterię. Na półce z książkami znajdują się pozycje z etyki i ekologii.

Dom towarowy

42 Jenners - E4 - Princes St. 48; tel.: +44 131 2252442; www.houseoffraser.co.uk; pn.-śr. 9.30-18.30, czw. 9.30-20.00, pt.-sb. 9.30-19.00, nd. 11.00-18.00.

Sklep został założony w 1838 r. Choć przejęła go sieć House of Fraser, Jenners nadal jest prestiżowym szkockim domem towarowym. Sklep nazywany „Harrordsem północy” oferuje różnorodne towary najwyższej jakości.

New Town

Plan dzielnicy s. 108-109.

Rękodzieło

14 **Treasure Trove** - **D4** - *Castle St. 23a, Midlothian; tel.: +44 131 2201187; www.selfaidsociety.co.uk; pn.-czw. 9.30-17.00, pt.-sb. 9.30-16.30; zamkn. w nd.*

Towarzystwo charytatywne działające od 1882 r. - The Royal Edinburgh Repository and Self Aid Society - zyski z handlu w tym sklepiku przekazuje w całości ludziom, którzy wytworzyli sprzedawane tu przedmioty. Można tu znaleźć wyroby z wełny, zabawki i pamiątki, często nawiązujące do epoki dawnego imperium brytyjskiego. Wszystko jest ręcznie robione!

Antyki

15 **Unicorn Antiques** - **E3** - *Dundas St. 65; tel.: +44 131 5567176; unicornantiques.co.uk; pn.-sb. 11.00-18.30; zamkn. w nd.*

Ten wspaniały sklep ze starzyzną znajduje się przy bardzo eleganckiej ulicy w podziemiach domu. Można tu znaleźć takie bibeloty jak oprawy dziurek od klucza, klamki, kieliszki w przeróżnych kształtach i różnej wielkości, meble oraz elementy dekoracyjne.

Design i dekoracje

28 **Anta** - **D4** - *George St. 119; tel.: +44 186 2832477; www.anta.co.uk; pn.-sb. 9.30-17.30, nd. 10.00-17.00.*

Od 25 lat Anta tworzy meble, dywany, dekoracje i akcesoria (walizki, tekstylia, kubki, świeczniki), które mogą być miłymi

pamiątkami. Wszystko jest *made in Scotland* i inspirowane tradycyjnymi motywami oraz materiałami.

Kilty

29 **21st Century Kilts** - E4 - *Thistle St. 48; tel.: +44 131 2209450; 21stcenturykilts.com; wt.-sb. 10.00-18.00, zamkn. w nd. i pn.*

Krawiec Howie Nicholsby tworzy nowoczesne kilty. Zaprojektowane przez niego spódnice z tartanu noszą gwiazdy sławne na całym świecie. Większość kiltów jest szyta na miarę.

Moda i dodatki

16 **Cath Kidston** - E4 - *George St. 58; tel.: +44 131 2201509; www.cathkidston.co.uk; pn.-śr., sb. 10.00-18.00, czw. 10.00-19.00, nd. 11.00-17.00.*

Produkty tej marki są sprzedawane w butikach w 16 krajach świata. Jej asortyment w stylu eleganckiej wsi charakteryzują kwiatowe wzory i pastelowe kolory. Często kupowane są zastawy stołowe, obrazy, nawilżające kremy, modowe dodatki oraz ubrania dla kobiet i dzieci.

17 **Joey D** - F2 - *Broughton St. 54; tel.: +44 131 5576672; codz. 10.30-18.00.*

To butik i atelier najbardziej szalonego projektanta w Edynburgu. Jego znakiem rozpoznawczym są kurtki uszyte z dwóch zupełnie niepasujących do siebie połówek oraz ubrania w stylu militarnym (kolor khaki, pasy z nabojami). W sprzedaży są również buty i torby.

18 **Concrete Wardrobe** - F2 - *Broughton St. 50a; tel.: +44 131 5587130; www.concretewardrobe.com; pn.-pt. 11.00-19.00, sb. 11.00-18.00, nd. 12.00-17.00.*

Ładny, mały butik stawia na kreacje projektantów szkockich lub takich, którzy uczyli się w Szkocji. Można tu kupić tekstylia, artykuły dekoracyjne, kolorową, zaskakującą biżuterię. Wybór jest duży, a asortyment regularnie wymieniany.

19 **Barbour** - E4 - *Frederick St. 21*; tel.: +44 131 2251681; www.2.barbour.com; pn.-śr., pt.-sb. 9.30-18.00, czw. 9.30-18.30, nd. 11.00-17.00.

To butik znanej marki, która słynie z ciepłych ubrań i kurtek z woskowanej bawełny. Inne punkty sprzedaży: *John Lewis, St James Centre; Harvey Nichols, St Andrew Sq. 30-34; Jaeger (House Of Fraser), Princes St. 145.*

30 **ALC** - E4 - *Thistle St. 61*; tel.: +44 131 2262317; alceshop.com; pn.-sb. 10.00-18.00; zamkn. w nd.

To sklep dla kobiet poszukujących jeansów idealnych. Zgromadzono tutaj innowacyjne produkty najlepszych marek. Można tu również kupić przeróżne dodatki.

Dla smakoszy

20 **Eteaket** - D4 - *Frederick St. 41*; tel.: +44 131 2262982; www.eteaket.co.uk; codz. 11.00-18.00.

Nie sposób przejść obojętnie obok turkusowej witryny tej modnej herbaciarni. Można tu coś zjeść, napić się drinka, ale przede wszystkim trzeba skosztować herbaty. Czarna, biała, zielona, oolong czy rooibos - w karcie znajduje się ponad trzydzieści rodzajów herbaty w trzech kategoriach: najpopularniejsze, wyselekcjonowane i unikatowe. Można je kupić w torebkach po 50 g lub 125 g. Wizyta w tym sklepie jest okazją do odkrycia tajemnicy tego narodowego brytyjskiego napoju.

Sport

21 Tiso - D4 - Rose St. 123-125; tel.: +44 131 2259486; www.tiso.com; pn.-wt., pt.-sb. 9.30-17.30, śr. 10.00-17.30, czw. 9.30-19.30, nd. 11.00-17.00.

Tu można zaopatrzyć się w sprzęt do wędrowki, wspinaczki i innych sportów. Sieć posiada kilka sklepów w całej Szkocji, ale największe znajdują się w Edynburgu i Glasgow.

West End

Plan na wewnętrznej stronie okładki.

Dla smakoszy

The Chocolate Tree - poza planem, za D8 - Bruntsfield Pl. 123; tel.: +44 131 2283144; www.choctree.co.uk; codz. 10.00-19.30.

To przytulny sklep z czekoladą pod różnymi postaciami, są tu tradycyjne tabliczki, napoje, pralinki, ciasta... Ekologiczne kakao pochodzi z Madagaskaru, Ugandy, Tanzanii i Wenezueli. Duży wybór smaków - od mocnych po delikatne!

Stockbridge

Plan dzielnicy s. 108-109.

Dla smakoszy

32 Mellis - D3 - Bakers Pl. 6; tel.: +44 131 2256566; www.mellischeese.net; pn.-pt. 9.00-18.30, sb. 8.30-18.00, nd. 10.00-17.00.

Otworzony w 1993 r. sklep jest dobrze znany miłośnikom lokalnych i europejskich serów (sześć sklepów w całej

Szkocji).

33 Stockbridge Market - D3 - *Saunders St. 1*; tel.: +44 131 2616181; www.stockbridgemarket.com; nd. 10.00-17.00.

To mały targ. Tutejsze ekologiczne produkty przyciągają wymagającą klientelę.

Moda i dodatki

31 Those Were the Days - D3 - *St Stephen St. 26*; tel.: +44 131 2254400; www.thosewerethedaysvintage.com; wt.-czw. 11.00-17.30, sb. 11.00-17.00; zamkn. w nd. i pn.

Butik z modą vintage specjalizuje się w ubraniach i akcesoriach znanych marek, głównie z lat 1930-1980.

Leith

Plan dzielnicy s. 122.

Dom towarowy

34 Ocean Terminal - *Ocean Drive, Leith*; tel.: +44 131 5558888; www.oceanterminal.com; pn.-pt. 10.00-20.00, sb. 10.00-19.00, nd. 11.00-18.00.

W tym dużym centrum handlowym znajdującym się nieopodal królewskiego jachtu „Britannia” można znaleźć przeróżne sklepy, restauracje i przestrzenie rozrywki.

Rozrywka

Edynburg to miasto festiwalu, w którym nie brakuje sal widowiskowych różnych rozmiarów: od wielkich wiktoriańskich teatrów przez sceny awangardowe po ultranowoczesne kompleksy.

Muzyka...

Choć Edynburg to nie Glasgow, można znaleźć tu wiele miejsc, w których można posłuchać jazzu, tradycyjnej muzyki celtyckiej, popu lub rocka. Można również tańczyć do białego rana w licznych klubach nocnych. Wieczory z muzyką są organizowane również w wielu pubach.

Zob. Kawiarnie, bary, cukiernie s. 35.

Teatry, opery, koncerty...

Jeśli chodzi o teatr i spektakle, Edynburg zaskakuje ich liczbą, różnorodnością i nie ma czego zazdrościć innym wielkim stolicom.

Na sportowo: piłka owalna...

Edynburczycy żyją również w rytmie meczów rugby, kibicują zwłaszcza drużynie narodowej i miejskiemu klubowi.

Stadion Murrayfield - tel.: +44 131 3465106; www.scottishrugby.org; zwiedzanie z przewodnikiem pn.-sb. 11.00, dodatkowe wycieczki czw. i pt. 14.30; czas zwiedzania 1,5 godz.; obowiązkowa rezerwacja; 10 GBP (poniżej 18. roku życia 5 GBP); dojazd: tramwajem, przystanek Murrayfield Stadium.

Wybudowany w 1925 r. legendarny stadion mieści prawie 68 tys. widzów. Odbywają się tu Puchar Sześciu Narodów (II, III) oraz rozgrywki drużyn z południowej półkuli.

Warto również zobaczyć mecze Celtic League i Pucharu Europy rozgrywane przez lokalny klub rugby występujący w czerwono-czarnych strojach (**Edinburgh Rugby** – tel.: +44 131 3465180; www.edinburghrugby.org; bilety w sprzedaży online oraz w Scottish Rugby Ticket Centre na stadionie Murrayfield, Gate A, Roseburn St.; pn.-pt. 9.00–17.00, dłużej w dni meczowe).

...i okrągła

Niepodważalną stolicą szkockiego futbolu jest Glasgow, tam znajduje się stadion narodowy, tam trenują legendarne kluby. Edynburg również słynie z dwóch liczących się drużyn. Jedną z nich to **Heart of Midlothian FC** (tel.: +44 871 6631874; www.heartsfc.co.uk) grająca w ciemnoczerwonych koszulkach na Tynecastle Stadium w dzielnicy Gorgie. Druga to założony przez katolickich imigrantów z Irlandii **Hibernian FC** (tel.: +44 131 6612159; www.hibernianfc.co.uk), który gra w zielonych strojach na stadionie przy Easter Road.

Najważniejsze mecze w sezonie to oczywiście derby pomiędzy tymi dwiema drużynami oraz gościnne spotkania z klubami z Glasgow (Celtic, Rangers).

© saralopezjulia.gmail.com / Depositphotos.com

Stadion Murrayfield

Informacje i rezerwacje

Repertuar koncertów i spektakli można znaleźć w bezpłatnym miesięczniku „Gig Guide” (www.gigguide.co.uk) oraz w magazynie „What’s on” (również bezpłatny). Niezastąpiony magazyn „The List” drukuje nie tylko repertuar, ale również recenzje spektakli (www.list.co.uk). Artykuły o tematyce kulturalnej i programy wydarzeń znajdują się również w przeglądarce „The Skinny” (www.theskinny.co.uk).

Zob. Kalendarz wydarzeń kulturalnych s. 50.

Adresy na planie można znaleźć dzięki pastylkom z numerami. Oznaczenia na czerwono (np. C2) odnoszą się do planu na wewnętrznej stronie okładki.

Na południe od Royal Mile

Plan dzielnicy s. 74-75.

1 Saint Cecilia's Hall - F5 - Niddry St.; tel.: +44 131 6682019; www.music.ed.ac.uk.

Audytorium należące do uniwersytetu w Edynburgu zostało wybudowane w 1763 r. i odremontowane w 2016 r. Odbywają się tu koncerty muzyki klasycznej. Znajduje się tu również muzeum, w którym zgromadzono ok. 50 starych instrumentów: klawesyny, szpinety, organy oraz harfy i gitary (*śr. i sb. 14.00-17.00, VIII w czasie festiwalu wstęp wolny*).

11 Summerhall - G8 - Summerhall Pl. 1; tel.: +44 131 5601572; www.summerhall.co.uk; 12.00-1.00.

Dawna szkoła weterynaryjna w Edynburgu została przekształcona w wielokulturowe centrum artystyczne, w którym odbywają się wystawy, koncerty, happeningi i spektakle. Tu również mają miejsce dwa ważne wydarzenia: festiwal Fringe i Edinburgh International Science Festival (*zob. s. 50, 51*).

6 Festival Theatre - F6 - Nicolson St. 13-29; tel.: +44 131 5296000; www.edtheatres.com; pn.-sb. 11.00-18.00; zamkn. w nd.

W dużej, nowoczesnej sali festiwalowej odbywają się przedstawienia baletowe i opery.

7 The Jazz Bar - F5 - Chambers St. 1a; tel.: +44 131 2204298; www.thejazzbar.co.uk; pn.-pt. 17.00-3.00, sb. 13.30-3.00, nd. 14.00-3.00.

Tu można posłuchać nowoczesnego i tradycyjnego jazzu, groove, muzyki z różnych stron świata, bluesa... i flamenco w środowe popołudnia.

8 Sandy Bell's - F6 - Forrest Rd 25; tel.: +44 131 2252751; www.sandybellsedinburgh.co.uk; pn.-sb. 12.00-1.00, nd. 12.30-24.00.

Pub niezastąpiony, jeżeli chodzi o wieczory w szkockim stylu. Codziennie od 21.00 muzyka folk.

9 The Royal Oak - F5 - Infirmary St. 1; tel.: +44 131 5572976; www.royal-oak-folk.com; pn.-sb. 11.30-2.00, nd. 12.30-2.00.

Indie i techno, muzyka tradycyjna i szkocki folk rozbrzmiewają w tym sympatycznym pubie każdego wieczora.

10 Cabaret Voltaire - F5 - Blair St. 36-38; tel.: +44 131 2474704; www.thecabaretvoltaire.com; pn., śr., czw., nd. 19.30-1.30, wt., pt. 17.00-3.00, sb. 12.00-3.00.

To najmodniejszy klub w mieście. W podziemiach Starego Miasta można posłuchać niezależnego rocka (indie rock) na żywo i tańczyć (house, techno).

12 Espionage - E5 - India Buildings, Victoria St. 4; tel.: +44 131 4777007; espionageedinburgh.co.uk; czw.-nd. 19.00-3.00.

W ojczyźnie Seana Connery'ego takie miejsce musiało koniecznie powstać. Jest tu drogo i nie zawsze gościnnie. Dla niektórych klientów zaletą są rozmieszczone na pięciu piętrach cztery bary i klub nocny. Panuje tu atmosfera godna Jamesa Bonda. Siedząc w skórzanym fotelu z dala od wścibskich spojrzeń w sali z przyćmionym światłem, można uknuć jakiś spisek.

20 Bannerman's - F5 - Cowgate 212; tel.: +44 131 5563254; www.bannermanslive.co.uk; pn.-sb. 12.00-1.00, nd. 12.30-1.00.

Do labiryntu klubowych sal tłumy imprezowiczów przyciąga wesółą atmosferą. Można tu wypić drinka, posłuchać koncertów: rocka, punku, indie, jazzu... Występ w tym klubie bywa początkiem kariery wielu lokalnych grup muzycznych.

22 **The Liquid Room** - E5 - Victoria St. 9; tel.: +44 131 2252564; www.liquidroom.com; otwarte codz. przez całą dobę.

Otwarty w 1997 r. podziemny klub jest jednym z najbardziej znanych w całej Wielkiej Brytanii. Występują tu zespoły grające m.in. rock, pop, hip-hop, house, elektro, a także początkujący oraz uznani artyści, tacy jak Franz Ferdinand, Black Eyed Peas, Dead Kennedys, Ice-T, MGMT czy Calvin Harris.

New Town

Plan dzielnicy s. xx.

13 **Jam House** - E3 - Queen St. 5; tel.: +44 131 2202321; www.thejamhouse.com; pn.-pt. 10.00-17.00, sb. 10.00-16.00; zamkn. w nd.

To elegancki bar ze zróżnicowaną muzyką (roots, swing, indie, pop, funk, latino, fusion, RnB, jazz, blues). W sali na piętrze uwagę przyciąga piękne neogotyckie sklepienie. Wymagany jest stosowny strój.

14 **Lulu** - D4 - George St. 125b; tel.: +44 131 2255005; wt.-nd. 22.00-3.00; zamkn. pn.

Klub to niezwykle ekstrawaganckie miejsce ukryte w podziemiach hotelu Tigerlily. Elegancki wystrój w stylu retro jest przełamany neonami, podświetlonymi wnękami i ścianami. Klientela jest wyrafinowana. Lulu to miejsce, w którym trzeba się pokazać!

15 **Bramble** - E4 - Queen St. 16a; tel.: +44 131 2266343; www.bramblebar.co.uk; codz. 16.00-1.00.

Do niewielkiej sali z niskim sufitem, mieszczącej się w piwnicy budynku, prowadzą schody, które łatwo przeoczyć. Atmosferę miejsca budują bielone wapnem ściany, czerwone welurowe kanapy oraz bogata oferta drinków. W piątki i soboty muzykę puszcza DJ.

23 CC Blooms - F3 - Greenside Pl. 23; tel.: +44 131 5569331; www.ccbloomsedinburgh.com; codz. 11.00-3.00.

To gejowski klub znany od dawna w tej okolicy.

24 The Voodoo Room - F4 - West Register St. 19a; tel.: +44 131 5567060; www.thevoodooorooms.com; pn.-czw. 16.00-1.00, pt.-nd. 12.00-1.00.

W pięknym budynku mieści się lokal pełniący funkcję baru, restauracji, klubu i sali koncertowej. Eleganckich gości przyciąga koktajlami i stylizowanym wystrojem.

West End

Plan dzielnicy s. 74-75.

21 Henry's Cellar Bar - D6 - Morrison St. 16a; tel.: +44 131 6292992; www.henryscellarbar.co.uk; pn.-czw., nd. 17.00-1.00, pt.-sb. 17.00-3.00.

To jedno z najważniejszych miejsc dla szkockiej muzyki niezależnej. W sali koncertowej i barze każdego wieczoru wybrzmiewa eklektyczna muzyka grana przez zespoły lokalne i zagraniczne.

2 Traverse Theatre - D6 - Cambridge St. 10; tel.: +44 131 2281404; www.traverse.co.uk; pn.-sb. 10.00-18.00; zamkn. w nd.

W tym awangardowym teatrze znajduje się również bar.

3 Royal Lyceum Theatre - D6 - Grindlay St. 30; tel.: +44 131 2484848; www.lyceum.org.uk; pn.-sb. 10.00-17.00;

zamkn. w nd.

© jewhyte / Depositphotos.com

Royal Lyceum Theatre

Klasyczny teatr

4 **Usher Hall** - **D6** - *Lothian Rd; tel.: +44 131 2281155; www.usherhall.co.uk; pn.-sb. 10.00-17.30; zamkn. w nd.*

Rotunda, w której mieści się sala audytoryjna, została wybudowana w 1910 r. Jej klasyczny styl zaskakuje, bowiem na początku XX w. modny był wiktoriański gotyk. Budynek

zachwyca półkolami, kolumnami, a wewnątrz wspaniałym żebrowanym i bogato zdobionym sufitem. Organizowane są tu koncerty muzyki jazzowej, folkowej, rockowej czy klasycznej.

© Cornfield / Depositphotos.com

Usher Hall

25 **Filmhouse** - **D6** - *Lothian Rd 88; tel.: +44 131 2282688; www.filmhousecinema.com.*

To kino nie zadowala się projekcjami superprodukcji. W jego bogatym i różnorodnym repertuarze każdy znajdzie coś dla siebie. W czerwcu m.in. w tym kinie odbywa się The Edinburgh International Film Festival (*zob. s. 50*).

5 **King's Theatre** - **D7** - *Leven St. 2; tel.: +44 131 5296000; www.edtheatres.com; pn.-sb. 10.00-19.30; zamkn. w nd.*

W repertuarze teatru znajdują się same znane spektakle.

Kalendarz wydarzeń kulturalnych

W okresie festiwalowym (głównie sierpień i koniec grudnia) niektóre muzea otwarte są dłużej i organizują specjalne wystawy. Bilety na widowiska warto wcześniej zarezerwować.

Informacje ogólne znajdują się na stronie www.edinburghfestivalcity.com.

Informacje o większych wystawach publikuje strona www.nationalgalleries.org (zob. również *Informacje i rezerwacje s. 47*).

Styczeń

Burns' Night (25 I) - rocznica urodzin poety Roberta Burnsa obchodzona jest przy dźwiękach kobzy i degustacji *haggis* oraz *powsowdie* (zupa z baraniny).

Marzec-kwiecień

Puchar Sześciu Narodów - mecze rugby są rozgrywane na stadionie Murrayfield.

Beltane Fire Festival - stare, celtyckie święto obchodzone jest w Calton Hill (www.beltane.org). Zob. ramka s. 116.

Edinburgh International Science Festival - różnego rodzaju wydarzenia są związane z nauką i odkryciami (tel.: +44 131 5530320; www.sciencefestival.co.uk).

Maj

Imagine Festival - festiwal magii, mimów i marionetek jest największym tego rodzaju wydarzeniem w całej Wielkiej Brytanii (www.imagine.org.uk).

Czerwiec

Edinburgh International Film Festival - festiwal odbywa się w Filmhouse (*Lothian Rd 88; tel.: +44 131 2284051, 6238030; www.edfilmfest.org.uk*).

Royal Highland Show - prezentowane są najlepsze produkty rolne, festiwal funkcjonuje od 1822 r. (*tel.: +44 131 3356200; www.royalhighlandshow.org; 27 GBP, 22 GBP przy zakupie biletu przez internet*).

Leith Festival - festiwal trwa tydzień, w jego programie są koncerty, zabawy, spektakle, poezja i parady (*tel.: +44 131 555 0501; www.leithfestival.com*).

Lipiec

Edinburgh International Jazz and Blues Festival - w czasie festiwalu miasto rozbrzmiewa muzyką jazzową, słycać ją w pubach, eleganckich teatrach oraz pod gołym niebem (www.edinburghjazzfestival.com).

Sierpień

Edinburgh International Festival - festiwal jest najświetniejszym wydarzeniem w mieście. Na różnych scenach są prezentowane spektakle teatralne trup z całego świata (*informacje: The Hub, Castle Hill, Royal Mile; tel.: +44 131 4732000; www.eif.co.uk*).

© creatista / Depositphotos.com

Edinburgh Fringe Festival

Edinburgh Fringe Festival – to festiwal teatrów ulicznych odbywający się równolegle do Edinburgh International Festival (tel.: +44 131 2260026; www.edfringe.com).

Edinburgh Military Tattoo – przez trzy tygodnie ponad 200 tys. widzów ogląda defilady i orkiestry wojskowe występujące w kiltach i grające na dudach (kasy biletowe: Market St. 32; tel.: +44 131 2251188; www.edintattoo.co.uk; od 25 GBP).

© domhnall dods / Shutterstock.com

Edinburgh Military Tattoo

Edinburgh Art Festival - słynie z wystaw i wydarzeń kulturalnych (również bezpłatnych) w ponad 40 muzeach, galeriach i przestrzeniach wystawowych (www.edinburghartfestival.com).

Edinburgh International Book Festival - to liczne wydarzenia literackie w Charlotte Square Gardens (tel.: +44 845 3735888, +44 131 7185666; www.edbookfest.co.uk).

The Ferry Fair - ten tygodniowy festiwal dla dzieci odbywa się w South Queensferry. Z tej okazji ulicami przechadza się Burry Man w przedziwnym zielonym stroju oblepionym owocami łożnianu (www.ferryfair.co.uk).

Wrzesień

Doors Open Days - dzień otwarty Edynburga trwa przez jeden weekend, można wtedy zobaczyć miejsca, które na co dzień nie są dostępne dla zwiedzających lub nie są dostępne za darmo (doorsopendays.org.uk).

Listopad-styczeń

Edinburgh's Christmas - od ok. 15 lat miasto organizuje jarmark bożonarodzeniowy, któremu towarzyszą liczne atrakcje: defilady, lodowisko czy diabelski młyn (www.edinburghschristmas.com).

Grudzień-styczeń

Hogmanay (29 XII-1 I) - to czas, gdy tysiące osób wychodzi na ulice, aby wysłuchać koncertów, oglądać pokazy sztucznych ogni, bawić się w wesołych miasteczkach oraz z pochodniami świętować Nowy Rok (www.edinburghshogmanay.org).

Zaproszenie do podróży

© StevanZZ / Shutterstock.com

Fontanna Ross

Tak powstał Edynburg

Edynburg jest położony pośród wulkanicznych wzgórz. To miasto o burzliwej przeszłości sięgającej wczesnego

średniowiecza. Edynburg był stolicą kraju zarówno wtedy, gdy Szkocja była niepodległa, jak i później, gdy zjednoczyła się z Anglią. Miasto na przemian przeżywało kryzysy i okresy wzmożonego rozwoju.

Twierdza Edwina

Miasto prawdopodobnie zawdzięcza swoją nazwę królowi Northumbrii Edwinowi (**Edwinesburgh** - twierdza Edwina), choć zmarł on, zanim jego poddani przejęli to miejsce w 638 r. Castle Rock związany jest również z **Malcolmem Canmore'em** i jego żoną, **królową Margaret**. Ich syn, **Dawid I**, pokazał, jak bardzo związany jest z tym miejscem, budując opactwo Holyrood w 1128 r. W czasie wojny o niepodległość strategiczna pozycja zamku pozwoliła chronić rozwijające się miasto, ale jednocześnie narażała je na ataki Anglików.

Pierwsze mury obronne pochodzą z 1450 r. Od czasów pierwszych Stuartów Edynburg stawał się kolejno rezydencją królewską, siedzibą rządu, a w końcu stolicą kraju. W Edynburgu uważanym za ważne centrum religijne, ze względu na obecność opactwa i katedry św. Idziego, wybudowano w XV w. dwie kolegiaty - Kirk O'Field (1450) postawiono poza murami miasta, a Holy Trinity (1462) wzniesiono w miejscu, w którym dziś znajduje się dworzec Waverley.

Kontrybucje pieniężne nałożone przez dwór pozwoliły na założenie Kolegium Chirurgów (College of Surgeons, 1505) i wprowadzenie druku w 1507 r.

Ten złoty wiek stolicy zakończył się wraz z **bitwą pod Flodden Field**, w której zginęli m.in. król i burmistrz Edynburga. Mieszkańcy miasta postanowili wówczas wznieść **mur Flodden**. Ukończone w 1560 r. umocnienia wytyczyły granice starego królewskiego miasta na prawie dwa wieki. Edynburg zaczął więc rozrastać się na zboczu, a

przy wąskich uliczkach prowadzących w dół pojawiły się wysokie budynki (10-12 pięter). Przez kilka wieków w tych domach mieszkali razem ludzie ze wszystkich klas społecznych: na niższych piętrach biedni, a na wyższych bogaci.

© chrisdorney / Depositphotos.com

Flodden Field Tower

Maria Stuart, królowa Szkocji

Dwa lata po tym jak Maria objęła tron, będąc jeszcze małym dzieckiem, armia króla Anglii Henryka VIII przybyła z „**kampanią brutalnej kurtuazji**”, niszcząc i dewastując południe i wschód kraju. Maria ze względów bezpieczeństwa została wówczas wysłana do Francji.

Już w tamtym czasie Kościół katolicki, bogatszy niż Korona, był krytykowany i reformacja zdobywała coraz większe rzesze zwolenników. Początek **reformacji** (1560) i powrót katolickiej Marii (1561) sprawiły, że przez sześć lat jej rządów Edynburg był sceną, na której ścierali się protestanci (zob. *John Knox s. 59*) przychylni Anglikom i katolicy sprzyjający Francuzom. Panowanie syna Marii, **Jakuba VI**, to okres rozkwitu sztuki. Ostatecznie Jakub i jego dwór po **unii personalnej z Anglią** (1603) opuścili Edynburg, a wraz z nimi do Londynu przenieśli się inni mieszkańcy miasta, którym w nowym miejscu się poszczęściło, m.in. „Jinglin Geordie” (zob. *George Heriot’s School s. 95*). W tym okresie stolica Szkocji straciła swą świetność, a rozwój kulturalny został zahamowany.

Rozłam religijny i wojna domowa

Względny pokój panował do koronacji w Holyrood (1633) Karola I, który naśladując politykę ojca, chciał narzucić episkopalizm (oznaczający, że władzę w Kościele sprawuje ogół biskupów) i wprowadzić obrządek anglikański. Podpisujący w 1638 r. Przymierze Narodowe (**National Covenant**) przysięgli wierność królowi, ale sprzeciwili się jego polityce religijnej.

Rok później, po walnym zgromadzeniu w Glasgow, zniesiono episkopalizm. Sygnatariusze Przymierza, obrońcy swojej zreformowanej wiary (prezbiterianizmu), przejęli zamek. W 1643 r., jako że nie udało się im osiągnąć swoich celów, sprzymierzyli się z angielskimi parlamentarzystami w **Solemn League and Covenant**. Ci ostatni pozostawali jednak w otwartym konflikcie z Karolem I i **wojna domowa** rozdarła Anglię.

Po wielu bitwach, stoczonych m.in. na terenie Szkocji, Karol I został stracony w 1649 r., a monarchia obalona. Szkoccy prezbiterianie byli zszokowani śmiercią króla i nie do końca

przekonywał ich **Oliver Cromwell** (1599–1658), który objął władzę w Anglii. Zaoferowali oni tron **Karolowi II** (1630–85) pod warunkiem, że zaakceptuje Przymierze. Wtedy naprzeciwko siebie stanęły republikańska Anglia i rojalistyczna Szkocja.

Cromwell wymaszerował na północ Wielkiej Brytanii i rozbił armię prezbiterian pod Dunbar, w 1650 r. Szkocja została zajęta. Karol II uciekł do Francji, wojska Cromwella użyły zamku i innych budynków jako koszarów. Niektóre budowle, np. pałac w Holyrood, zostały uszkodzone przez pożar. Szkocja ostatecznie została przyłączona do Commonwealth, na którego czele stanęli lord protektor Oliver Cromwell i jego syn Richard. Republika Cromwella dla Edynburga była, mimo pokoju, okresem niespokojnym i wiele osób ucieszyło się, gdy na tron powrócił Karol II, nawet jeżeli oznaczało to przywrócenie episkopalizmu i prześladowania prezbiterian, którzy zostali straceni na Grassmarket lub byli przetrzymywani w Greyfriars (*zob. s. 94*).

W XVII w. w Edynburgu mieszkało ok. 30 tys. osób. Miasto było zatłoczone, a warunki niehigieniczne. Epidemia dżumy z 1645 r. pochłonęła tysiące ofiar. Jednak pod koniec wieku miasto odrodziło się i stało prężnie działającym centrum prawnym oraz medycznym. W **1707 r.**, po **Akcji Unii**, parlamentarzyści postanowili przenieść swoją siedzibę z Edynburga do Londynu. Wówczas przedstawiciele zawodów prawnych przejęli parlament i zaczęli dominować w społeczeństwie Edynburga.

Następny okres w historii to powstania jakobitów – rewolta z 1745 r. przyniosła ponowny (krótki) okres rozkwitu Holyroodhouse wraz z pojawieniem się dworu Ślicznego Księcia Karolka (ang. Bonnie Prince Charlie; Karol Edward Stuart). Jednak wielu mieszkańców Edynburga opuściło miasto, aby zmanifestować swoje poparcie dla rozwiązania pokojowego.

© blunker / Depositphotos.com

Katedra św. Idziego

KALENDARIUM HISTORYCZNE

80 - Rzymianie przekraczają rzekę Clyde i ścierają się z Celtami.

122 - Cesarz Hadrian wznosi mur pomiędzy Solway a Clyde, aby chronić prowincję przed najazdami Piktów.

503 - Plemię Scoti z Irlandii osiedla się w Argyll i zakłada królestwo Dalriada.

563 - Święty Kolumba (521-97) i jego następcy nawracają plemiona i osiedlają się w Ionie.

VII w. – Piktowie na północy, Brytowie i Scoti na zachodzie, a Anglowie na wschodzie dzielą między siebie terytorium.

VIII-XIII w. – Najazdy wikingów.

843 – Kenneth MacAlpine, król Scotów, łączy swoje ziemie z terenami Piktów. Scone staje się stolicą Królestwa Alby.

1034 – Duncan I, król Strathclyde, dziedziczy królestwo Alby.

1040-57 – Rządy Makbeta.

XII w. – Szkocja podbija Northumberland.

1128 – W Edynburgu Dawid I zakłada opactwo Holyrood.

1292-96 – John Balliol, faworyt Anglików, zasiada na tronie Szkocji, uznaje zwierzchnictwo Anglii, ale podpisuje traktat z Francją, po czym abdykuje.

1296 – Szkocja zostaje przyłączona do Anglii, a Kamień Przeznaczenia zostaje przeniesiony do opactwa westminsterskiego.

1297 – Zwycięstwo **William Wallace’a** (1270-1305) pod Stirling nad Anglikami. Wallace został schwytany i stracony w 1305 r.

1306 – **Robert Bruce** (1274-1329) koronuje się na króla Szkocji w Scone.

1314 – Zwycięstwo pod Bannockburn.

1328 – Niepodległość Szkocji po traktacie w Northampton.

1357 – Anglia uznaje niepodległość Szkocji (traktat z Berwick).

koniec XIV w. – Budowa katedry św. Idziego w Edynburgu w miejscu poprzedniej świątyni.

1559 – Kazania Johna Knoxa w Perth.

1560 - Zakończenie budowy muru Flodden, który na dwieście lat określi granice Edynburga.

1542-67 - Rządy **Marii Stuart**.

1587 - Spisek prowadzący do egzekucji Marii Stuart w Londynie.

1603 - **Jakub VI**, syn Marii Stuart, unią personalną łączy Anglię i Szkocję.

1650 - **Cromwell** zajmuje Szkocję po bitwie pod Dunbar.

1707 - **Akt unii** pomiędzy Anglią i Szkocją, tworzący Wielką Brytanię.

1715-46 - Powstania jakobitów, domagających się powrotu Stuartów, kończą się porażką Ślicznego Księcia Karolka (ang. *Bonnie Prince Charlie*; Karol Edward Stuart) w czasie bitwy pod **Culloden**. **Disarming Act** zakazuje noszenia broni, tartanu i grania na dudach.

1746-1886 - **Highland Clearances**: przymusowe wysiedlenia w regionie Highlands.

1766 - Początek budowy **Nowego Miasta** wg planów Jamesa Craiga.

XIX w. - Zakrojone na szeroką skalę prace przy rozbudowie miasta - budowa dworca Waverley przy Princes St.

1947 - Powstaje Edinburgh International Festival.

1973 - Wielka Brytania przystępuje do Wspólnot Europejskich.

1975 - Początek wydobywania ropy naftowej na Morzu Północnym w Peterhead.

1997 - W wyniku referendum w sprawie regionalizacji szkocki parlament i rząd zyskują szerokie uprawnienia.

1999 - **Szkocki parlament** po prawie 292 latach na nowo obraduje w Edynburgu. Miasto znów staje się polityczną stolicą Szkocji.

2007 - Scottish National Party (SNP), partia niepodległościowa, wygrywa w wyborach.

2014 - W referendum w sprawie niepodległości 55% Szkotów głosuje przeciwko, domagając się jednocześnie większej autonomii, którą ostatecznie otrzymują.

2016 - 62% Szkotów głosuje przeciwko brexitowi, ale mimo to, tak jak pozostałe regiony Wielkiej Brytanii, Szkocja zostaje objęta procesem wychodzenia z Unii Europejskiej.

Oświecenie

Pod koniec XVIII w. w Edynburgu żyło wiele wybitnych osób: sędziowie Sądu Najwyższego i filozofowie - **David Hume** i Dugald Stewart, ekonomista - **Adam Smith**, architekt - **Robert Adam** czy pisarz - Henry Mackenzie.

Drugi okres *Scottish Enlightenment* (szkockiego oświecenia), który trwał od ok. 1730 r. do 1800 r., zdominowały takie postacie jak pisarz **sir Walter Scott**, prawnik lord Cockburn, portrecista Raeburn i architekci tacy jak Robert Reid, Thomas Hamilton, William Playfair czy Gillespie Graham. Przyczynili się oni do powstania niezwykle bogatego dziedzictwa tego okresu zwanego w Edynburgu okresem „ateńskim”.

Nowe Miasto

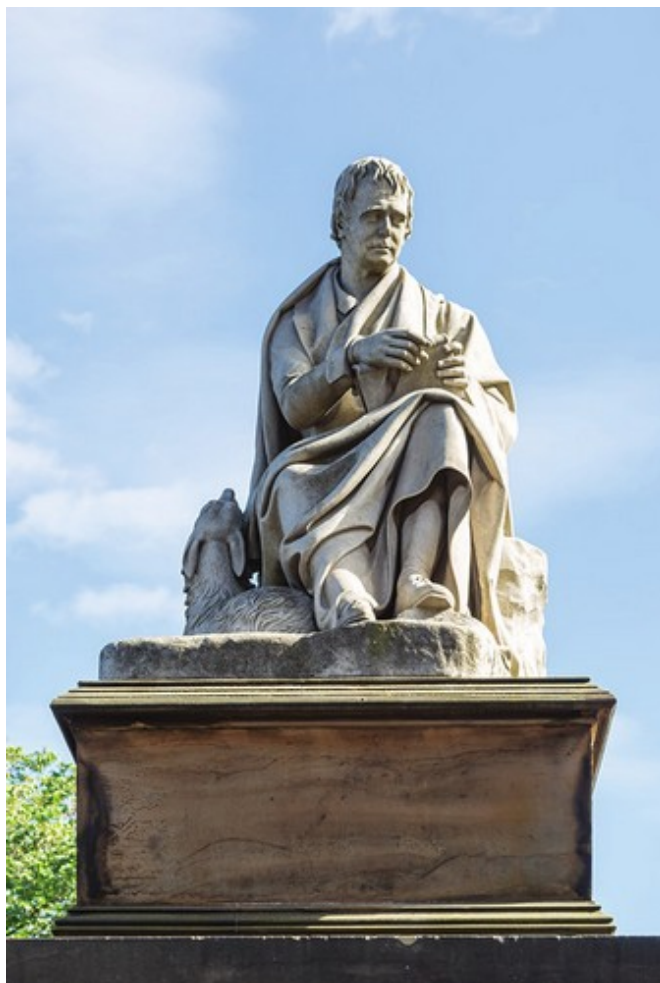
W 1755 r. w Edynburgu mieszkało 56 tys. osób - większość w górnej części Starego Miasta, brudnej i przeludnionej. Już wtedy zaczęto wyburzać domy średniowieczne i wznosić neoklasycystyczne pałace (np. dawny Parlament, Royal Exchange, czyli dzisiejsze City Chambers). Niektórzy

mieszkańcy opuścili miasto i przenieśli się do George Square na południu. Władze porzuciły projekt renowacji Starego Miasta - wolały wybudować od podstaw **nowe miasto**, na północ od doliny, w której dziś znajduje się Princes Street Gardens. Autorem oryginalnego projektu urbanistycznego był młody architekt **James Craig** (1710-95). Budowa ruszyła w 1766 r. Impulsami do dalszego rozwoju miasta stały się nowe budynki użyteczności publicznej: Teatr Królewski (1767-68), Register House (1774-1822), Physicians Hall (1775-77) i Assembly Rooms (1784-87). Dominowały styl neoklasycystyczny i neopalladianizm, oba inspirowane architekturą starożytnej Grecji.

W XIX w. populacja Edynburga wciąż rosła. Nowe miasto rozrastało się na zachód, północ i wschód, przyciągając burżuazję, podczas gdy biedni nadal mieszkali w Starym Mieście w bardzo nędznych warunkach. Pod koniec XIX w. władze miejskie postanowiły zburzyć budynki średniowieczne, które popadły w ruinę, wytyczyć nowe ulice i wybudować duże gmachy w stylu wiktoriańskim.

Epoka przemysłowa i odrodzenie kultury

Pod wpływem m.in. Waltera Scotta wiktoriańska Wielka Brytania na nowo odkryła swoje średniowiecze. Budynki wzniesione na Castle Hill były inspirowane stylem neogotyckim i neorenesansowym. Jednocześnie Edynburg rozwijał się, szukano miejsca, na którym można by było wybudować dworzec Waverley - aby tego dokonać, rozebrano kaplicę Trinity Apse i przeniesiono ją sto metrów dalej (*zob. s. 86*).

© kyrien / Depositphotos.com

Pomnik sir Waltera Scotta

Prawdziwa stolica

W 1999 r. Edynburg ponownie stał się polityczną stolicą Szkocji. W ramach *devolution* (dewolucja) do miasta powrócił szkocki parlament (zniesiony Aktem Unii w 1707 r.) i powołano autonomiczny rząd. Szkoci nie opowiedzieli się jednak za niepodległością w czasie referendum w 2014 r., a za wyjściem z Unii Europejskiej głosowało jedynie 38% z nich. Na fakt, że miasto jest prawdziwą stolicą, wpływają nie tylko urzędy, konsulaty, stadiony, wiszące wszędzie szkockie flagi, ale również **dynamiczne życie kulturalne**.

© Madrbothair / Depositphotos.com

Dworzec Waverley

Edynburg jest symbolem i wizytówką Szkocji, dlatego dba o swoje **dziedzictwo architektoniczne**. Średniowieczne budynki Old Town są otoczone opieką i udostępnione turystom.

Mimo elegancji New Town, w którym osadzona jest akcja wielu powieści, nie jest megalomańskie i wciąż przyciąga nowych mieszkańców.

Edynburgowi daleko do miasta-muzeum zapatrzonego w swoją świetną przeszłość. W pejzażu miejskim coraz więcej jest współczesnych realizacji. Niektóre z nich dyskretnie

wpisują się w otoczenie, inne celowo epatują nowoczesnością, tak jak nowy Parlament (*zob. s. 84*) czy wspaniały Quartermile zaprojektowany przez sir Normana Fostera i znajdujący się w południowej części Old Town (*zob. s. 95*). Od maja 2014 r. sieć **tramwajów** łączy lotnisko z centrum (New Town), a w przyszłości ma ona biec aż do uroczego portu w Leith.

Wybitni mieszkańcy Edynburga

John Knox (ok. 1513-72)

To autor pełnych pasji kazań. Ten były student teologii odegrał pierwszoplanową rolę w procesie rodzenia się Kościoła presbiteriańskiego. Był bardzo antykatolicki, krytykował również Kościół anglikański i opowiadał się za protestantyzmem bardziej surowym niż Kalwin. Był jednym z autorów *Szkockiego wyznania wiary*, w wyniku którego obalono katolicyzm w sierpniu 1560 r., i *Book of Discipline*. Znany był ze swych kłótni z Marią Stuart. Przyczynił się do rozwoju systemu powszechnego szkolnictwa, nad którym oczywiście czuwał presbiteriański Kościół Szkocji.

David Hume (1711-76)

Należał do wielkich filozofów XVIII w. Choć jego *Eseje* były bardzo znane, uniwersytet w Glasgow odrzucił jego kandydaturę na kierownika katedry filozofii moralnej. Hume bardzo dobrze odnalazł się w duchu oświecenia. W czasie kilku podróży po Europie kontynentalnej spotkał Rousseau, d'Alemberta czy Diderota.

Alexander Graham Bell (1847-1922)

To urodzony w Edynburgu geniusz, wynalazca telefonu (1876). Po studiach w Londynie udał się do Ameryki Północnej (1870). W 1877 r. otworzył firmę telefoniczną „Bell”. Prowadził również nowatorskie prace w takich dyscyplinach jak medycyna, żegluga czy aeronautyka.

Arthur Conan Doyle (1859-1939)

Ten urodzony w Edynburgu „ojciec” Sherlocka Holmesa był lekarzem. Na fali ogromnego sukcesu, jakim okazały się przygody Holmesa i Watsona, ostatecznie postanowił żyć z pisarstwa. Pasjonował się relacjami francusko-angielskimi i współczesną historią. Napisał kilka powieści historycznych oraz jedną powieść żołnierską na temat brytyjskich działań w czasie I wojny światowej.

© Everett Historica / Shutterstock.com

Arthur Conan Doyle

Sean Connery (ur. 1930)

Urodzony w Edynburgu Thomas Connery, *alias* Sean Connery, wykonywał wiele zawodów, zanim stał się słynnym aktorem. W 1962 r. został wybrany do zagrania roli Jamesa

Bonda w filmie *Dr No*, na wiele lat nadał niewypowiedzianą klasę postaci agenta 007. Po kilku latach chudych Sean Connery znów z sukcesem powrócił na ekrany z takimi filmami jak *Imię róży* czy *Nietykalni*.

Oto Edynburg

Współczesny Edynburg to jedno z najstłynniejszych brytyjskich centrów kultury, sztuki i nauki. Powszechnie kojarzy się z whisky, festiwalami artystycznymi, pubami i intensywnym życiem towarzyskim.

Stolica na nowo

Centrum Edynburga od stu lat prawie się nie zmieniło. Brak przemysłu uchronił miasto przed bombardowaniami w czasie II wojny światowej. Rewolucyjna zmiana, jaką przeszła stolica, związana jest z festiwalem, który po raz pierwszy odbył się tu w 1947 r. i do dziś jest ważnym elementem strategii finansowej miasta i jego kulturalnego bogactwa. Festiwal dodatkowo sprawia, że miasto tętni życiem (*zob. s. 62*).

Bezspornie jedną z najważniejszych dat w historii współczesnego Edynburga jest **1 czerwca 1999 r.** - po 292 latach powrócił tu szkocki parlament. Zajął on nowoczesny budynek o stylistyce na miarę XXI w.

Nicznym magnes

Gdy zachwiał się główny filar bogactwa miasta - usługi finansowe i bankowe - dotknięty kryzysem Edynburg sięgnął (po raz kolejny) do swojej historii, tożsamości i wykorzystał niebywałą pomysłowość swoich mieszkańców. Dzięki temu zaczął przyciągać turystów z całego świata. Miasto stało się gwiazdą katalogów *citytrips*, pełnoprawnym kierunkiem turystycznym, a nie tylko etapem podróży w stronę Highlands.

© kruwt / Depositphotos.com

Edynburg to miasto przyjazne ludziom

Każdego roku Edynburg odwiedzają miliony turystów. Przyciągają ich wyjątkowa atmosfera oraz bogate zbiory muzealne, które przyjemnie ogląda się, zwłaszcza jeżeli na zewnątrz pada deszcz – prawdziwe błogosławieństwo dla muzealników. Do listy „magnesów” stolicy trzeba dodać wspaniałe **festiwale** (zob. *Kalendarz wydarzeń kulturalnych* s. 50) – manna z nieba dla lokalnej gospodarki!

Miasto przyjazne ludziom

Edynburg to wyjątkowe miasto. Otwarte i pełne zieleni, położone na powulkanicznych wzgórzach i obmywane przez morze. Z okien samolotu, tuż przed lądowaniem, jednym spojrzeniem można objąć całe piękno tego **wspaniałego miejsca**:

od murów obronnych zamku wzniesionego na skalnym wzgórzu, trawników Calton Hill, szeregu dzwonnicy, wież zegarowych, kominów, klifów, prostych linii ulic po parki tak zielone, że aż wydają się nieprawdziwe. Fascynujące, imponujące? Tak. Onieśmielające i przytłaczające jak Wiedeń czy Sankt Petersburg? Nie. Brak tu dużych pustych przestrzeni i sztucznych inscenizacji architektonicznych – wszystko za sprawą rzeźby terenu, która sprawia, że odkrywanie położonych blisko siebie, ale bardzo różnych dzielnic, jest przyjemnością. Spacer przez centrum z jednego końca na drugi zajmuje zaledwie pół godziny! Można więc spokojnie kontynuować wędrówkę w stronę przedmieść.

Po drodze mija się ogródki supermodnych kawiarni i pubów, których stoliki stoją bardzo blisko siebie, w pełnej luzu atmosferze. Tutaj nie ma tej pretensjonalnej doskonałości, którą przesiąknięte są Paryż czy Londyn. Czyżby więc...

Ładniejszy niż Londyn

Romantyczna szkocka stolica uznawana jest za najpiękniejsze miasto w Wielkiej Brytanii – bardziej harmonijne niż Londyn, bardziej *glamour* niż Glasgow, Manchester czy Birmingham. Zwiedzanie go to podróż przez **różne środowiska**: cyganerii w Stockbridge, robotników w Leith, studentów na południe od Royal Mile, turystów w Old Town oraz elegantów w New Town.

Jeżeli przestanie się zwracać uwagę na niezliczone witryny sklepowe, idzie się po prostu wytyczonymi jak od linijki georgiańskimi ulicami New Town lub wijącymi się wzdłuż rzeki krętymi uliczkami (ang. *crescent*), wspina się po surowych schodach, brukowanych średniowiecznych uliczkach, a nawet po stoku wygasłego wulkanu. Można też wyciągnąć się (czasem nawet poopalać) na wypielegnowanym trawniku w jakimś ogromnym parku lub na piasku plaży Portobello. Od wspaniałych panoram lub

oparów alkoholu unoszących się w przepelnionych pubach może się zacząć kręcić w głowie! A nawiedzone podziemia zapierają dech w piersiach!

© f11photo / Depositphotos.com

Calton Hill

Tutaj ściany budynków, choć przybierają wszelkie odcienie szarości, nigdy nie są monotonne. Czasem spowija je mgła. Innym razem rozświełają się, przyciemniają i zmieniają kolor wraz z deszczem, wschodem lub zachodem słońca. Szczególnie zachodzące słońce wykorzystuje Old Town jako gigantyczny ekran, na którym wyświetla swój wieczorny rozpromieniony spektakl. Dobrym miejscem do podziwiania go jest Princes Street.

Atrakcji w Edynburgu jest być może za dużo jak na jeden weekend, ale to bardzo dobry powód, aby nie spieszyć się w

czasie pierwszej wizyty i koniecznie tu wrócić!

Edynburg świętuje

Widowiska uliczne

Różnorodne wydarzenia są organizowane w mieście przez cały rok, ale w **sierpniu**, miesiącu **festiwali**, ich liczba jest naprawdę wyjątkowa. Spotyka się tu niemal 25 tys. artystów różnych dziedzin sztuki z różnych krajów. Tysiące turystów, głównie z innych regionów Wielkiej Brytanii, z Australii i Ameryki Północnej, przybywa, by doświadczyć tej niewiarygodnej i gorącej atmosfery, która opanowuje place i ulice Edynburga.

Jak to się zaczęło? W szkockiej stolicy, ocalałej z bombardowań z czasów II wojny światowej i dysponującej wieloma salami widowiskowymi, w 1947 r. postanowiono zorganizować czołowe wydarzenie kulturalne, które miało zapoczątkować dynamiczny „rozwój ducha ludzkości” – **Edinburgh International Festival ★★★**. Od tamtego czasu ta nowatorska inicjatywa nieustannie rozwija się i przeobraża, nadając Edynburgowi wyjątkowy charakter.

Edinburgh International Festival to bardzo prestiżowe wydarzenie. Na scenach w różnych częściach miasta są prezentowane wyjątkowe przedstawienia we wszystkich dziedzinach sztuki widowiskowej (opera, taniec, teatr, muzyka), stworzone przez artystów z całego świata.

© JanKranendonk / Depositphotos.com

Edinburgh Festival Fringe

W tym samym czasie w mieście granych jest ok. 2,5 tys. spektakli w ramach **Edinburgh Festival Fringe**, który pojawił się na fali sukcesu Edinburgh International Festival pod koniec lat 50. XX w. Dziś Festival Fringe jest chyba jednym z najbardziej znanych festiwali teatrów ulicznych na całym świecie. The Fringe ma charakter awangardowy lub po prostu ekscentryczny. Opanowuje ulice i skwery Edynburga, które stają się wielką sceną dla artystów, żonglerów, komedianów, muzyków i mimów. Dzięki temu wydarzeniu szeroka publiczność poznała takich komików jak Steve Coogan czy Rowan Atkinson.

Zgodnie z pierwotnym duchem Fringe wydarzenia kulturalne są mniej lub bardziej poważne, za to wszystkie są szalone.

Dla każdego coś miłego

O ile bilety na występy artystów światowej sławy trzeba rezerwować dużo wcześniej i mieć nadzieję, że wolne miejsca jeszcze będą dostępne, o tyle najlepszym sposobem na docenienie festiwalu jest odkrywanie go spontanicznie. Warto udać się na Royal Mile, aby zobaczyć, jak wyglądają spektakle, oraz zaopatrzyć się w lokalną prasę, w której można znaleźć wejściówki i przeczytać relacje z wydarzeń z poprzednich wieczorów. Pozytywne opinie być może zainspirują do wybrania się na jakiś spektakl, którego wcześniej nie brałoby się pod uwagę.

Ceny biletów są rozsądne, zaczynają się od 10 GBP (teatr, opera; rezerwacja możliwa od końca III), dodatkowo obowiązują zniżki (dla studentów, seniorów itd.), promocje (np. dwa miejsca w cenie jednego), a ponad 600 wydarzeń jest bezpłatnych.

Udział w festiwalach to również oryginalna forma zwiedzania miasta, gdyż z ich okazji ponad 300 miejsc (niektóre niezwykle i owiane tajemnicą) otwiera swe podwoje dla zwiedzających.

Od żołnierzy, literatury i sztuki...

W czasie trwania festiwalów **Military Tattoo** (zob. s. 51, 73) zaprasza na esplanadę zamku na parady wojskowej orkiestry, które mają bogatą tradycję i są niezwykle barwne. Jeżeli weźmie się pod uwagę również osoby oglądające transmisje telewizyjne - w wydarzeniu bierze udział ponad 200 tys. ludzi.

Z kolei w New Town na Charlotte Square odbywa się **Edinburgh International Book Festival** - ważny festiwal literacki, na którym można nieco odpocząć od głośnego Fringe.

W muzeach, galeriach sztuki i tymczasowych przestrzeniach ekspozycyjnych odbywa się mnóstwo wystaw i innych wydarzeń organizowanych w ramach **Edinburgh Art Festival**.

Nie można zapomnieć również o festiwalu filmu i jazzu w czerwcu i lipcu!

Zob. Kalendarz wydarzeń kulturalnych s. 50.

...po sylwestra

Nowy Rok, czyli **Hogmanay** w języku gaelickim, obchodzony jest w Szkocji z wyjątkową pompą. W gronie rodziny lub wśród przyjaciół jedną z najbardziej rozpowszechnionych tradycji jest *first-footing*, czyli wizyta tuż po północy w domu kogoś bliskiego z symbolicznym prezentem takim jak sól, whisky czy węgiel. Obchody końca roku rozpoczynają się już 30 grudnia spektakularną paradą z pochodniami. Wydarzeniu towarzyszą koncerty na żywo na ulicach i w parkach, pokazy sztucznych ogni i skoki do rzeki Forth (*the loony dook*).

Zob. Kalendarz wydarzeń kulturalnych s. 50.

© andreaobzerova / Depositphotos.com

Pokazy sztucznych ogni podczas sylwestrowej nocy

Burns' Night

Wieczorem **25 stycznia** Szkoci zasiadają do kolacji na cześć Roberta Burnsa (1759–96). Rocznicą urodzin tego poety jest obchodzona na całym świecie, ale tutaj, w Edynburgu, jest ona szczególnie ważna. Z tej okazji kolacja składa się z tradycyjnych szkockich dań, wśród których najważniejszy jest *haggis*, faszerowany owczy żołądek. W momencie jego podawania gospodarz spotkania deklamuje wiersz *To a Haggis*, który poeta ułożył na cześć potrawy. Wieczorowi

towarzyszą toasty wznoszone whisky, deklamacje wierszy i śpiewy przy akompaniamencie dud.

Zob. również Beltane Fire Festival s. 116.

Szkockie tradycje

Język

Kultura **szkockich Celtów** od kilku dziesięcioleci przeżywa swój *revival*. Nieco mniej niż 1,2 % Szkotów mówi językiem gaelickim (*Gàidhlig*). Drugi, obok angielskiego, język oficjalny jest jednak wciąż żywym symbolem. Szkocki akcent znany jest z tego, że trudno go zrozumieć. Jest to szczególnie prawdziwe w najbardziej oddalonych regionach oraz na zachodnich wyspach (Hebrydy, Skye). Zdecydowanie łagodniejszy jest w Edynburgu, gdzie wygładziły go kontakty kulturowe. Trzeba jednak pamiętać, że Szkoci mają tylko kilka swoich słów.

Pradawne symbole

Jak mówi legenda, krzyki duńskich najeźdźców, którzy przechodzili po **ostach**, ostrzegły Szkotów przed nieuchronnym atakiem. To na pewno dlatego Jakub III w XV w. uczynił osę symbolem narodowym. Jakub VIII, gdy stał się królem Anglii, założył w 1687 r. Zakon Ostu.

Wszędzie, zwłaszcza na stadionach, można zobaczyć niebieskie flagi z białym **krzyżem św. Andrzeja**, patrona Szkocji, który cudownie ocalił kraj przed Anglami w IX w. Krzyż ten, połączony z czerwonym krzyżem Anglii, tworzy flagę Wielkiej Brytanii nazywaną *Union Flag*.

Muzyka i gry

Poza koncertami i konkursami gry na dudach Szkoci w czasie wieczorów z tradycyjną muzyką uwielbiają tańczyć ceilidh. Małe grupy śpiewają w języku gaelickim, a akompaniują im muzycy grający na skrzypcach, flecie,

akordeonie i tamburynach, zachęcając wszystkich do tańca. Przez cały rok takie wydarzenia są organizowane w pubach i wyspecjalizowanych salach widowiskowych, takich jak Sandy Bell's (zob. s. 47). W mieście odbywa się również wiele festiwali poświęconych muzyce celtyckiej (www.ceilidhculture.co.uk).

Latem odbywają się szkockie igrzyska, w czasie których śmiałowie próbują swych sił w różnych konkurencjach (zapasy, rzut kamieniem, przeciąganie liny, rzut pniem drewna), z tej okazji organizowane są również zabawy i koncerty. Dawniej w czasie tych **Highlands Games** przywódcy klanów testowali siłę swoich wojowników.

Highlands Games

Szkoci często rozgrywają mecze shinty. To rodzaj znanego od półtora tysiąca lat hokeja na trawie, w czasie którego spotykają się dwie 12-osobowe drużyny. Rozgrywki trwają od marca do października. Gra się również w curling polegający na wypuszczaniu na oblodzony tor dużych, gładkich, okrągłych kamieni, które ślizgają się w stronę celu. Kierunek ich ruchu koryguje się poprzez intensywne zamiatanie lodu przed kamieniem przy użyciu specjalnej szczotki. Wzmianki potwierdzają, że gra istniała już w XVI w., ale na pewno jest dużo starsza.

Tartan

Symbol Szkocji, tartan, to wełniany materiał w kolorowe pasy przecinające się pod kątem prostym – wzór znany jest na świecie jako szkocka krata. Jego pochodzenie jest równie wiekowe jak pochodzenie klanów. W Highlands używano grubego ubrania z wełny, którą barwiono naturalnymi barwnikami (paprocie dawały kolor żółty, jagody niebieski, a kolcolist i janowiec zielony). Motywy odpowiadały regionowi, w którym materiał powstawał. Dobór kolorów nie był skodyfikowany. Na pierwszych szkockich portretach widać, że jedna osoba nosiła kilka różnych motywów jednocześnie. Od XVI w. mieszkańcy regionów na co dzień nosili pled z paskiem (*feileadh mor* – wielki kilt). Mały kilt (*feileadh beag*) pojawił się i upowszechnił w XVIII w. Zwany również „kiltem współczesnym” ma formę, która znana jest do dziś – to jedynie spódnica, w przeciwieństwie do pierwszych kiltów, które pod koniec XVI w. zakładano również na górną część ciała. Na klasyczny kilt zużywa się aż 7 m materiału. Różne tartany można zobaczyć w Tartan Weaving Mill & Exhibition (*zob. s. 80*).

Od zakazu po sukces

Act of Proscription (1747) zakazał noszenia tradycyjnego stroju mieszkańcom Highlands, poza regimentami Highlanders należącymi do armii Wielkiej Brytanii. W 1782 r., wraz z uchycieniem tego aktu, kilt wrócił do klanów, a na początku XIX w. Walter Scott w romantycznym świetle ukazał odważnych szkockich wojowników ubranych w kilty. W 1816 r. Highland Society w Londynie zaproponowało, aby poszczególne klany ustaliły i określiły swoje kolory. W 1822 r. w czasie wizyty w Edynburgu, która była pierwszą wizytą brytyjskiego suwerena od 1651 r., Jerzy IV założył kilt w kolorach Stuartów. Jednak moda na tartan rozwinęła się w pełni w latach 50. XIX w., gdy królowa Wiktorja i książę Albert kupili zamek Balmoral. Z tej okazji zamówili specjalny tartan do dekoracji zamku, tzw. balmoral.

Wciąż w modzie

Istnieje tartan na każdą okazję. Najczęściej przyjmuje on formę kiltu, który jest najważniejszą częścią garderoby Highlanders. Na początku XIX w. wraz z pojawieniem się barwników na bazie aniliny zaczęto uzyskiwać żywe, surowe kolory określane jako „nowoczesne” - krzykliwe i uniemożliwiające kamuflaż osobom poruszającym się po wzgórzach. **Tartan wieczorowy** stał się kolejną innowacją tej epoki. Strój szyto z materiału w kratę na białym tle.

Whisky

Scotch whisky jest znanym na całym świecie alkoholem wysokiej jakości. Przemysł związany z produkcją whisky jest bardzo konkurencyjny i stanowi największe źródło dochodów z eksportu.

© zhuzhu / Depositphotos.com

Scotch whisky jest znana na całym świecie

Okowita w języku gaelickim to *uisge beatha*. W wymowie zbliża się to do *uishgi*, słowa, które przekształcono w „whisky”. W XV w. procesem destylacji zajmowali się mnisi. Dopiero później pojawiło się wiele destylarni, a produkcja nabrała tempa ok. 1880 r. Dzięki mieszaniu alkoholi (*blended whisky*) uzyskano napój bardziej odpowiadający podniebieniu obcokrajowców.

Proces produkcji

Whisky produkowana jest z ziaren jęczmienia, które najpierw moczy się w wodzie. Potem ziarna są osuszane i wędzone w torfowym dymie. Następnie jęczmień jest miażdżony i mieszany z wrzącą źródlaną wodą. Wywar powstały z tej mieszanki maceruje się przez dwa dni z

drożdżami, tak aby powstał alkohol (*wash*). Wówczas jest przelewany do ogromnych miedzianych alembików (*pot-still*). Szkocka whisky destylowana jest dwukrotnie, a następnie leżakowana w dębowych beczkach przez minimum trzy lata dla whisky typu blended i osiem dla malt.

Malt whisky

Charakter tego trunku oraz subtelne różnice, które sprawiają, że każda malt whisky smakuje inaczej, zależą od jakości **jęczmienia** i wody oraz od **klimatu**. Każda destylarnia ma alembiki w innym kształcie i gdy kończą one swój żywot, są zastępowane przez bliźniacze urządzenia.

Blended whisky

Whisky typu blended jest produkowana ze słodowanych lub niesłodowanych ziaren jęczmienia oraz innych zbóż takich jak np. kukurydza. Do jej produkcji używa się specjalnego alembiku pozwalającego na ciągłą destylację. Jest to najczęściej sprzedawany rodzaj whisky na świecie. Każda poważana destylarnia ma swój własny, dobrze strzeżony przepis.

Rodzaje whisky typu malt

Cztery rodzaje whisky typu malt produkowane są w czterech regionach. Whisky z **The Lowlands** ma łagodny smak słodu, który dominuje nad nutami trawiastymi. Whisky z północnej części **The Highlands** jest wytrawna, z dominującym aromatem torfu, z nutami wrzосу i miodu, z kolei ta z części wschodniej, pomiędzy Inverness a Aberdeen, w **dolinie Spey**, jest aksamitna w smaku, z nutami owocowymi. **The Islay** produkuje whisky o typowo wyspiarskim charakterze – z aromatami jodu i wodorostów. Jedne whisky z **The**

Campbeltown są bardziej słodkie, inne słone, jedne pachną bardziej dymem, inne torfem.

Szkocka literatura

Szkocka literatura jest bajecznie bogata. Jej kolebką od dawna jest Edynburg i bardzo słusznie miasto uzyskało w 2004 r. tytuł **Miasta Literatury UNESCO**. Druk wprowadzono tu w 1507 r. Najstarszymi wydrukowanymi dziełami były zbiory wierszy nadwornych poetów: **William Dunbar** (1460-1520) i **Gavina Douglasa** (1475-1522). Obaj utalentowani poeci tworzyli w lokalnym języku i należeli do grupy zwanej The Makars. W latach 1768-71 ukazało się pierwsze wydanie *Encyclopædia Britannica*. W późniejszym czasie wybitni pisarze tacy jak **Walter Scott** czy **Robert Louis Stevenson** stworzyli dzieła, które są czytane na całym świecie. To zamiłowanie Szkotów do literatury było widoczne również w latach 1920-30, kiedy to pisarze spotykali się w eleganckich pubach takich jak Café Royal czy Abbotsford (*zob. s. 38*).

W Edynburgu nie brakuje antykwariatów, a duchy słynnych pisarzy wciąż unoszą się nad miastem, w którym działa **Writers' Museum** (*zob. s. 82*).

Robert Louis Stevenson

Urodził się 13 listopada 1850 r. w domu przy ulicy Howard Place 8 w północnej części miasta. W 1886 r. napisał *Doktora Jekylla i pana Hyde'a*. Inspiracją dla postaci doktora i jego niebezpiecznego alter ego był sam Edynburg podzielony na dwie części - pogrążone w chaosie uliczki Starego Miasta i starannie uporządkowane Nowe Miasto.

Sir Walter Scott

Urodził się w 1771 r. niedaleko Cowgate. Zamieszkał w Abbotsford, gdzie tworzył dzieła romantyczne. Jego powieść historyczna *Waverley* odniosła fenomenalny sukces. Ten żarliwy patriota zyskał jeszcze większe uznanie, gdy przyczynił się do zwrotu armaty Mons Meg i szkockich klejnotów koronnych (zob. s. 78). W 1822 r. zorganizował w Edynburgu wizytę króla Jerzego IV, która przeszła do historii. To również jemu zawdzięcza się malowniczy obraz Szkocji, głównie regionów Highlands, który utrwalił się powszechnie w pamięci. Scott zmarł w Abbotsford w 1832 r. Poświęcony mu pomnik znajduje się w ogrodach przy Princes Street (zob. s. 102).

J.K. Rowling

Urodzona w 1965 r. w Anglii J.K. Rowling przeniosła się do Edynburga w wieku 28 lat. Tutaj też ukończyła w 1994 r. pisanie pierwszego tomu serii, która jest jednym z największych współczesnych sukcesów literackich. Stwierdzenie, że Harry Potter urodził się w Edynburgu, z pewnością nie jest przesadą. Wszystko w mieście przypomina szkołę młodego czarodzieja. Zamek, który pisarka widziała z okien swojej ulubionej kawiarni (zob. *The Elephant House* s. 36), bez wątpienia był wzorem dla znajdującego się gdzieś w Szkocji Hogwartu.

© Jean_Nelson / Depositphotos.com

J.K. Rowling

Szkocka kuchnia

Poza nieuniknionym *fish & chips*, które można zjeść we wszystkich miastach Wielkiej Brytanii, Szkocja proponuje oryginalną kuchnię na bazie lokalnych produktów.

Zupy

Najbardziej znaną szkocką **zupą** jest *cock-a-leekie*. Przygotowuje się ją na bazie rosółu, w którym gotowane są kawałki mięsa drobiowego, pory, ryż i kilka suszonych śliwek.

Z kolei *scotch broth* to zupa na bazie bulionu z wołowiny lub baraniny, z jęczmieniem, tłuczonym grochem i różnymi warzywami.

Składniki *cullen skink* to wędzony dorsz plamiak (ang. *haddock*), mleko i purée z ziemniaków.

Zupę *partan bree* przygotowuje się z krabów i orzechów doprawionych łagodną musztardą i octem winnym. Całość posypuje się bułką tartą i rumieni w piekarniku.

© lenyvavsha / Depositphotos.com

Cock-a-leekie

Mięsa

Typowo szkockie *mince and tatties* to mielone mięso wołowe podsmażane w sosie i podawane z ziemniakami.

Wołowina *aberdeen angus* podawana jest jako pieczeń lub wysmażony stek, z sosem z wina i grzybów, w towarzystwie różnych warzyw i nieodzownych frytek.

Jagnięcina serwowana jest jako pieczeń lub *ragoût*. Gotuje się ją w gęsiarce lub zapieka w cieście. Szkocja nie byłaby Szkocją bez *haggis*, słynnego nadziewanego owczego

żołądka. Danie serwowane jest 25 stycznia z okazji rocznicy urodzin poety Roberta Burnsa (zob. s. 50) i składa się z podrobów owczych (wątroba, płuca, serce) doprawionych płatkami owsianymi, cebulą i przyprawami. Całość jest gotowana w owczym żołądku i podawana z purée z brukwi (*bashed neeps*) lub ziemniaków (*chappit tatties*).

Jeżeli przyjdzie ochota na zwykłą przekąskę, warto sięgnąć po *forfar bridies*, małe ciasteczka z mięsnym nadzieniem.

Jeśli chodzi o dziczyznę, należy skosztować sarniny i pardwy (*grouse*). Duszony młody ptak owinięty bekonem to prawdziwa rozkosz dla podniebienia. W menu znajdują się również bażanty, bekasy, zajęce, dziki...

Ryby

Wśród wielu gatunków ryb **łosoś** zajmuje pierwsze miejsce. Świeży lub wędzony wciąż jest daniem luksusowym. Klasyczny gotowany łosoś przyrządzany jest w specjalnym wywarze zwanym *court-bouillon* i składającym się z wody, wina oraz warzyw. Warto skosztować również pstrąga i pstrąga łososiowego o delikatnym różowym mięsie.

Na śniadanie często serwowany jest *arbroath smokie*, solony i wędzony plamiak, lub *finnan haddie*, plamiak solony i suszony na plaży, a następnie wędzony w torfie, lub też *kipper*, przecięty na dwie części śledź, posolony i uwędzony.

Szkocja jest również ważnym producentem skorupiaków (przeźrebki, kraby, krewetki, homary, langusty). Koniecznie trzeba spróbować gigantycznych szczypców kraba (*partan claws*) i głów plamiaków nadziewanych homarami (*crappit heids*).

Warte polecenia są także algi - zielone lub czarne - podawane na ciepło z bekonem, pomidorami i tostami (galijski *laverbread*) lub na zimno, w towarzystwie innych owoców morza.

Sery

Cheddar - krowi, twarde ser - występuje w kilku odmianach, takich jak *Loch Arthur Farmhouse*, *Orkney Extra Mature Cheddar* czy bardzo mocny *Seriously Strong Cheddar* (dojrzewający 18-24 miesięcy). Miłośnikom serów twardych, ale łagodniejszych w smaku, można polecić *Dunlop* produkowany na Orkadach, wyspie Arran i Islay, oraz *Gowrie* o dość zbliżonym smaku.

Jeśli chodzi o miękkie sery krowie, to warto skosztować pochodzącego z regionu Highlands sera *Caboc*. Jest on produkowany ze śmietanki i obtaczany płatkami owsianymi. Z kolei *Crowdie* bazujący na odtłuszczonym mleku pokryty jest płatkami owsianymi i pieprzem.

Trzeba również wspomnieć o aksamitnym i lekko pikantnym w smaku *Bishop Kennedy* oraz *Bonchester* produkowanym z mleka zbieranego od marca do grudnia.

Warto też skusić się na sery z wyspy Mull, które są aromatyzowane czosnkiem i cebulą lub kminkiem i pieprzem. Miłośnicy serów pleśniowych zasmakują w *Dunsyre Blue* z Ayrshire.

Zwolennikom serów owczych z pewnością posmakuje *Lanark Blue*. Sery *Gallowa Goat's Milk Gems* marynowane ziołami i czosnkiem oraz *Laioble* o ziołowym smaku z nutą migdałów powinny wzbudzić ciekawość miłośników serów kozich. Wszystkie te sery serwowane są najczęściej z tradycyjnymi ciasteczkami owsianymi, *oatcakes*, przed lub po deserze.

Desery

W sezonie owoce są wyśmienite - warto polecić szczególnie truskawki, maliny, porzeczki czy jeżyny dojrzewające pod łagodnym słońcem Szkocji. Trzeba koniecznie skosztować deseru *cranachan*, który robiony jest z malin z miodem,

płatków owsianych, jogurtu i odrobiny whisky, oraz tarty karmelowej z bezą.

Wśród wypieków znajdują się *scones* (z serem lub rodzynkami), *bannocks* (ciasto, coś między *scones* a naleśnikiem), *baps* (małe, miękkie bułeczki), *dundee cake* (ciasto z owocami i migdałami) i *shortbreads* (ciasta kruche), które podaje się zarówno do herbaty, jak i do whisky.

Z pewnością w czasie świąt znajdzie się okazja do skosztowania kuzyna puddingu nazywanego tutaj *black bun*.

Dzielnice i zabytki Edynburga

© antb / Depositphotos.com

Panorama Edynburga

Edinburgh Castle

Zamek, wybudowany w strategicznym miejscu na Castle Rock ★★★, jest imponujący pod każdym względem. Jego sylwetka widoczna z różnych miejsc w mieście podkreśla kluczową rolę, jaką cytadela odegrała w historii miasta – pełniła kolejno funkcję fortecy, królewskiej rezydencji i koszarów garnizonu. Zamek jest w rzeczywistości zbiorem budynków o wyglądzie bardziej cywilnym niż wojskowym. Rozkładają się one na kilku poziomach połączonych brukowanymi uliczkami, które sprawiają, że całość przybiera formę dużej osady.

Plan dzielnicy s. 74-75. Plan rozkładany D-E5.

Dojazd: zamek znajduje się na zachodnim krańcu Royal Mile. Prowadząca do niego ulica nazywa się Castle Hill.

Warto wiedzieć: najlepiej zwiedzać tuż po otwarciu lub pod koniec dnia. Gra świateł nad miastem o tej porze jest zachwycająca, zwłaszcza jeśli właśnie przejaśnia się po burzy. Koniecznie trzeba zobaczyć panoramę miasta z wysokości murów obronnych zamku.

Tel.: +44 131 2259846; www.edinburghcastle.gov.uk; IV-IX 9.30-18.00 (pozostała część roku 9.30-17.00); ostatnie wejście godzinę przed zamkn.; godziny otwarcia mogą być inne w czasie Military Tattoo i innych wydarzeń; zamkn. 25 i 26 XII; możliwość zwiedzania z przewodnikiem; 17 GBP (dzieci 10,20 GBP), audioprzewodnik 3,50 GBP; możliwość kupienia biletów online (praktyczne, można uniknąć kolejek); wstęp w ramach Royal Edinburgh Ticket.

© JanKranendonk / Depositphotos.com

Zamek w Edynburgu

Nieco historii – Od czasu założenia w XI w. zamek stanowił jeden z celów wojen angielsko-szkockich, zajmowany był na zmianę przez jednych i drugich. W 1313 r. został zdemolowany przez samych Szkotów! W XVI w. regent Morton zdecydowanie wzmocnił fortyfikacje zamku, który niestety znów ucierpiał w 1573 r. w czasie bohaterskiej obrony prowadzonej przez sir Williama Kirkcaldy’ego of Grange, walczącego w imieniu Marii Stuart. Grange został stracony, a zamek odbudowany i zrekonstruowany. W latach 50. XVII w. wojska Cromwella przejęły zamek i ustanowiły w nim garnizon. W XVIII w. zamek przetrwał dwa ataki jakobitów, tym drugim osobiście dowodził Bonnie Prince Charlie ze swojej kwatery głównej znajdującej się na skraju Royal Mile. Później w budynkach, które pozostały do dziś, znajdowały się koszary.

Esplanada

Duży plac przed fortyfikacją został wytyczony w XVIII w. Esplanada jest miejscem, gdzie odbywa się najbardziej popularna część festiwalu **Military Tattoo** (zob. s. 51), w czasie którego podświetlany jest cały zamek. Powyżej fosy wydrążonej w XVII w. przez wojska Cromwella znajduje się **wartownia** (XIX w.) posiadająca wszelkie cechy charakterystyczne dla tego rodzaju budowli. Po obu stronach wejścia znajdują się posągi bohaterów narodowych: Bruce’a (1) i Wallace’a (2). Dalej wznoszą się masywne mury **Half Moon Battery** (bastion, na którym stały armaty) wyznaczające zewnętrzną linię obrony. To w tym miejscu znajdują się kasy biletowe. Na lewo mieści się pamiątkowa tablica (3) upamiętniająca przywołaną powyżej bohaterską obronę Kirkcaldy’ego of Grange z 1573 r.

MIASTO NA SIEDMIU WZGÓRZACH

Widok z zamku lepiej niż mapy pokazuje lokalną topografię: Edynburg wznosi się na siedmiu wzgórzach. Można się o tym szybko przekonać, nieustannie wspinając się i schodząc w dół uliczkami lub obserwując je z mostów. Trzy wzgórza – Castle Rock, Arthur’s Seat i Calton Hill – znajdują się w samym centrum. Pozostałe – Corstorphine Hill, Blackford Hill, Braid Hill i Wester Craiglockhart – znajdują się w odległości kilku minut jazdy autobusem. Na dwóch pierwszych znajduje się kolejno zoo i królewskie obserwatorium. Podobnie jak Castle Hills, Arthur’s Seat jest wzgórzem powulkanicznym – mierzy 251 m n.p.m. i jest dwa razy wyższe niż Calton Hill.

Portcullis Gate

Najniższa część fortyfikacji została wybudowana w latach 70. XVI w. przez regenta Mortona, którego herb znajduje się na ścianie. Część wyższą dobudowano w XIX w.

© claudiodivizia / Depositphotos.com

Portcullis Gate

Nieco wyżej, z Argyle Battery i **Mill's Mount Battery**, rozciąga się wspaniały **widok ★★** na Princes Street i New Town z Firth of Forth w tle. Od 1861 r. codziennie (oprócz niedzieli) o 13.00 z armaty (4) znajdującej się na wyższej części muru obronnego oddawana jest pojedyncza salwa. Kiedyś na dźwięk wybuchu marynarze w porcie w Leith ustawiali swoje zegarki.

Znajdującą się na lewo, pomiędzy Red Coat Café a domem komendanta (1742), brukowaną drogą można dojść do dawnego szpitala (1897) i do National War Museum of Scotland.

The National War Museum of Scotland

Tel.: +44 131 2474413; www.nms.ac.uk; IV-IX 9.45-17.45, X-III 9.45-16.45, zamkn. 25 i 26 XII; wstęp z biletem na zamek.

Muzeum, założone w dawnym magazynie amunicji z 1755 r., składa hołd znaczącej roli, jaką Szkoci, zwykli żołnierze i oficerowie, odegrali w historii wojskowości Zjednoczonego Królestwa, walcząc na wszystkich frontach i we wszystkich wojnach. Można tu zobaczyć szable, strzelby, uzbrojenie, flagi, medale, mundury, dudy, zdjęcia i obrazy, w tym słynny *The Thin Red Line* przedstawiający bitwę pod Bałakławą na Krymie w 1854 r. i zawziętą determinację żołnierzy z regionu Highlands, którzy kiedyś nosili czerwone tuniki i kilty. Na koniec można obejrzeć niemy film o codziennym życiu żołnierza na wojnie.

Za **domem komendanta** wznoszą się **nowe koszary** wybudowane dla garnizonu w latach 90. XVIII w. W ich przedłużeniu znajduje się mały budynek z lat 40. XIX w., w którym było **więzienie**.

The Royal Scots Dragoon Guards Museum

(5) Godziny otwarcia takie same jak w zamku.

Muzeum otwarte w 2006 r. jest poświęcone założonemu ponad 300 lat temu regimentowi szkockiej kawalerii, który brał udział w bitwie pod Waterloo.

The Royal Scots Regimental Museum

Tel.: +44 131 3105016; www.theroyalscots.co.uk; codz. 9.30-17.00 (zimą 9.30-16.00); mile widziane datki.

The Royal Regiment jest najstarszą jednostką w brytyjskiej armii. Utworzono ją 28 marca 1633 r. i pierwotnie służyła ona królowi Francji Ludwikowi XIII, a do Wielkiej Brytanii

definitywnie powróciła w 1676 r. Poszczególne sale odtwarzają historię regimentu - La Corogne, Waterloo, Alma, Sewastopol, Bengal i Birma, Marna, Salerno, Kuwejt, Irak, Afganistan. Kolekcja medali jest imponująca.

Foog's Gate

Pierwotnie do górnej części zamku prowadziły schody (dzisiejsze The Lang Stairs) położone obok Portcullis Gate. Przebudowa zamku wymusiła otwarcie tej bramy na zachód.

Crown Square

Na drugim poziomie znajdują się serce średniowiecznej fortecy i rezydencja królewska. Przy kwadratowym brukowanym placu Crown Square stoją cztery budynki.

The Scottish National War Memorial

Od strony północnej.

Pierwotny budynek z XVIII w. został przekształcony w 1924 r. w szkocki pomnik wojenny przez **Roberta Lorimera** (1864-1929), jednego z najbardziej znanych ówczesnych szkockich architektów. Zewnętrzna część, uderzająco podobna do pałacu w Stirling, została idealnie wpasowana w starsze budynki. W środku znajdują się mauzoleum i duża kaplica w stylu art déco poświęcona pamięci 150 tys. szkockich żołnierzy poległych w czasie I wojny światowej. Warto obejrzeć wspaniałe witraże, których autorem jest Douglas Strachan (1875-1950), jeden ze szkockich mistrzów witrażu.

The Great Hall

Od strony południowej.

The Great Hall, wybudowany na początku XVI w., za czasów panowania Jakuba IV, został przekształcony w koszary dla żołnierzy Olivera Cromwella w 1650 r. Główną atrakcją tej przestronnej sali, w której dziś organizowane są wielkie przyjęcia (krajowe lub królewskie bankiety), jest przepięknie pomalowana **wieżba dachowa w kształcie dna łodzi** ★★★. Wyeksponowała ją przemyślana renowacja przeprowadzona w XIX w. Można tu również zobaczyć zbroje oraz miecze, szable i halabardy zawieszane na ścianach.

© anastas_styles / Depositphotos.com

The Great Hall

Prisons of War Exhibition

Od strony zachodniej.

Od 1757 r. do 1815 r. ok. tysiąca francuskich i amerykańskich więźniów wojennych (amerykańska wojna o niepodległość i wojny napoleońskie) było przetrzymywanych w ciemnych piwnicznych salach znajdujących się pod budynkami stojącymi wokół Crown Square. Wystawa przybliżyła panujące tam trudne warunki życia. Zrekonstruowano cele i dormitoria. Warto obejrzeć graffiti wykonane przez więźniów na drzwiach cel oraz różne przedmioty, które wyrabiali, zwłaszcza bardzo szczegółowy model okrętu wojennego z tamtej epoki.

Royal Palace

Od strony wschodniej.

Ta część zamku, pochodząca z XV w., to królewskie apartamenty, które górują nad Starym Miastem. Wnętrze zostało odnowione w 1617 r. dla Jakuba VI z okazji jego jedynej wizyty w Szkocji. Do Edynburga przyjechał z Londynu.

Wejście bramą znajdującą się najbliżej War Memorial.

Wystawa ukazująca historię szkockich władców i symbole władzy królewskiej prowadzi przez kilka sal wprost do **szkockich insygniów koronacyjnych ★★★** (Honours of Scotland), czyli korony, berła i miecza, których użyto po raz pierwszy w 1543 r. w czasie koronowania Marii, królowej Szkotów, gdy miała zaledwie kilka tygodni. Historia klejnotów jest niesłychana: po Akcie Unii w 1707 r. (który połączył Szkocję z Anglią, sprawiając, że insygnia stały się nieprzydatne, *zob. również s. 67*) ukryto je w tej sali, a odnaleziono je dzięki determinacji wielkiego pisarza – **sir Waltera Scotta** (1771–1832). Ojciec powieści historycznej i twórca romantycznej wizji Szkocji nalegał, aby je odszukać. W 1818 r. odnaleziono **koronę** inkrustowaną perłami i kamieniami szlachetnymi, których wiek i pochodzenie nie są do końca ustalone. Następnie odnaleziono **berło**, które

Jakubowi IV ofiarował papież Aleksander VI Borgia w latach 1492-1503, i **miecz**, dar papieża Juliusza II, w latach 1503-13 wielkiego mecenasa sztuki i następcy Borgii.

© jiggotravel / Depositphotos.com

Royal Palace

Ciekawa jest również historia Kamienia Przeznaczenia (**The Stone of Destiny**), złożonego z honorami obok klejnotów koronnych w... 1996 r.! Odzyskano go dokładnie 700 lat po tym, jak skonfiskował go Edward I i umieścił pod fotelem koronacyjnym w opactwie westminsterskim. Ten mały kawałek piaskowca podobno pochodzi z Ziemi Świętej i służył jako podnózek dla szkockich monarchów w czasie ceremonii koronacji dopóki nie zabrał go Edward I!

Wejście bramą znajdującą się najbliżej Great Hall.

Naprzeciwko wejścia mieszczą się komnaty królowej Marii Stuart. Tam można obejrzeć portrety jej syna Jakuba VI, prawnuczków Karola II i Jakuba II oraz jej pierwszego męża, króla Francji Franciszka II. Warto zwrócić uwagę na gipsowy odlew posągu znajdującego się na grobie Marii w opactwie westminsterskim. W małym, wąskim **pokoju** w 1566 r. urodził się Jakub VI. Wystrój pochodzi z czasów remontu przeprowadzonego w 1617 r. Niedawno odrestaurowany Laich Hall i tamtejsze boazerie pochodzą z tego samego okresu. W zachodniej części Royal Palace znajduje się taras, z którego rozciąga się piękna panorama.

Half Moon Battery

Stojąc na tej części muru obronnego wybudowanego po oblężeniu z 1573 r., lepiej można zrozumieć jego strategiczne znaczenie. Stąd właśnie kontrolowano wszystkie drogi prowadzące do zamku i jego bramę wjazdową. Średniowieczne podziemia są dostępne dla zwiedzających.

© jiggotravel / Depositphotos.com

Half Moon Battery

St Margaret's Chapel

Ta mała kaplica z XII w. jest jednym z najstarszych budynków w Edynburgu - świadczy o tym romański łuk znajdujący się w sanktuarium. Została ona wybudowana przez Dawida I i poświęcona jest jego matce Małgorzacie - kanonizowanej w 1250 r. Kaplicę odrestaurowano w XIX w.

Trzeba koniecznie zobaczyć stojącą obok armatę **Mons Meg** - działo ma 500 lat i zostało zamówione w Mons (w Belgii) przez księcia Burgundii w 1449 r. Osiem lat później sprezentował je kuzynowi Jakubowi II, który swoje zamiłowanie do broni artyleryjskiej przypłacił życiem w czasie oblężenia Roxburgh w 1460 r. Mons Meg ma bogatą przeszłość: służyła w Crookston (1489) oraz w zamkach w

Dumbarton (1489) i Norham (1497). Przez pewien czas była nawet w Tower w Londynie. Dzięki staraniom sir Waltera Scotta ogromna średniowieczna armata powróciła do Edynburga w 1829 r.

CZARNA KOLACJA

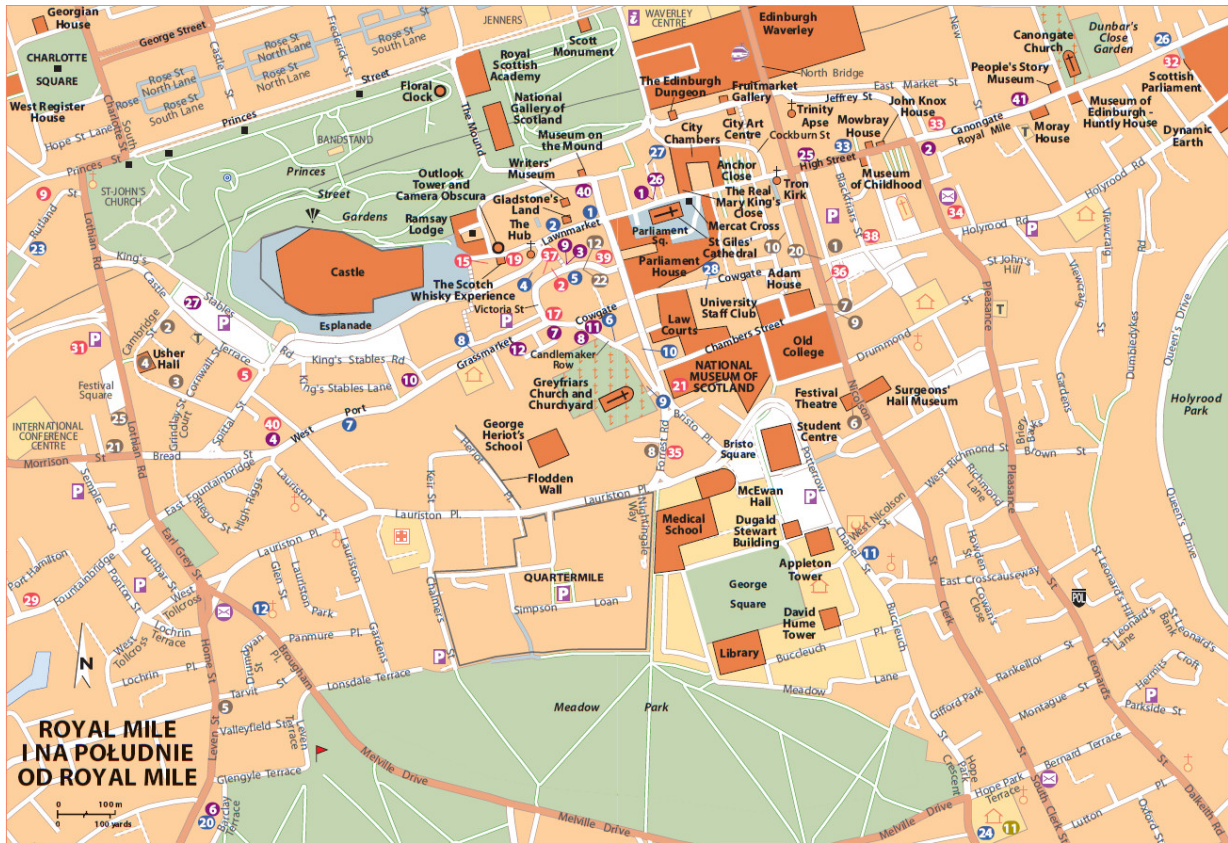
Według legendy dwóch najmłodszych członków rodziny Douglasów 24 listopada 1440 r. było na ucztach w zamkowym Great Hall. Przed końcem kolacji zostali ścięci na oczach władcy, Jakuba II Szkockiego. Wydarzenie to nazywa się Black Dinner (czarna kolacja). Bardziej prawdopodobne jest jednak, że zostali oni pojmani tuż po przybyciu na zamek, szybko osądzeni i straceni. Miało to być ostrzeżenie dla innych szkockich szlachciców, którzy chcieliby kwestionować władzę króla mającego wówczas 10 lat.

Royal Mile

Castlehill, Lawnmarket, High Street i Canongate łączą się, aby pomiędzy zamkiem a pałacem Holyrood utworzyć najbardziej prestiżową ulicę w kraju. Jeżeli wierzyć Danielowi Defoe, twórcy Robinsona Crusoe, Royal Mile w XVIII w. była „prawdopodobnie najszerszą, najdłuższą i najpiękniejszą pod względem jakości budynków i liczby mieszkańców ulicą nie tylko w Anglii, ale i na całym świecie”. Pełna życia w ciągu dnia i nocą, otoczona najpiękniejszymi budynkami, szacowna, stroma arteria starego Edynburga nie straciła swego uroku. Przy każdym budynku warto się zatrzymać. W każdą uliczkę i pasaż – oznaczone złotymi literami – warto wejść.

Plan dzielnicy s. 74-75. Mapa na wewnętrznej stronie okładki E5-G4.

RESTAURACJE		
Amber	.....	6
Castle Terrace	.....	3
Kyloe Restaurant	.....	8
Loudons	.....	2
Lovage Restaurant	.....	24
Mums	.....	5
Oink	.....	27
Ondine	.....	6
One Square	.....	31
Pie Maker	.....	26
Salt Horse	.....	28
The Grain Store	.....	4
The Mussel & Steak Bar	.....	17
The Whitchery	.....	1
by the Castle	.....	19
Timberyard	.....	41
Tower Restaurant	.....	2
Wedgwood	.....	35
BARY I KAWIARNIE		
Bow Bar	.....	6
Clarinda's Tea Room	.....	26
Deacon Brodies	.....	1
Tavern	.....	1
Dragonfly	.....	7
Forsyth's Tea Room	.....	35
Ghille-Dhu	.....	23
Greyfriars Bobby	.....	9
Pear Tree Beer Garden	.....	11
The BrewDog	.....	28
The Castle Arms	.....	4
The Cloister	.....	12
The Devil's Advocate	.....	27
The Elephant House	.....	10
The Jolly Judge	.....	2
The Royal Dick Bar	.....	24
The Scotch Malt	.....	1
Whisky Society	.....	20

The White Hart Inn	.....	8
Under the Stairs	.....	6
ZAKUPY		
Armstrongs	.....	12
Coda Music	.....	40
Demijohn	.....	6
Edinburgh Books	.....	4
Edinburgh Farmer's	.....	27
Market	.....	27
Fabhatrix	.....	7
Godiva	.....	10
Hector Russel	.....	26
Joyce Forsyth	.....	9
Ness	.....	26
Ragamuffin	.....	2
Royal Mile Whiskies	.....	1
Still Life	.....	11
The Fudge House	.....	41
Totty Rocks	.....	8
Walker Slater	.....	9
ROZRYWKA		
Bannerman's	.....	20
Cabaret Voltaire	.....	10
Espionage	.....	12
Festival Theatre	.....	6
Filmhouse	.....	21
Henry's Cellar Bar	.....	25
King's Theatre	.....	5
Royal Lyceum Theatre	.....	4
Saint Cecilia's Hall	.....	1
Sandy Bells	.....	3
Summerhall	.....	11
The Jazz Bar	.....	7
The Liquid Room	.....	22
The Royal Oak	.....	2
Traverse Theatre	.....	2
Usher Hall	.....	4

Dojazd: z Princes Street, dojdziecie przez The Mound, Waverley Bridge, potem Cockburn Street, North Bridge.

Warto wiedziec: trasę przyjemnie przemierza się zarówno w ciągu dnia, jak i nocą, w słońcu i deszczu, chłonąc panującą tu atmosferę. Na zwiedzanie trzeba poświęcić cały dzień.

Zob. Edynburg w trzy dni s. 8.

The Scotch Whisky Experience

Castlehill 354; tel.: +44 131 2200441; www.scotchwhiskyexperience.co.uk; codz. 10.00-18.30; zamkn. 25 XII; komentarze (8 języków); od 15 GBP (z degustacją); w restauracji Amber serwowane są szkockie przysmaki (zob. Restauracje s. 27).

Dziewiętnastu producentów whisky przeznaczyło znaczne środki, aby otworzyć to centrum wystawiennicze. To bardzo popularne wśród turystów miejsce jest położone w centrum. Każdy z łatwością odkryje tu historię i proces produkcji *water of life* (okowity) - od wędzenia ziaren zboża w torfowym dymie przez destylację aż po butelkowanie. W czasie wizyty przewodnik pomoże odkryć subtelne aromaty różnych rodzajów whisky i jej regionalne cechy charakterystyczne, zachęcając oczywiście do zakupu jakiejś butelki w sklepie (ponad 300 rodzajów!). W barze można degustować whisky.

Podróżujący samolotem powinni pamiętać, że obowiązuje zakaz wnoszenia alkoholu na pokład.

Outlook Tower and Camera Obscura

Castle Hill; tel.: +44 131 2263709; www.camera-obscura.co.uk; VII-VIII 9.00-22.00, IV-VI i IX-X 9.30-19.00, XI-III 10.00-18.00; 15 GBP (dzieci 11 GBP).

Od 1853 r. mechanizm optyczny zainstalowany w **camerze obscurze** pozwala na obserwowanie miasta. Ze szczytu **wieży strażniczej** rozciąga się panoramiczny widok. Warto też obejrzeć wystawę hologramów i zdjęć 3D. Jest drogo, ale ciekawie.

Dalej Royal Mile.

W ogrodach Ramsay, po lewej, wznosi się **Ramsay Lodge** wybudowana w XVIII w. przez poetę Allana Ramsaya (1686-1758), ojca portrecisty o tym samym nazwisku. W dawnym

dużym zamkowym rezerwuarze wody można zobaczyć **Tartan Weaving Mill & Exhibition** (9.00-17.30; wstęp wolny), na który składają się skromna wystawa tartanów oraz (przede wszystkim) ogromny sklep z pamiątkami. Warto zobaczyć znajdujący się w podziemiach i wciąż czynny warsztat produkujący tartany.

The Hub

Na rogu Castle Hill i Johnston Terrace; tel.: +44 131 4732015; www.thehubedin-burgh.com; kasa biletowa na Festiwal w Edynburgu: pn.-sb. 9.00-17.00 (VII-VIII 9.00-19.30); kawiarnia Hub (pn.-sb. 9.00-17.00, nd. 11.00-17.00).

Duża iglica zwieńcza ten gotycki kościół (Highland Toolbooth Kirk) wybudowany w latach 40. XIX w. przez Jamesa Gillespie'ego Grahama (ważną osobowość szkockiej architektury XIX w.) i Augustusa Pugina (pracował również przy Pałacu Westminsterskim w Londynie). Odrestaurowany z polotem budynek kryje dziś **Centrum Informacyjne Festiwalu w Edynburgu** oraz kawiarnię. Krótko mówiąc, jest to wyśmienite miejsce na spotkanie z przyjaciółmi.

KLIMAT ŚREDNIOWIECZA

Główna arteria Old Town zaczyna się na zamku i schodzi w dół, nad urwiskiem, w stronę pałacu Holyrood. The Royal Mile to tak naprawdę następujące po sobie kolejno cztery ulice: *Castlehill*, *Lawnmarket*, *High Street* i *Canongate*. Od drogi po zboczach wzgórza rozchodziła się niezliczona ilość zaułków i wąskich uliczek, przy których stały wysokie domy. Dziś pozostało niewiele oryginalnych budynków, ale większość domów wznoszących się wzdłuż tej głównej ulicy respektuje kanony architektury średniowiecza i początków renesansu (zwłaszcza wysokie fasady ze zdobionymi szczytami i stromymi dachami). Całość pozwala wyobrazić

sobie, jak wyglądał Edynburg w średniowieczu. Kilka neoklasycystycznych budynków georgiańskich, wiktoriańskich i współczesnych harmonijnie wpisuje się w linię fasad. Tabliczki nad krytymi pasażami podpowiadają, jakie osobistości lub jacy nikczemnicy mieszkali w danym miejscu, czy jakie słynne wydarzenia historyczne są z nimi związane. Bardzo praktyczna i szczegółowa strona www.royal-mile.com opisuje wszystkie adresy i zabytki znajdujące się przy tej arterii.

Gladstone's Land ★

Lawnmarket 477b; tel.: +44 131 2265856; www.nts.org.uk; tylko zwiedzanie z przewodnikiem (45 min), aż do 7 razy dziennie w okresie VII-VIII, od 10.30 (godziny obowiązujące w poszczególne dni można sprawdzić na stronie internetowej w zakładce „Events”); 7 GBP (dzieci 5 GBP).

Ten wąski, 6-piętrowy budynek jest typowym przykładem XVII-wiecznej kamienicy w Edynburgu – wówczas wszystkie budynki rosły w górę. Posiadłość została zakupiona w 1617 r. przez kupca Thomasa Gledstanesa, który rozbudował ją w stronę ulicy. Na parterze pod arkadami znajduje się sklep, a na kolejnych piętrach mieszkania. Mieszkanie na pierwszym piętrze, z oryginalnie **pomalowanymi sufitami**, szkockim rzeźbionym łóżkiem i holenderskimi kuframi, jest dobrym przykładem typowego XVII-wiecznego lokum.

Writers' Museum

W głębi ślepej uliczki, która zaczyna się tuż obok Gladstone's Land. Lady Stair's House; tel.: +44 131 5294901; www.edinburghmuseums.org.uk; wt.-nd. 10.00-17.00 (VIII nd. 12.00-17.00); wstęp wolny, mile widziane datki.

To małe muzeum zaprasza na przegląd szkockiej literatury. Przybliży trzy najważniejsze postacie z jej historii: **Roberta**

Burnsa (1759-96), **sir Waltera Scotta** (1771-1832) i **Roberta Louisa Stevenson** (1850-94). Można tu zobaczyć manuskrypty dzieł oraz liczne pamiątki, takie jak Ballantyne Press, na której wydrukowano *Waverley Novels* sir Waltera Scotta.

Choć mocno zmodyfikowana, mieszczkańska kamienica **Lady Stair's House** (1622), w której znajduje się muzeum, również zasługuje na uwagę - jest to rodzaj małego, wysokiego zamku, którego nazwa jest związana z mieszkającą tu pod koniec XVIII w. wdową po Johnie Dalrymple'u, pierwszym hrabim Stair.

St Giles' Cathedral ★★

Plan obok.

High St.; tel.: +44 131 2259442;
www.stgilescathedral.org.uk; V-IX pn.-czw. 9.00-19.00, sb.
9.00-17.00, nd. 13.00-17.00, X-IV pn.-sb. 9.00-17.00, nd.
13.00-17.00; możliwość zwiedzania z przewodnikiem; wstęp
wolny; zalecany datek 3 GBP; kafeeteria w krypcie.

Historia - To tutaj zaczyna się część Royal Mile znana jako High Street. High Kirk w Edynburgu jest trzecim z kolei kościołem, który znajduje się w tym miejscu. Pierwszy (IX w.)

został zastąpiony w 1126 r. budowlą romańską, z której dziś pozostały jedynie cztery filary podtrzymujące wieżę. Po pożarze wznieconym przez Anglików w 1385 r. wzniesiono budynek, który stoi do dziś. Wiele modyfikacji i renowacji przeprowadzonych w XV wieku radykalnie zmieniło wygląd budynku. W związku z niespokojnym okresem reformacji wiele elementów z ołtarzy rozwieziono po kraju, a drogocenny relikwiarz i posąg św. Idziego przeniesiono do Nor'Loch. Katolicy i protestanci na zmianę przejmowali kontrolę nad kościołem, aż stanowisko pastora w 1560 r. objął protestant **John Knox**, który wkrótce przeciwstawił się Marii Stuart (*zob. s. 55*). Katedra św. Idziego był to najważniejszy kościół w mieście, więc odbywały się tu obrady Parlamentu, walne zgromadzenia oraz ważne oficjalne wydarzenia, na przykład pożegnanie Jakuba VI ze szkockimi poddanymi i, 200 lat później, wizyta Jerzego IV (1822).

© f11photo / Depositphotos.com

Royal Mile

Część zewnętrzna - Widok od strony zachodniej zdominowany jest przez pochodzącą z 1495 r. **latarnię** ★★ ★ w kształcie korony. Niestety fasada budynku bardzo dużo straciła w wyniku prac murarskich prowadzonych w XX w.

Wnętrze - Oryginalny plan krzyża jest zamaskowany poprzez dobudowane później boczne nawy i kaplice. Systematyczne prace renowacyjne prowadzone na zewnątrz na szczęście oszczędziły wnętrze kościoła.

Zwiedzanie można zacząć od północno-zachodniego rogu i kontynuować zgodnie z ruchem wskazówek zegara.

Swoisty naturalizm i ciepłe kolory witraża północnej nawy bocznej (1) charakteryzują styl **prerafaelitów**, jakimi byli Edward Burne-Jones i William Morris - ojciec ruchu Arts and

Crafts. Idąc w stronę chóru, można podziwiać wykonany przez Pittendrigha MacGillivraya pomnik (2) **Johna Knoxa**, założyciela kościoła prezbiteriańskiego i pastora w katedrze św. Idziego. Nawa Albany, ze sklepieniem żebrowym, została wybudowana w ramach zadośćuczynienia za zabójstwo księcia Rothesaya w 1402 r. W następnym przęśle znajduje się imponujący marmurowy pomnik z XIX w. (3) poświęcony ósmemu hrabiemu i pierwszemu markizowi Argyll (1607–61), Archibaldowi Campbellowi, który został stracony przed Mercat Cross (*zob. niżej*) kilka dni po tym, jak jego wielki rywal, markiz Montrose (*zob. niżej*), został zrehabilitowany i pochowany z drugiej strony kościoła. Witraż ozdobiony herbami głównych rodów wspierających kościół prezbiteriański podkreśla wiarę sygnatariuszy Ligi (*zob. Tak powstawał Edynburg s. 54*). Stając na skrzyżowaniu transeptu z nawą główną, można podziwiać ogromny północny witraż (4) Douglasa Strachana (1875–1950) i porównać żebra jego sklepienia (XV w.) i sklepienia krzyżowego sanktuarium z nieco młodszym sklepieniem nawy.

© giuseppemasci.me.com / Depositphotos.com

St Giles' Cathedral

W 1911 r. Robert Lorimer zaprojektował **kaplicę Ostu (Thistle Chapel)**, w stylu gotyku płomienistego, na cześć najstarszego szkockiego Orderu Ostu (zob. s. 64). Stając pod sklepieniem wachlarzowym i jego licznymi zwornikami, można podziwiać stalle i bogato zdobione baldachimy upamiętniające władcę i jego szesnastu rycerzy. Te wyjątkowe dzieła wykonali rzemieślnicy w XX w. Na szczytach baldachimów widać szyszaki, hełmy z czubami i proporce. Do stall przytwierdzona jest rycerska broń.

Za **kaplicą Preston** znajduje się boczna kaplica, zwana **kaplicą Chepman**. Upamiętnia ona mężczyznę, który za czasów panowania Jakuba IV (1488–1513) wprowadził do Szkocji druk. To tutaj (5) spoczywa **markiz de Montrose** (1612–50), obrońca wiary prezbiteriańskiej i rojalista,

którego rozślawiła kampania z lat 1644-45. Gdy przywrócono monarchię, zrehabilitowano go, a Argylla stracono za zdradę.

W przejściu znajdującym się za organami stoi marmurowy pomnik (6) z ubiegłego wieku poświęcony Jamesowi Stuartowi, hrabiemu Moray (1531-70). Miedziana tabliczka nagrobna pochodzi z XVI w. Przyrodni brat Marii Stuart i regent w imieniu Jakuba VI został zamordowany w Linlithgow w 1570 r. Witraż Noela Patona (7) opowiada tę historię oraz ukazuje Knoxa wygłaszającego kazanie na pogrzebie tego jednego ze swoich największych zwolenników.

Płaskorzeźba (8) mieszcząca się w dolnej części nawy Moray przedstawia Roberta Louisa Stevensona, którego literacka sława przekroczyła granice Szkocji (*zob. ramka s. 112*).

© Shaiith79 / Depositphotos.com

Wnętrze katedry św. Idziego

Na zewnątrz, na wschodnim krańcu katedry, znajduje się **Mercat Cross** (krzyż targowy), wokół którego kiedyś kupcy dokonywali wymiany handlowej. Na tym placu obchodzono również różne święta, odbywały się manifestacje, egzekucje i królewskie obwieszczenia. Choć obecna struktura placu pochodzi z XIX w., sam krzyż jest z XVI w.

Parliament House

Parliament Square.

Ten imponujący budynek został wzniesiony na polecenie Karola I i zaprojektowany przez jego nadwornego architekta **Johna Mylne'a**. Po Akcie Unii w 1707 r. parlament stracił swoją funkcję. Przekształcenie budynku w sąd pociągnęło za sobą również metamorfozę architektoniczną. Robert Adam i George Reid, dwaj słynni szkoccy architekci z XIX w., dodali imponującą georgiańską fasadę, którą można podziwiać do dziś.

Naprzeciwko, po drugiej stronie High Street, znajduje się brązowy pomnik filozofa i ekonomisty **David Hume'a**. Wyrzeźbiona w 1995 r. przez Alexandra „Sandy'ego” Stoddarta postać przypomina, że ten słynny oświeceniowy myśliciel (1711-76) jest Szkotem, a przede wszystkim edynburszczykiem.

The Real Mary King's Close ★

Warrinston's Close 2, High St. (wejście przy Chambers, róg zachodni); tel.: +44 131 2250672; www.realmarykingsclose.com; IV-X 10.00-21.00, XI-III nd.-czw. 10.00-17.00, pt.-sb. 10.00-21.00; zwiedzanie z przewodnikiem co 15 min, z aktorami w strojach z epoki,

audioprzewodniki; 14,95 GBP (poniżej 15. roku życia 8,75 GBP); polecana rezerwacja online.

Figury woskowe ubrane w kostiumy oraz meble znajdujące się w tych sklepionych piwnicach idealnie odtwarzają mroczną i tajemniczą atmosferę, jaka panowała w mieście w XVI i XVII w. Wystawa skupia się głównie na popełnionych tu okropnych zbrodniach, epidemiach, które dziesiątkowały mieszkańców, oraz duchach straszących w mieście, takich jak mała Annie, której zwyczajowo zostawia się pluszaka lub lalkę, kładąc je na wielkim stosie zabawek.

Obok budynku Chambers, od strony wschodniej, znajduje się **Anchor Close**. W latach 1768–71 wydrukowano tu pierwsze wydanie *Encyclopædia Britannica*.

OLD TOLBOOTH

Zanim stał się miejscem publicznych egzekucji, był centrum administracyjnym, w którym uiszczano opłaty drogowe i handlowe. Budynek zniszczono w 1817 r., a w miejscu, w którym stał, znajduje się **serce** Midlothian ułożone na chodniku przed katedrą po lewej. Zgodnie z tradycją naplucie w jego środek przynosi szczęście. Zwyczaj ten sięga czasów, gdy kryminaliści, przekraczając drzwi budynku, spluwali, zaklinając los. O Old Tolbooth pisał sir Walter Scott w powieści *Heart of Midlothian*.

City Chambers

High St. 253; niedostępne dla zwiedzających.

W 1753 r. pierwsza Królewska Giełda (Royal Exchange) zastąpiła plac z krzyżem targowym jako miejsce spotkań edynburskich kupców. W XIX w. do dużego, kilkakrotnie rozbudowywanego budynku, którego klasycystyczną fasadę zaprojektował słynny duet Robert i James Adamowie,

wprowadziła się rada miejska. W czasie remontu murarze rozebrali górne piętra dawnych średniowiecznych domów stojących przy starej uliczce Mary King's Close, a z niższych pięter zrobili fundamenty.

© Klodien / Depositphotos.com

City Chambers

Tron Kirk

Róg High St. i South Bridge.

W tym zeświecczonym kościele czasem zaczynają się trasy zwiedzania z przewodnikiem śladami edynburskich duchów (zob. ramka s. 89). Budynek pochodzi z XVII w., a jego iglica z XIX. Znajduje się tu targ z pamiątkami, który spokojnie można pominąć.

© anshar / Depositphotos.com

Tron Kirk

Museum of Childhood

*High St. 42; tel.: +44 131 5294142;
www.edinburghmuseums.org.uk; śr.-sb. 10.00-17.00, nd.
12.00-17.00; wstęp wolny.*

Małe muzeum skupiające się na świecie dzieciństwa na pewno spodoba się rodzinom. Gry, stroje, książki i lalki prezentowane są w pełnej nostalgii atmosferze. Najtrudniej wyjść stąd, nie kupując nic dzieciakom w sklepiku, który jest ostatnim punktem trasy zwiedzania.

Trinity Apse

Chalmers Close, High St.; www.edinburghmuseums.org.uk; niedostępne dla zwiedzających.

Obok katedry św. Idziego i opactwa Holyrood ta gotycka kaplica stanowi świadectwo architektury sakralnej średniowiecznego Edynburga. Niestety w 2010 r. przeszła w ręce prywatne i już nie można oglądać jej pełnej światła nawy głównej. Turystom musi wystarczyć podziwianie części zewnętrznej, która wygląda na niezmienną od czasów ufundowania świątyni przez Mary de Gueldres, wdowę po królu Jakubie II Szkockim. Iluzja jest wspaniała, ale kaplica w rzeczywistości została całkowicie odbudowana w 1872 r., sto metrów od miejsca, w którym stała pierwotnie. Oryginalny budynek kościoła w 1848 r. ustąpił miejsca **Waverley Station**. Nowy, wiktoriański kościół przejął elementy architektoniczne i rzeźbione kamienie starej bryły.

Niżej, po tej samej stronie ulicy, znajduje się **Mowbray House** – w XV-wiecznym domu, który można rozpoznać po schodach, znajdowało się atelier szkockiego portrecisty **George'a Jamesone'a** (1588-1644) zaliczanego do największych malarzy tamtej epoki.

John Knox House

High St. 43-45; tel.: +44 131 5569579; www.tracscotland.org; pn.-sb. 10.00-18.00 (VII-VIII nd. 12.00-18.00); 5 GBP (dzieci 1 GBP); audioprzewodniki.

Ta malownicza kamienica sąsiadująca z Mowbray House była prawdopodobnie wybudowana przed 1490 r. Na ścianie zachodniej znajduje się herb złotnika Jamesa Mosmana, którego ojciec zaprojektował szkocką koronę królewską. Dom, w którym zmarł John Knox w 1572 r., kryje wystawę na temat życia tego kaznodziei, który przeprowadził w Szkocji reformację i sprawił, że prezbiterianizm, wywodzący się

bezpośrednio z doktryny Kalwina, stał się religią dominującą. W głównym pomieszczeniu na drugim piętrze znajduje się interesujący malowany sufit (1600).

Dom połączony jest ze **Scottish Storytelling Centre**, budynkiem zaprojektowanym przez biuro architektów Malcolma Frasera. Miejsce poświęcone jest ludowej bajce i organizuje różnego rodzaju wydarzenia.

Dalej rozciąga się **Canongate** (brama kanoników) – kiedyś było to niezależne miasteczko, w którym szlachta, ambasadorowie i królewscy urzędnicy budowali swoje rezydencje w pobliżu pałacu Holyroodhouse (niektóre przetrwały do dziś). Z **Moray House** pozostała jedynie brama z zakończonymi piramidami słupkami, obok której stoi budynek ze szczytem. Zgodnie z tradycją to tutaj podpisano Akt Unii w 1707 r.

The People's Story Museum ★

Canongate Tolbooth, Canongate 163; tel.: +44 131 5294057; www.edinburghmuseums.org.uk; śr.-sb. 10.00-17.00, nd. 12.00-17.00; wstęp wolny.

© jewhyte / Depositphotos.com

The People's Story Museum

To małe muzeum historii ludowej znajduje się w **Canongate Tolbooth** (1591), który jest wspaniałym przykładem architektury XVI-wiecznej, z iglicą otoczoną wieżyczkami. Malownicze prezentacje, dokumenty, zdjęcia oraz świadectwa ustne i pisane, które znajdują się w muzeum, dają poruszający obraz życia codziennego w Szkocji od końca XVIII w. do czasów współczesnych.

Canongate Church

Canongate 153; tel.: +44 131 5563515;
www.canongatekirk.org.uk; VI-koniec IX codz. 10.30-16.30;

wstęp wolny; możliwość bezpłatnego zwiedzania z przewodnikiem, w lecie w każdą niedzielę o 13.00.

Kościół w Canongate został wybudowany w 1688 r. dla zgromadzenia, które Jakub VII przeniósł z opactwa w Holyrood. Nawę przekształcono na królewską kaplicę. Na fasadzie południowej w stylu gotyku płomienistego znajduje się głowa jelenia z krzyżem, wspomnienie legendy związanej z założeniem opactwa w Holyrood (zob. s. 90). Na **cmmentarzu** znajdują się groby Adama Smitha i młodego edynburskiego poety Roberta Fergussona, którego pogrzeb sfinansował Robert Burns. Rozciąga się stąd piękny widok na Calton Hill.

Museum of Edinburgh

Huntly House, Canongate 142; tel.: +44 131 5294143; www.edinburghmuseums.org.uk; śr.-sb. 10.00-17.00, nd. 12.00-17.00; wstęp wolny.

The Huntly House to trzy kamienice z XVI w., w których znajduje się muzeum historii miasta od jego początków aż do czasów współczesnych. Niektóre sale udekorowane są boazerią (XVIII w.). W kolekcji przedmiotów ze srebra znajduje się kilka pięknych eksponatów z XVIII w. W zbiorach znajduje się również oryginalny pergamin, na którym zapisany jest *National Covenant* (1638), historyczny dokument, który miał ograniczać ingerencję korony brytyjskiej w sprawy szkockie.

Dunbars Close Garden

Mapa na wewnętrznej stronie okładki G4, Canongate.

Skromne podłużne ogrody oferują liczne ławki strudzonym wędrowcom. Przypominają mieszkanie, w którego pokojach rosną inne rośliny - drzewa owocowe, idealnie przycięte krzewy, kwiaty i kwartały trawników. Obecnie ogrody są

dużo mniejsze niż kiedyś, pozwalają jednak wyobrazić sobie, jak wyglądały przestrzenie zielone przed rezydencjami przy Royal Mile w XVII w. Warto dodać, że wytyczano je niegdyś w zależności od szerokości fasad budynków.

Scottish Parliament ★

Mapa na wewnętrznej stronie okładki H4; tel.: +44 131 3485200 lub +44 800 0927600; www.parliament.scot (Visit and learn); pn., pt., sb. i święta 10.00-17.00, wt.-czw. 9.00-18.30 (ostatnie wejście na 30 min przed zamkn.); zamkn. przez kilka tygodni w roku; wstęp wolny; możliwość bezpłatnego zwiedzania z przewodnikiem (po angielsku); kawiarnia.

© f11photo / Depositphotos.com

Scottish Parliament

Część zewnętrzna - Otwarty w 2004 roku nowy budynek szkockiego parlamentu znajduje się na rogu Canongate i Horse Wynd, naprzeciwko Queen's Gallery (*zob. s. 92*). Autorem projektu jest kataloński architekt **Enric Miralles**. Zrezygnował on z dominującego na Royal Mile stylu neośredniowiecznego dla tego symbolicznego budynku na rzecz nowoczesności. Wywołało to kontrowersje, jednak architekt postawił na swoim. Wokół Queensberry House z 1681 r. wybudował labirynt pięciu budynków. Jako dekoracje zewnętrzne wykorzystał zaskakujące motywy, na przykład wygrawerowane w betonie cytaty z utworów narodowych poetów.

© jax10289 / Depositphotos.com

Wnętrze Parlamentu

Wnętrze – Robi jeszcze większe wrażenie. Pod ogromnymi przeszkleniami wspierającymi się na dębowej więźbie sala obrad rozkłada się niczym amfiteatr. Obok odważnego hallu centralnego jest to jedno z ulubionych miejsc odwiedzających. Dla zainteresowanych historią polityki zorganizowano **wystawę** opowiadającą, w jaki sposób doszło do utworzenia tego parlamentu prawie trzysta lat po Akcie Unii i jakie są jego funkcje.

TRASY DLA POGROMCÓW DUCHÓW

Dobrym pomysłem na odkrycie uliczek Starego Miasta jest wybranie się na spacer, który prowadzą aktorzy w strojach z epoki, opowiadający (po angielsku) przerażające historie o zbrodniach i duchach... Razem z nimi, w ciągu dnia oraz nocą, można zwiedzić cmentarze i najbardziej mroczne, „nawiedzone” zakamarki miasta.

Mercat Tours - początek przed Mercat Cross, tel.: +44 131 2255445; www.mercattours.com; od 13 GBP.

City of The Dead Tours - początek przed katedrą św. Idziego; tel.: +44 131 2259044; www.cityofthedeadtours.com; od 11 GBP.

Cadies & Witcheries Tours - początek przed restauracją The Royal Mile, Castlehill 352 (w przypadku specjalnych wydarzeń na zamku trasa zaczyna się w innym miejscu); www.witcherytours.com; 10 GBP (dzieci 7,50 GBP).

Holyrood

Na wschodnim krańcu Royal Mile wznosi się pałac Holyroodhouse, oficjalna rezydencja królowej w Szkocji oraz ruiny starego opactwa. W tle widać zielone zbocza i strome skały parku Holyrood, który wspina się w stronę Arthur's Seat.

Mapa na wewnętrznej stronie okładki H4.

Dojazd: można wybrać Royal Mile lub przedłużenie Cowgate ze Starego Miasta lub Calton Road z Nowego Miasta.

Warto wiedzieć: aby wspinać się po zboczach Holyrood Park, należy założyć wygodne buty.

Zob. Edynburg w trzy dni s. 8.

Pałac i opactwo Holyroodhouse ★★

H4 *Dojście od strony Canongate lub Holyrood Rd; tel.: +44 131 5565100; www.royalcollection.org.uk; pałac i opactwo IV-X 9.30-18.00, XI-III 9.30-16.30 (ostatnie wejście godzinę przed zamkn.); ogrody czynne latem, zamkn. 25-26 XII i w czasie królewskich wizyt; 12,50 GBP (5-17 lat 7,50 GBP); audioprzewodnik w cenie; bilet łączony z Queen's Gallery 17,50 GBP (5-17 lat 10 GBP); kafeteria; atrakcja objęta przez Royal Edinburgh Ticket.*

© samot / Depositphotos.com

Pałac Holyrood

Historia - Zgodnie z legendą **Dawid I** wytrącony z siodła i zraniony przez jelenia w czasie polowania, broniąc się, złapał zwierzę za rogi i zdał sobie sprawę, że trzyma w rękach krucyfiks. Aby wyrazić swoją wdzięczność, Dawid I w 1128 r. ufundował augustiańskie opactwo Holy Rood (Świętego Krzyża) i nadał kanonikom prawo do założenia własnego miasteczka, Canongate. Średniowieczne opactwo miało się dobrze i w XV w. cieszyło się poparciem królów z dynastii Stuartów. Ojciec słynnej - i nieszczęsnej - Marii Stuart, **Jakub II**, urodził się tu, ożenił i został pochowany. Zerwał nawet z tradycyjną koronacją w mieście Scone i kazał się koronować w opactwie. Jego trzech następcy wzięli tutaj śluby. W tym czasie dom gościnny był używany jako rezydencja

królewska częściej niż zamek. Jakub IV, który chciał uczynić z Edynburga stolicę swojego królestwa, zaczął przebudowywać rezydencję w prawdziwy zamek, dodając północno-zachodnią wieżę, która istnieje do dziś. Prace kontynuowano po jego śmierci, która nastąpiła podczas bitwy pod Flodden Field (1513). Budynki opactwa zostały zniszczone w 1544 r., ograbione w czasie reformacji i spalone, gdy mieszkały w nich wojska Cromwella. Jednak opactwo przeżyło jeszcze krótki moment chwały wraz z koronacją Karola I w 1633 r. Potem, aż do 1688 r., było kościołem parafialnym dla mieszkańców Canongate, kiedy to **Jakub VII** przeniósł zgromadzenie, przekształcając kościół w królewską kaplicę i ustanawiając zamek siedzibą Najstarszego Zakonu Ostu.

Pałac królewski - Choć Karol I nigdy nie widział zamku, zaangażował królewskiego architekta **sir Williama Bruce'a** (1630-1710) do opracowania nowych planów. Bruce i jego główny murarz **Robert Mylne** (1633-1710) stworzyli arcydzieło elegancji w stylu palladiańskim, zwłaszcza jeżeli chodzi o budynki znajdujące się wokół dziedzińca. Architekci mieli dobry pomysł, aby zachować wieżę z XVI w. znajdującą się w północno-zachodniej części i nadać symetrię całości poprzez dobudowanie drugiej.

Królewscy mieszkańcy - Po **Marii Stuart**, która spędziła tutaj sześć lat, w pałacu zamieszkał Jakub, książę Yorku (przyszły Jakub VII). Przebywał tutaj w latach 1679-82, reprezentując najwyższą władzę z ramienia swojego brata Karola II. Przez krótki czas organizowano tu wielkie przyjęcia królewskie, gdy Bonnie Prince Charlie uczynił z Holyroodhouse swoją kwaterę główną przed ostateczną porażką pod Culloden (1746). Potem Jerzy IV zorganizował tu królewskie przyjęcie w 1822 r. Z kolei król Francji Karol X przebywał w pałacu dwukrotnie. Od czasów rządów królowej Wiktorii zamek znów stał się rezydencją królewską, a Elżbieta II odwiedza go regularnie.

Pałac (Palace of Holyrood)

Część zewnętrzna – Fontanna jest kopią tej XIX-wiecznej znajdującej się w Linlithgow (*zob. s. 132*). Fasada wejściowa to ostatni element, jaki zrekonstruowano w pałacu, gdyż zamysłem było odtworzenie frontowej ściany budynku z czasów Jakuba IV. Nad otoczoną kolumnami bramą znajduje się duża rzeźba. Widać na niej herb Szkocji podtrzymywany przez jednorożce. Budynki dziedzińca wewnętrznego tworzą wspaniały przykład (jeden z pierwszych w Szkocji) stylu renesansowego z okresu panowania Stuartów. Nakładanie się porządków, ogólne proporcje, arkady i fronton są klasyczne i tworzą bardzo elegancką całość.

Wnętrze – Wystrój apartamentów jest równie bogaty, jak był w czasach, gdy nad projektem pracował sir William Bruce. Sufity ze stiukowymi gzymsami, o bardzo skomplikowanych dekoracjach, boazerie z przepięknymi rzeźbieniami (drzwi, futryny i girlandy) i płótna w kształcie medalionów tworzą główne elementy wystroju, wyróżniając się rzadko spotykaną jakością wykonania. Siedem wyjątkowych rzeźbionych **sufitów ★★★** jest efektem dziesięciu lat pracy mistrzów **Johna Halberta** i **George'a Dunsterfielda**. Wielkie Schody prowadzą do portretu królowej Elżbiety II, którego autorem jest oficjalny malarz rodziny królewskiej David Donaldson. Poza niezwykłymi sufitami **apartamenty reprezentacyjne** kryją inne cuda, takie jak znajdujący się w jadalni portret Jerzego IV w stroju z Highlands autorstwa Davida Wilkie'ego. W odnowionej w latach 20. XX w. sali tronowej wiszą portrety króla Karola II i jego brata Jakuba VII w towarzystwie ich małżonek i królowej Wiktorii w stroju koronacyjnym. W salonie wieczorowym znajdują się ramy rzeźbionych drzwi i tapiserie z Brukseli z XVIII w. Najpiękniejszy jest jednak salon dzienny z okazałymi dekoracjami (medalion niderlandzkiego malarza Jacoba de Weta zdobiący kominek i francuskie tapiserie z XVII w. opowiadające historię Diany). Komnaty królewskie zajmują

część wschodnią, wychodząc na słynne symetryczne ogrody zaprojektowane w miejscu, gdzie dawniej stał klasztor (został wyburzony).

W sypialni króla znajduje się wspaniałe czerwone łoże (1672) i plafon z medalionem De Weta pod tytułem *Apoteoza Herkulesa*. Ściany Wielkiej Galerii pokrywają portrety. Wiele z nich przedstawia fikcyjne postacie, a tylko kilka to wizerunki prawdziwych szkockich królów od Fergususa (VI w.) po Jakuba VII.

Apartamenty historyczne w okrągłej wieży (XVI w.) zajmują dwa piętra. Zostały one przebudowane ok. 1672 r., gdy podłogi i sufity zmodyfikowano wg planów Bruce'a. Można tu zobaczyć wiele pamiątek związanych z Marią Stuart. W przedpokoju znajdują się tapiserie z Mortlake (XVII w.), pochodzące z warsztatów założonych przez syna Jakuba VI. Na piętrze uwagę przyciągają dwa zachwycające podwieszane sufity (XVI w.). Jeden z nich zdobią malowane motywy. W małym pomieszczeniu łączącym się z sypialnią został zamordowany w 1566 r. włoski sekretarz Marii Stuart, Rizzio, a jego ciało znaleziono na zewnątrz sypialni (miedziana tabliczka wskazuje dokładne miejsce). Na obrazach przedstawiony jest drugi mąż Marii Stuart, siedemnastoletni **Henry, lord Darnley** (1546-67), w towarzystwie swego brata. Schodząc na dół, warto zwrócić uwagę na portret architekta pałacu, sir Williama Bruce'a, pędzla Mediny.

Opactwo

Nawa, obecnie bez sklepienia, jest jedyną pozostałością po tym kiedyś ogromnym opactwie. Pochodzi ona głównie z końca XII w. i początku XIII w. Z tych czasów zachowało się kilka pięknych rzeźbionych detali. Warto porównać szereg arkatur i ślepych okien (XII w.) północnej nawy bocznej ze

znajdującymi się naprzeciwko ostrołukami (XIII w.). Elewacja części południowej pochodzi z XIII w.

© bukki88 / Depositphotos.com

Ruiny opactwa

Na rozkaz królowej Wiktorii odbudowano królewski grobowiec, który rozmontowano po odejściu katolickiego Jakuba VII. Pochowani są tu Dawid II, Jakub II, Jakub V i lord Darnley, ojciec Jakuba VI. Portal w kształcie ostrołuku i arkatury zachodniej fasady oraz pozostałości po wieży, która stała obok, pozwalają wyobrazić sobie, jak wyglądała całość. Warto zwrócić uwagę na portrety w medalionach.

Queen's Gallery, mieszcząca się przed bramą Holyroodhouse Palace, na rogu Abbey Strand i Horse Wynd, zajmuje zeświecczony kościół i gości tematyczne wystawy czasowe związane ze skarbami sztuki znajdującymi się w Royal Collection (*godziny otwarcia takie same jak Holyroodhouse; bilet 7 GBP, dzieci 3,50 GBP; bilet łączony ze zwiedzaniem pałacu 17,50 GBP, 5-17 lat 10 GBP*).

Our Dynamic Earth

H5 *Za Scottish Parliament, wzdłuż Holyrood Rd; tel.: +44 131 5507800; www.dynamicearth.co.uk 10.00-17.30 (VII-VIII 10.00-18.00), XI-III zamkn. pn. i wt.; ostatnie wejście 1,5 godz. przed zamknięciem; 15 GBP (5-15 lat 9,50 GBP); zniżki przy zakupie biletów online; kawiarnia; parking.*

Kompleks zaskakuje kształtem dachu, który składa się z ostrołukowych płaszczyzn rozciągniętych pomiędzy pochyłymi masztami - całość zaprojektował Michael Hopkins w 1999 r. Znajduje się tu wystawa przedstawiająca historię Ziemi i charakteryzująca środowisko naszej planety od biegunów przez pustynie po lasy tropikalne. Pomysłodawcy tego muzeum skorzystali z możliwości technologicznych: filmy, efekty 3D, efekty specjalne i interaktywne witryny. W kamiennym amfiteatrze, który może pomieścić do tysiąca widzów, odbywają się specjalne animacje.

Holyrood Park

H4-7 Park Holyrood jest największą zieloną przestrzenią w obrębie miasta. Górują nad nim dwie wulkaniczne formacje - **Arthur's Seat** i **Salisbury Crags**.

Wzgórza znajdują się zaledwie 10 min spacerem od pałacu Holyrood, można tu dojść jedną ze ścieżek, które odchodzą od Queen's Drive. Ta biegnąca najniżej, znana jako Radical Road, wspina się na wzgórze i została wytyczona przez rolników wyrzuconych z pracy z powodu radykalnych opinii

politycznych. Wiele szlaków o różnym poziomie trudności prowadzi na **Arthur's Seat**. Ten, który zaczyna się na parkingu przy Queen's Road, pozwala dotrzeć na szczyt w pół godziny. Przy ładnej pogodzie można spotkać tu wielu piechurów. Choć wzgórze nie jest zbyt wysokie (251 m n.p.m.), oferuje wspaniałą **panoramę ★★**, widok obejmuje Edynburg i okolice.

© bloodua / Depositphotos.com

Holyrood Park

Zgodnie z pogańską tradycją na Arthur's Seat należy wspiąć się o świcie 1 maja (dzień po Beltane Fire Festival, zob. ramka s. 116) i obmyć twarz rosą. Według legendy ten obrzęd zapewnia kobietom wieczną młodość. Ze szczytu

wzgórza na północnym zachodzie widać mosty wiszące nad Firth of Forth, na północy - Leith, a na wschodzie - miasteczko **Duddingston** leżące w pięknym otoczeniu pomiędzy parkiem a jeziorem (nad którym znajduje się rezerwat ptaków **Duddingston Loch and Bird Sanctuary**). W miasteczku stoi kościół z XII w. (**Duddingston Kirk**) posiadający kilka cech architektury romańskiej, a tabliczka przy Causeway wskazuje dom, w którym gościł w 1745 r. Bonnie Prince Charlie. Zasłużoną przerwę na koniec spaceru po Holyrood Park można zrobić w pubie The Sheep Heid Inn (*zob. Restauracje s. 36*).

Na południe od Royal Mile

Południowe zbocze wzgórza zamkowego i równina, która je przedłuża, tworzą wraz z Royal Mile nie tylko jedną z najstarszych części Starego Miasta (Old Town), ale również tę, w której najwięcej jest kontrastów. Tutaj parki, skwery, a nawet pełen zieleni cmentarz sąsiadują z wąskimi uliczkami, przy których wznoszą się imponujące budowle w najróżniejszych stylach, takie jak renesansowy George Heriot's School czy nowoczesne National Museum of Scotland.

Plan dzielnicy s. 74-75. Mapa na wewnętrznej stronie okładki EF5-6.

Dojazd: dzielnica znajduje się bezpośrednio na południe od Royal Mile, obok Grassmarket i National Museum of Scotland.

Warto wiedzieć: na zwiedzanie pasjonującego National Museum of Scotland trzeba przeznaczyć więcej niż pół dnia.

Zob. Transport publiczny s. 15.

Victoria Street i West Bow ★

Ta zakrzywiona oś odchodząca od **Royal Mile** w stronę Grassmarket (Targ Ziołowy) była jedną z głównych dróg wjazdowych do miasta. Stoją przy niej domy, w których znajdują się sklepy i kolorowe, pełne życia restauracje. Jest to najbardziej urocza i najbardziej fotogeniczna ze wszystkich uliczek Starego Miasta.

Grassmarket

Z tego placu targowego rozciąga się piękny widok na zamek, który z tego poziomu wydaje się nie do zdobycia. To tutaj od XV w. do początku XX w. odbywał się lokalny targ bydła. Krata odgradza miejsce, gdzie kiedyś stała szubienica, na której stracono kapitana Porteousa w 1736 r. za strzelanie do tłumu protestującego przeciwko egzekucji przemytników. Męczeńską śmiercią zginęło tu również stu obrońców prezbiterianizmu. Obecnie, w każdą sobotę, odbywa się tu targ z lokalnymi specjalnościami gastronomicznymi. W południowo-zachodnim rogu placu znajduje się **West Port**, czyli zachodnia brama do miasta. Przy placu i deptaku mieszczą się puby i restauracje.

Cowgate

Cowgate, choć ciągnęła się poza pierwotnymi murami miasta, była w XVI w. piękną uliczką w eleganckiej dzielnicy. Zbudowana niczym miejski kanion, straciła nieco ze swojego uroku. Przebiega dziś pod mostem George IV. Znajdujące się wzdłuż niej kluby zapewniają w weekendy hałaśliwą rozrywkę.

Greyfriars Church and Churchyard

Greyfriars Pl.; tel.: +44 131 2251900; www.greyfriarskirk.com; kościół, muzeum i sklep IV-X pn.-pt. 10.30-16.30, sb. 11.00-14.00, XI-III czw. 11.00-15.00, w nd. otwarte tylko w czasie nabożeństw; zwiedzanie z przewodnikiem (30 min); wstęp wolny.

Kościół powstały w 1612 r. w miejscu, gdzie znajdował się franciszkański klasztor, został mocno przebudowany. To w tym budynku podpisano jeden z najważniejszych dokumentów w historii Szkocji - **National Covenant** (1638, zob. s. 55). Jego kopia znajduje się w środku.

© jarino / Depositphotos.com

Greyfriars Church and Churchyard

Porośnięty trawnikami i drzewami **cmmentarz** zajmuje małe wzgórze. Wznoszą się nad nim domy stojące przy Candlemaker Row, a przecina go fragment **muru Flodden**: umocnień wybudowanych w 1513 r., aby chronić miasto po bitwie z Anglikami, która skończyła się wielką porażką Szkotów. Miejsce przesiąknięte jest przedziwną atmosferą, którą podkreślają stare rzeźby zdobiące liczne nagrobki, przedstawiające czaszkę i skrzyżowane kości, niczym flagi pirackie. Można tu również zobaczyć pomnik poświęcony pamięci presbiteriańskich męczenników (ściana północno-wschodnia) pojmanych w 1679 r. i przez pięć lat przetrzymywanych w więzieniu – dziś jest to ruina odgradzona kratą (w części południowej). Uwięzionych było

tu tysiąc osób i niewiele z nich przeżyło. Zwiedzający przybywają tu zobaczyć również inny grób – psa rasy skye terier wabiącego się **Greyfriars Bobby**, który przez czternaście lat, aż do swojej śmierci, pilnował grobu swojego właściciela. Brązowy pomnik psa stanął w 1872 r. przed bramą cmentarza przy **Candlemaker Row**, naprzeciwko pubu, który nosi jego imię. Bohaterskiego zwierzaka upamiętnił również Walt Disney w filmie *Greyfriars Bobby: The True Story of a Dog* (1961).

George Heriot's School

Ta najbardziej prestiżowa w Szkocji szkoła przyjmująca obecnie 1600 uczniów w wieku od 3 do 18 lat zawdzięcza swe istnienie **George'owi Heriotowi** (1563–1624). Złotnik Jakuba VI (nazywany „Jinglin Geordie”) postanowił, że fortuna, którą zdobył w Londynie, będzie służyć edukacji „dzieci bez ojca”. Budowa szkoły rozpoczęta przez Williama Wallace’a w 1628 r. została ukończona dopiero w 1659 r. Początkowo znajdował się tu szpital dla wojsk Cromwella. Asymetryczna budowla ozdobiona rzeźbionym kamieniem i zorganizowana wokół dziedzińca jest charakterystyczna dla stylu architektonicznego początku renesansu. Dzwonnica i pomnik Heriota górujące nad cmentarzem są dziełami Roberta Mylne’a (1693).

Quartermile ★

Pomiędzy Lauriston Pl., Meadow Walk, Chalmers St. a The Meadows.

Quartermile znajduje się w dawnym **Royal Infirmary**. Wybudowany w 1879 r. szpital działał aż do 2003 r. Przekształcenie go w szereg budynków, w których znajdują się luksusowe mieszkania, biura, hotele, miejsca rozrywki, sklepy, kawiarnie i restauracje, powierzono **sir Normanowi Fosterowi**. Brytyjski architekt odrestaurował zabytkowe

budynki wiktoriańskie i usytuował pomiędzy nimi nowe budowle o liniach w stylu Bauhausu, ze strukturą z czarnej stali i dużymi przeszkleniami wychodzącymi na park Meadows. Różne kształty, kolory i materiały tworzą harmonijną całość. Quartermile to nie lada gratka dla miłośników współczesnej urbanistyki i architektury!

The Meadows

Zanim została przyłączona do stolicy, ta elegancka promenada była częścią miejscowości Muir. To tutaj zbierała się szkocka armia, a rada miejska sprawdzała stan wojsk w czasie parad. Ogromne i piękne trawniki poprzecinane alejkami dla pieszych i rowerzystów są miejscem, gdzie studenci organizują pikniki, opalają się i bawią.

George Square

Plac zaprojektowany ok. 1760 r. był pierwszym dużym przedsięwzięciem mieszkaniowym zrealizowanym poza murami Starego Miasta. Wśród znanych osób, które przy nim mieszkały, byli pisarz sir Walter Scott (pod nr. 25, po stronie zachodniej) i księżna Gordon. Zachodnia pierzeja placu prezentuje klasyczny styl Edynburga. Pozostałe pierzeje graniczą z kampusem **uniwersytetu** w Edynburgu (zob. www.ed.ac.uk) – jest on największy w Szkocji (25 tys. studentów) i znajduje się w nowoczesnych budynkach o dość zróżnicowanym poziomie architektonicznym. Na południu mieszczą się **biblioteka** wybudowana w 1967 r. przez Basila Spence'a, **Dugald Stewart Building** (budynek należący do Business School; 2010) i **wieża Davida Hume'a** (1963), w której znajduje się wydział nauk społecznych. Na północy znajdują się wieża Appleton (1966), Dugald Stewart Building, w którym mieści się wydział filozofii i językoznawstwa, oraz Informatics Forum (2008).

Charles Street wychodzi na **Bristo Square**, deptak, którego odnowienie zajęło trzy lata (2017). Nad placem góruje duży, interesujący, okrągły budynek, **McEwan Hall** (1888), również odnowiony i wyposażony w wejście o zaskakująco nowoczesnych liniach. To w tym budynku, sfinansowanym przez piwowara Williama McEwana i zaprojektowanym przez Roberta Rowalda Andersona w 1874 r., studenci świętują uzyskanie dyplomów. Spośród słynnych ludzi związanych z uniwersytetem należy wymienić takich jak: David Hume, Walter Scott, Robert Louis Stevenson, Arthur Conan Doyle, Charles Darwin, Gordon Brown czy też Ian Rankin.

© jarino / Depositphotos.com

McEwan Hall

Surgeons' Hall Museum

Nicolson St.; tel.: +44 131 5271711; <https://museum.rcsed.ac.uk>; codz. 10.00-17.00; zamkn. 24 XII-4 I; zwiedzanie z przewodnikiem (30 min); 6 GBP, ulgowy 3,50 GBP.

Podróż po historii technik medycznych! W zasadzie dość surowe muzeum **stomatologii** oraz **chirurgii** i **patologii** okazuje się być zaskakująco pasjonujące – nawet, a może przede wszystkim, dla niewtajemniczonych. Muzeum mieści się w eleganckim budynku z 1832 r. zaprojektowanym przez architekta Williama Playfaira. Otwarto je ponownie po generalnym remoncie w 2015 r. Można tu poznać historię rozwoju trzech dziedzin medycyny i ich technik dzięki ciekawym ekspozycjom. Odbywają się tu również wystawy czasowe związane z różnymi medycznymi zagadnieniami.

Część muzeum poświęcona patologii znajduje się w pięknej 2-poziomowej galerii z XIX w. Można tu obejrzeć niezliczone ilości preparatów. W słoikach z formaliną od wieków przechowywane są amputowane fragmenty ciał oraz okaleczone, zniekształcone przez choroby lub wypadki kończyny. Stanowią one wyjątkowe medyczne „świadcstwa”! Lepiej unikać tej sali, jeżeli nie ma się duszy lekarza lub w towarzystwie są dzieci!

ŚLADAMI JOHNA REBUSA

„John Rebus przedzierał się przez dżungłę miejską, której odwiedzający miasto turyści nigdy nie oglądają, bo zbyt są zajęci fotografowaniem cieniów przeszłości na złoceniach starych świątyń. Dżungla ta potrafi bezlitośnie i niepostrzeżenie wessać w siebie każdego i poddać go działaniu naturalnej niszczycielskiej siły. Koledzy z zachodniego wybrzeża wmawiali mu, że Edynburg to spokojny teren. (...) Ale Rebus wiedział, że to nieprawda. Wiedział, że Edynburg stwarza tylko takie wrażenie, przez co świat przestępczy mniej się rzuca w oczy, choć nie mniej

daje się we znaki”. (Ian Rankin, *Supetki i krzyżyki*, tłum. Lech Żołędziowski, Zysk i S-ka, Poznań 2003 r.). Wymyślony w 1987 r. przez Iana Rankina (ur. w 1960 r. w Fife) inspektor John Rebus jest jednym z najbardziej znanych brytyjskich bohaterów powieści kryminalnych. Jest popularny do tego stopnia, że w Edynburgu wytyczono trasę turystyczną podążającą jego śladami – można zobaczyć komisariat, w którym pracuje (przy George Square), i jego ulubiony pub. Ten nietypowy i ujmujący bohater powieści Iana Rankina czasem sympatycznie, czasem okrutnie ocenia współczesne szkockie społeczeństwo. *Tel.: +44 131 5537473; www.rebustours.com; 10 GBP; początek o 12.00 w pubie The Royal Oak, Infirmary St.*

Old College

Założony w 1581 r. Old College znajdował się najpierw poza murami, w kolegiacie Kirk O’Field (1450), gdzie zginął lord Darnley. W 1789 r. **Robert Adam** zaprojektował wspaniałą budynek z dwoma dziedzińcami. W rzeczywistości zrealizował jedynie główną fasadę i imponujące wejście górujące nad South Bridge. Projekt kontynuował William Playfair, który wybudował tylko jeden z dwóch dziedzińców wewnętrznych: przestrzeń o majestatycznych proporcjach, nad którą dominuje wspaniała neoklasycystyczna biblioteka (*South Bridge; wstęp od strony lewego skrzydła; pierwsza brama na dziedzińcu; pn.-pt. 9.00-17.00; zamkn. 25 XII i w czasie egzaminów*).

The Talbot Rice Gallery znajdująca się w georgiańskiej galerii Playfair’a kryje zbiory sztuki współczesnej. *University of Edinburgh, Old College, South Bridge; wejście w południowo-zachodnim rogu; tel.: +44 131 6502210; www.ed.ac.uk; VII-IX pn.-pt. 10.00-17.00, weekend 12.00-17.00, zamkn. IX w pn., pozostała część roku – trzeba dopytać na miejscu; wstęp wolny.*

Chambers Street

Gdy lord provost Edynburga, Chambers, rozkazał wyburzenie średniowiecznych ruder w połowie epoki wiktoriańskiej, z mapy miasta zniknęły Adam Square, Argyle Square i Brown Square, ale za to nowa piękna ulica połączyła South Bridge z George IV Bridge. Północna część Old College i budynki National Museum of Scotland stoją po jej południowej stronie. Naprzeciwko wznoszą się **Adam House**, dalej **University Staff Club** (od nr. 9 do 15), który ok. 1950 r. przebudował Basil Spence. Dalej znajduje się uniwersytet Heriot Watt (nr 23). Pierwotny instytut został założony w 1821 r. ku pamięci inżyniera Jamesa Watta. Po wyburzeniu Adam Square przeniósł się pod nr 23. W 1885 r. przyjął nazwę kolegium Heriot Watt, a status uniwersytetu uzyskał w 1965 r. Jego kampus znajduje się w Riccarton Estate, na południe od murów miasta. Dziś w budynku znajduje się sąd (**Law Courts**).

National Museum of Scotland ★★★

Wejście u stóp wieży, na skrzyżowaniu Chambers St. i mostu George IV, na rogu Royal Mile; tel.: +44 300 1236789; www.nms.ac.uk (strona częściowo w języku polskim www.nms.ac.uk/national-museum-of-scotland/plan-your-visit/polski/); codz. 10.00–17.00 (12.00–17.00 w niektóre święta); wstęp wolny; kafeteria, piwiarnia, restauracja; audioprzewodniki; bezpłatne zwiedzanie z przewodnikiem (3/dzień, po angielsku).

Historia - Po wystawie światowej z 1851 r. w całej Anglii powstało mnóstwo muzeów i galerii sztuki. W 1854 r. Edynburg uzyskał środki na wybudowanie muzeum przemysłu. Kapitan Fowke, znany ze zrealizowania Albert Hall w Londynie, zaprojektował **arcydzieło architektury wiktoriańskiej** łączące stal i szkło. Muzeum otworzył w 1861 r. książę Albert. Przez sto pięćdziesiąt lat znajdowały

się tu zbiory **Royal Museum of Scotland**, eklektyczne skarby zgromadzone przez Szkotów w czasie ich podróży po świecie. W 1998 r. całość powiększyła się o nowoczesny budynek dobrze dopasowany do wiktoriańskiej tkanki – **Museum of Scotland** poświęcone historii i kulturze Szkocji. Budynki, łączące się na parterze i na piętrach, stanowią dziś **National Museum of Scotland**. Uzupełniają się idealnie – w starszej części można zobaczyć, jak Szkocja widzi świat zewnętrzny, natomiast w nowszej Szkocja i Szkoci prezentują się światu w kontekście historycznym.

© jewhyte / Depositphotos.com

National Museum of Scotland

Muzeum nieustannie się rozwija – otworzono już dziesięć nowych galerii (*zob. niżej*), w kolejnych pojawią się wkrótce wspaniałe zbiory dotyczące starożytnego Egiptu i Azji

Wschodniej. Może się zdarzyć, że niektóre z poniżej opisanych wystaw będą czasowo zamknięte.

Royal Museum ★★★ - Jest wspaniałe! Już samo otoczenie starego, wiktoriańskiego budynku, który po długim remoncie został ponownie otwarty w połowie 2011 r., warte jest zobaczenia. Znajdują się tu kolekcje skupiające się wokół dwóch tematów: cywilizacje świata i świat przyrody. W ten sposób nadano spójność zbiorom muzealnym, wśród których znajdują się skamieliny, meble, europejska sztuka dekoratywna, makiety statków, przyrządy naukowe, stroje, biżuteria, maski, pomniki, przedmioty kultu z pięciu kontynentów itp. Galeria zwierząt, w której okazy wszelkich rozmiarów wystawiane są od podłóg po sufity, szczególnie podoba się dzieciom, podobnie jak wykonana z klocków Lego makieta muzeum po remoncie (*obok kafeterii*)! Można tu zobaczyć 10 nowych sal otwartych w 2016 r. i poświęconych designowi, modzie, nauce i technologii. Dwie ostatnie sekcje zasługują na szczególną uwagę - są interaktywne, można tu poeksperymentować. Rodziny nie będą się nudzić, dzieci z pewnością spędzą tu bardzo ciekawy dzień.

© Madraboithair / Depositphotos.com

Museum of Scotland

Koniecznie trzeba się przywitać z jedną z gwiazd muzeum, wypchaną **owieczką** „Dolly”, która była pierwszym sklonowanym ssakiem w historii ludzkości (dokonało tego dwoch szkockich naukowcow w 1996 r.) (*sekcja Explore, 1. piętro*).

Warto zrobić przerwę w zwiedzaniu w Balcony Café, muzealnej kafeterii, mieszczącej się na 3. piętrze - rozciąga się z niej zapierający dech w piersiach widok na skąpane w świetle atrium, jedno z najpiękniejszych w kraju.

WIDOKI NA FORTH

Centrum Edynburga znajduje się mniej niż 3 km na południe od rozległego ujścia rzeki Forth i portu w Leith

(zob. s. 120). Forth widać z każdego punktu Starego Miasta, z którego rozciąga się widok na północ.

Museum of Scotland ★★★ - Nad pokrytym piaskowcem pochodzącym z Morayshire nowym budynkiem góruje **okrągła wieża** z widokiem na Chambers Street i George IV Bridge. Wewnątrz uderza różnorodność przestrzeni - pełnych światła i lekkich jak **Hawthornden Court** lub bardziej tajemniczych i mrocznych. Spiralne schody wydają się być osadzone w grubych murach, ale przez balkony, galerie i okna widać poszczególne piętra. W tym nowym budynku wystawiana jest większa część szkockich kolekcji - nieskończenie bogatych i zróżnicowanych, bardzo oryginalnie zaprezentowanych. W tym miejscu można zgłębić naturę kraju i jego mieszkańców.

Zbiory są wystawiane w porządku chronologicznym, od podziemia do poziomu 6.

Poziom 0 poświęcony jest geologicznym początkom Szkocji (fragment gnejsu z Lewis, który liczy sobie 2900 mln lat!) i jej pierwszym mieszkańcom od 8000 r. p.n.e. aż do 1100 r. n.e. oraz ich wytworom artystycznym, takim jak rzeźbiony kamień z hrabstwa Angus przedstawiający rycerza pijącego z rogu, rzymska rzeźba nagrobna prezentująca posilającą się lwicę, cztery wspaniałe, złote naszyjniki (300-100 r. p.n.e.) odkryte w Blair Drummond czy też srebrny skarb pochodzący z wulkanicznego wzgórza Traprain Law we wschodniej części Lothian.

Poziomy 1. i 2. przybliżają dzieje królestwa Szkocji od narodzin w 900 r. aż po Akt Unii w 1707 r. Warto zwrócić uwagę na *Bute Mazer*, XIV-wieczną czarękę z drewna klonowego i srebra, której podobno używał Robert Bruce, figurkę św. Andrzeja, patrona Szkocji, z początku XVI w., celtycką harfę, czyli *clarsach*, zwaną Queen Mary Harp (1500), malowany sufit z zamku w Rossend, fascynujące bierki szachowe z Lewis (zob. ramka powyżej) i skrzynię na

skarby, Darien Chest, z XVII w., z czasów, gdy Szkoci wyprawiali się do Ameryki.

Poziomy 3. i 4. skupiają się na zmianach, jakie zaszły w Szkocji po podpisaniu Aktu Unii: rozwoju przemysłu tekstylnego, produkcji energii (maszyna parowa z końca XVIII w. skonstruowana przez angielskiego mechanika o nazwisku Newcomen czy jednocyldrowa maszyna parowa z 1923 r., która pracowała w tkalni), życiu wiejskim, architekturze kościelnej (wspaniałe przepierzenie w stylu neogotyckim z katedry św. Idziego w Edynburgu).

Poziom 5. przybliża rozwój naukowy, gospodarczy i przemysłowy Szkocji i niebagatelny wkład Szkotów w kolonizację Imperium Brytyjskiego. Uwagę zwraca lokomotywa „Ellesmere” z 1861 r. oraz imponujący alembik na whisky. Sekcja ta składa również hołd słynnym postaciom epoki wiktoriańskiej i edwardiańskiej, takim na przykład jak Charles Rennie Mackintosh, Robert Lorimer, Phoebe Anna Traquair. Na tym poziomie znajduje się **Tower Restaurant** (zob. s. 29).

Poziom 6., nazwany *Scotland: A Changing Nation* (Szkocja: transformacja narodu), poświęcony jest współczesnej Szkocji od czasów I wojny światowej do dziś. Szczególny akcent jest położony na zobrazowanie procesu stopniowego uzyskiwania autonomii politycznej, który doprowadził do powrotu regionalnego parlamentu i rządu szkockiego do Edynburga. Nie zapomniano o emigracji, która pozbawiła Szkocję wykwalifikowanej siły roboczej - od początku XX w. wyjechały stąd dwa miliony osób. Ekspozycja przybliża życie codzienne Szkotów w XX w. Można tu również zobaczyć wystawę poświęconą współczesnym osobistościom, sportowcom i politykom, w tym ośmiu premierom Wielkiej Brytanii, którzy byli Szkotami (od 1900 r.).

Z tarasu **na poziomie 7.** roztacza się wspaniała panorama, widać stąd zamek, Nowe Miasto, Forth i okoliczne wzgórza.

SZACHY Z LEWIS

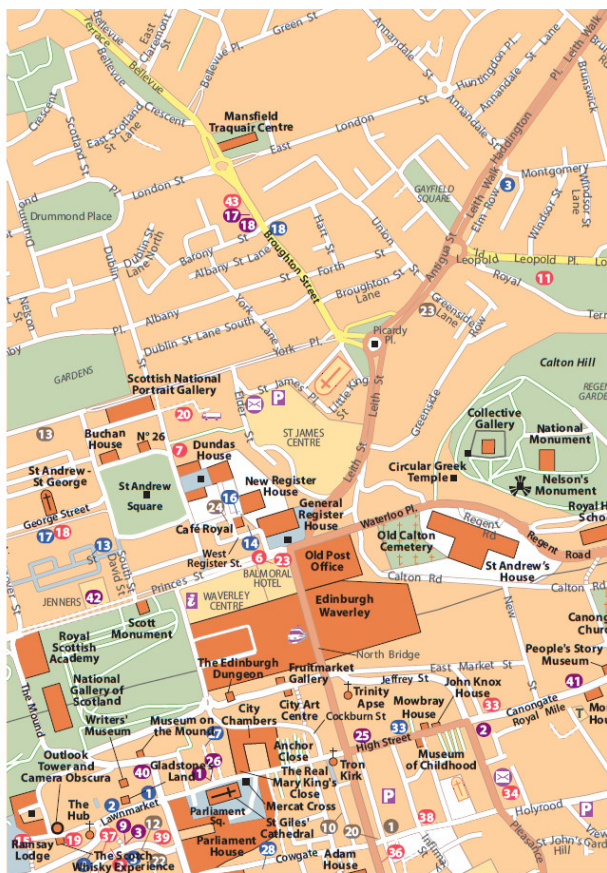
Szachy z Lewis, pochodzące ze Skandynawii, datowane są na połowę XII w. Ten nieprawdopodobny skarb składa się z 80 bierek wyrzeźbionych z kłów morsów. Pionki w większości zaginęły, ale przepięknie zrobione figury - królowie, królowe, gońcy, skoczki - zachowały nawet swoje atrybuty: korony, tarcze, miecze i pastorały (goniec w Wielkiej Brytanii przedstawiany jest jako biskup). Demoniczne wyrazy twarzy figurek przeraziły znalazcę, który odkrył je po burzy i podejrzewał, że stało się to za przyczyną czarów. Według legendy bierki są przeklęte: kilku ich właścicieli zmarło straszną śmiercią. Te bezcenne szachy odkryte w Uig kilkakrotnie zmieniały właścicieli, zanim wykupiło je British Museum. Dzięki staraniom mieszkańców o ich zwrot, sześć z nich powróciło na wyspę, na której zostały znalezione w 2016 r., i dziś są wystawiane w Lews Castle w Stornoway (Hebrydy Zewnętrzne).

Princes Street i ogrody

Princes Street, równoległa do Royal Mile i George Street, wyznacza granicę pomiędzy historycznym centrum Edynburga a georgiańskim splendorem New Town. Dla wielu turystów ta ulica to pierwszy kontakt z miastem – znajdują się tu dworzec kolejowy i biuro informacji turystycznej, swoje przystanki mają tu tramwaje jadące z lotniska oraz linie autobusowe. Przestronne ogrody znajdujące się nieopodal okolicznych sklepów są idealnym miejscem odpoczynku od miejskiego zgiełku oraz dobrym punktem obserwacyjnym – Stare Miasto wygląda stąd jak klif albo mur szczególnie piękny w promieniach zachodzącego słońca.

Plan dzielnicy s. 74-75. Mapa na wewnętrznej stronie okładki D5-F4.

**PRINCES STREET, NEW TOWN, CALTON HILL,
DZIELNICE ZACHODNIE I POŁNOCNIE**

RESTAURACJE	Indigo Yard.....16	The Stockbridge.....27
Browns Brasserie.....8	Mussel Inn.....10	Valona & Crolla in Caffè.....20
Café Marlayne.....4	Number One.....25	
Dirty Dick's.....1	Pâtisserie Madeleine.....25	BARY I KAWIARNIE
L'Escargot Blanc.....12	Peter's Yard Café Stockbridge.....16	Abbotsford.....13
L'Escargot Bleu.....15	Sygn.....12	Café Royal.....16
Fishers in the City.....15	The Dogs.....16	Cumberland.....15
Forth Floor.....7	The Dome.....16	Guildford Arms.....15
Hadrian's Brasserie.....6	The Gardener's Cottage.....11	Joseph Pearce's.....9
Hamilton's.....16	The Scran & Scallie.....10	Hector's.....21
Henderson's Bistro.....11		Leo's Beinery.....20

Oxford Bar.....20	Barbour.....19	TreasureTrove.....12
Ronde.....31	Cath Kidston.....16	Unicorn Antiques.....12
The Barony.....31	Concrete Wardrobe.....16	21st Century Kilts.....12
The Dome.....17	Eteaket.....20	
The Melville Bar.....22	Jenners.....12	ROZRYWKA
The Scotch Malt.....15	Joey D.....17	Bramble.....12
Whisky Society.....15	Mellis.....22	CC Blooms.....12
The Standing Order.....15	One World Shop.....12	Jam House.....12
	Stockbridge Market.....15	Lulu.....12
	Those Were the Days.....12	The Voodoo Room.....12
ZAKUPY	Vintage.....31	
ALC.....20	Tiso.....21	
Anta.....28		

Dojazd: linia tramwajowa przemierza całą Princes Street (przystanki West End Princes St., Princes St. i St Andrew Sg.), można też dojść pieszo z Royal Mile.

Warto wiedzieć: National Gallery, ogrody i sklepy – czas na Princes Street mija bardzo szybko.

Zob. Zakupy s. 43.

Princes Street

Główna ulica handlowa Edynburga była kiedyś w całości mieszkaniowa, ale zabudowania stały tylko po jej jednej stronie. Była to południowa granica Nowego Miasta. Domy wybudowane pod koniec XVIII w. u podnóża skalnego klifu Castle Hill i zamku były skromne, ale posiadały piękny widok na dolinę Nor'Loch. Princes Street zaczęła się zmieniać dopiero wraz z rozwojem kolei (1845–46) – wówczas pojawiły się hotele i domy towarowe (takie jak Jenners, na rogu St David St. czy House of Fraser pod nr. 145, *zob. s. 43*). Ulica zachowała swój charakter, a znajdujące się tu sklepy wciąż przyciągają śpieszący się gdzieś tłum. Nowa linia tramwajowa, która przemierza całą ulicę, sprawia, że łatwo tu trafić.

Princes Street Gardens ★

Podmokła dolina u stóp Castle Hill została zasypana w czasie prac przy budowie New Town. Potem urządzono tu ogrody zarezerwowane tylko dla mieszkańców miasta. To prawo wprowadzone przez lorda Cockburna ochroniło południową stronę Princes Street przed późniejszym rozwojem. Te piękne ogrody, nad którymi góruje imponująca sylwetka Castle Hill, zostały otwarte dla szerokiej publiczności w 1876 r. Obecnie dzięki zieleni, ławkom i pomnikom zapewniają przyjemne schronienie z dala od gwaru i tłumu Princes Street. Na przepięknych trawnikach ogromne osty sąsiadują z różnokolorowymi różami, które kwitną od maja do lipca.

© SergeBertasiusPhotography / Depositphotos.com

Princes Street Gardens

Scott Monument

East Princes Street Gardens; tel.: +44 131 5294068; www.edinburghmuseums.org.uk; IV-IX 10.00-19.00, X-III 10.00-16.00; 4 GBP.

Ten ciekawy pomnik stojący przy Princes Street jest najbardziej znanym punktem orientacyjnym w Edynburgu. Po śmierci pisarza sir Waltera Scotta w 1832 r. ogłoszono publiczną zbiórkę pieniędzy na monument. Projekt okazał się sukcesem. Pomimo różnych kontrowersji związanych z miejscem i naturą pomnika pierwszy kamień położono w 1840 r. Ta neogotycka budowla o wysokości 61 m została zaprojektowana przez stolarza i rysownika **George'a Meikle'a Kempa**. Pomnik, wyrzeźbiony w marmurze z

Carrary przez Steella, przedstawia Scotta i jego suczkę wabiącą się Maida. Na wieżyczkach pomnika znajdują się również 64 rzeźby przedstawiające postacie z powieści Scotta (w niszach) oraz 16 głów szkockich poetów (na kapitelach). Z czterech platform (żeby wejść na najwyższą, trzeba pokonać 287 schodów!) roztacza się widok na centrum Edynburga.

The Mound

Przedsiębiorczy cukiernik z Lawnmarket wybudował kamienną aleję w dolinie Nor'Loch - dzięki temu skrótowi szybciej dostawał się do swoich klientów. W późniejszym czasie z ziemi pochodzącej z wykopów pod fundamenty przy budowie Nowego Miasta usypano kopiec The Mound (1781-1805), z którego można się dostać do dwóch imponujących budynków w klasycznym stylu: **National Gallery of Scotland ★★** (zob. obok) i **Royal Scottish Academy** (zob. s. 106).

W West Princes Street Gardens można zobaczyć **kwiatowy zegar** składający się z 20 tysięcy roślin, altankę muzyczną (*Bandstand*) oraz pomniki poety Allana Ramsaya (na skraju wschodnim) i wynalazcy chloroformu sir Jamesa Y. Simpsona.

© claudiodivizia / Depositphotos.com

Walter Scott Monument

W dawnym budynku Bank of Scotland kryje się **Museum on the Mound** poświęcone pieniądzu jako walucie oraz różnym kwestiom gospodarczo-ekonomicznym (tel.: +44 131 2435464; www.museumonthemound.com; wt.-pt. 10.00-17.00, sb.-nd. i święta 13.00-17.00; wstęp wolny).

National Gallery of Scotland ★★

The Mound, Princes St.; tel.: +44 131 6246200; www.nationalgalleries.org; 10.00-18.00 (czw. 10.00-19.00); zamkn. 25-26 XII; na wystawę stałą wstęp wolny; parking.

National Gallery Complex składa się z dwóch budynków: samej galerii, w której znajdują się wystawy stałe, oraz z

Royal Scottish Academy, która proponuje duże wystawy czasowe. Budynek połączony jest przejściem podziemnym – Weston Link, w którym znajdują się kawiarnia, restauracja, sklep i sala konferencyjna.

© claudiodivizia / Depositphotos.com

National Gallery of Scotland

Kolekcja muzeum przedstawia sztukę europejską i szkocką od czasów renesansu do końca XIX w. Pierwsze eksponaty należały do zbiorów Royal Institution. Muzeum rozrosło się dzięki serii przekazów testamentowych i dynamicznej polityce zakupowej. W latach 1850–57 Playfair wybudował ten imponujący, klasycystyczny budynek, którego eleganckie, ośmiokątne sale zostały starannie wykończone. Obrazy wystawiane są w porządku chronologicznym, zwiedzanie

zaczyna się na najwyższym piętrze. Epokę, w której powstawały, przypominają również meble i rzeźby stojące w pomieszczeniach.

Przestrzeń poświęcona sztuce szkockiej jest aktualnie przebudowywana i powiększana. Prace mogą spowodować zmiany w poniżej opisanej propozycji trasy zwiedzania.

Na najwyższe piętro należy się udać schodami znajdującymi się naprzeciwko głównego wejścia.

W **sali 1.** zgromadzono obrazy północnego renesansu (1470–1550) i gotyku (1399–1550). *Ołtarz św. Trójcy* (ok. 1470 r.) flamandzkiego prymitywisty Van der Goesa jest jedynym w zbiorach muzeum przykładem sztuki sprzed okresu reformacji. Został on zamówiony do kolegiaty Świętej Trójcy w Edynburgu, która została później wyburzona. Ruchome panele przedstawiają Jakuba III i Małgorzatę Duńską w towarzystwie świętych patronów. Inne dzieło – *Trzy legendy św. Mikołaja* Gérarda Davida – przedstawia sceny z życia św. Mikołaja z Miry, którego nieskończona hojność stała się wzorem dla św. Mikołaja przynoszącego prezenty. Warto również zwrócić uwagę na piękną *Alegorię melancholii* Cranacha starszego. Wśród dzieł mistrzów włoskich znajdują się: *Święta Rodzina z palmą* Rafaela, *Matka Boska adorująca śpiące dzieciątko Jezus* Sandra Botticellego czy *Święta Rodzina z Janem Chrzcicielem* Giulia Romana. Zwiedzanie kontynuowane jest na parterze, gdzie znajduje się obszerna ekspozycja poświęcona dziełom od XVI do XIX w.

W **salach 2. i 3.** znajdują się obrazy najważniejszych twórców malarstwa weneckiego z początku XVI w.: bardzo kolorowy *Pokłon trzech króli* Jacopa Bassana oraz religijna kompozycja Tycjana *Trzy okresy życia człowieka*. Są tu również dwa dzieła Tycjana należące do późniejszego okresu jego twórczości, malarstwa mitologicznego (lata 50. XVI w.). To charakterystyczne dla malarstwa weneckiego *Diana i Akteon* oraz *Diana i Kallisto*. Obrazy wyrażają mistrzowskie panowanie nad kolorem i materią. Można je porównać z

pracami artystów drugiego weneckiego pokolenia XVI w., którymi są: Bassano, uczeń Tycjana Tintoretto (*Złożenie do grobu*) i Veronese (*Mars i Wenus*, *Opat św. Antoni*).

W urządzonej jak gabinet **sali 4.** znajduje się kolekcja różnych obrazów europejskich z XVI i XVII w. Są tu dzieła Fransa Halsa, Jana de Braya i Avercampa (*Pejzaż zimowy*).

© jewhyte / Depositphotos.com

Bogate zbiory National Gallery of Scotland

Sala 5. to dzieła południowego baroku (1580–1680): *Mistyczne zaślubiny św. Katarzyny* (Poussin), *Krajobraz z Apollonem i Muzami* (Claude Lorrain), *Chrystus jako Zbawca* (El Greco) oraz *Stara kobieta smażąca jajka* (Velázquez). Warto również zwrócić uwagę na enigmatyczną *Alegorię* El Greca, który rzadko poruszał tematy świeckie.

W **sali 6.** pięknie wyeksponowano *Siedem Sakramentów* Poussina. Ciekawostką jest to, że marmur na podłodze sali jest taki sam jak ten na obrazie *Bierzmowanie*.

Niezwykła różnorodność artystyczna holenderskiego złotego wieku (XVII w.) widoczna jest w **salach od 7. do 10.** Warto obejrzeć autoportret Rembrandta przedstawiający artystę w wieku 51 lat. Zastosowany na obrazie światłocień skupia uwagę obserwującego na twarzy namalowanej osoby. W tych salach można również zobaczyć *Chrystusa w domu Marty i Marii*, jedno z niewielu dzieł Vermeera (przypisuje mu się jedynie 37 płócien), portrety Franza Halsa i dużą kompozycję z charakterystyczną perspektywą autorstwa Philipsa Konincka pt. *Duży krajobraz* (1666).

W salach zgromadzono dzieła od czasów renesansu

Dzieła ważnych artystów brytyjskiej sztuki XVIII w. prezentowane są w **salu 11**. Są tu: *The Hon. Mrs Graham* (Gainsborough), *Ladies Waldegrave* (Reynolds) oraz obrazy Romneya, Raeburna i Lawrence'a. Inne szkoły XVIII w. reprezentowane są przez dzieła takich malarzy jak ostatni przedstawiciel tradycji weneckiego renesansu François Boucher, mistrz weneckiego malarstwa dekoracyjnego Tiepolo (*Ocalenie Mojżesza*) oraz pionier neoklasycyzmu Gavin Hamilton (*Achilles opłakujący śmierć Patroklesa*). W **salach 12. i 13.** znajdują się gigantyczne płótna XIX-wieczne, wśród nich *Burza* szkockiego pejzażysty Williama McTaggarta i wyróżniająca się intensywnymi kolorami kompozycja przedstawiająca króla Szkocji Aleksandra III autorstwa Benjamin Westa, pierwszego amerykańskiego malarza, który zdobył międzynarodową sławę.

Dalej schodami na kolejne piętro.

Wśród wystawionych w **salach 14. i 16.** obrazów znajdują się dzieła o niewielkich rozmiarach z XVIII i XIX w. autorstwa Watteau (*Fêtes vénitienes*), Chardina, Sisleya, Greuze'a, Bouchera (*Madame de Pompadour*) i pejzażystów z początku XIX w. takich jak John Crome i Gainsborough. Warto obejrzeć także płótna prekursorów francuskich impresjonistów - romantyczne pejzaże Corota i egzotyczne sceny pędzla Delacroix.

Sala 17. i kolekcja francuskich impresjonistów to wisienka na torcie. Tu właśnie znajdują się niektóre z najważniejszych płócien Cézanne'a (*Les Grands Arbres*, *Montagne Sainte-Victoire*), Van Gogha (*Głowa chłopki*, *Drzewa oliwne*), Moneta (*Kościół w Vétheuil*), Gauguina (*Trzy Tahitanki*), Berthe Morisoty (*Kobieta i dziecko w ogrodzie*) czy Degasa (*Tancerki*).

W oczekiwaniu na ponowne otwarcie galerii sztuki szkockiej w odnowionych salach w podziemiach niektóre dzieła są

prezentowane na zmianę z innymi w **sali 17. Eksponaty zmieniają się co tydzień**. W kolekcji szkockiego malarstwa od 1600 do 1900 r. znajdują się m.in. dzieła Henry'ego Raeburna (1756-1823) (*Self-portrait* i *The Reverend Robert Walker Skating on Duddingston Loch*), Davida Wilkie'ego (1785-1841) znanego z realistycznych scen przedstawiających szkockie życie (*Pitlessie Fair*) oraz specjalizujących się w pejzażach malarzy takich jak Alexander Nasmyth (1785-1859) (*The Valley of the Tweed* i *The Distant View of Stirling*) czy William McTaggart (zob. ramka s. 106).

Royal Scottish Academy

The Mound; tel.: +44 131 2256671; www.royal.scottishacademy.org; pn.-sb. 10.00-17.00, nd. 12.00-17.00; wstęp wolny lub płatny w zależności od wystawy.

Akademię wybudowano na zlecenie Williama Playfaira w 1826 r., aby ulepszyć północny skraj The Mound. Miała ona również uzupełniać imponujący gmach Banku Szkocji znajdujący się po drugiej stronie kopca. Nad portykiem królowa Wiktoria wyrzeźbiona przez Steella spogląda w kierunku Hanover Street. Rywalizacja pomiędzy Royal Institution a Akademią zakończyła się, gdy ta ostatnia stała się królewską w 1838 r. Szkocka Akademia Królewska składa się z 60 członków (30 akademików i 30 członków stowarzyszonych) i przez cały rok organizuje różne wystawy.

Waverley Station

Tel.: +44 3457 114141 (General station enquiries); www.networkrail.co.uk/edinburgh-waverley.

Usytuowany w głębi doliny, ukryty pod dużym koronkowym dachem ze szkła, drugi co do wielkości dworzec kolejowy w Wielkiej Brytanii łączy dwa krańce miasta. Pomimo

sprzeciwów mieszkających przy Princes Street bogatych edynburszczyków, którzy obawiali się, że dym z lokomotyw zasłoni im widok, dworzec powstał w drugiej połowie XIX w. Stał się ważnym węzłem komunikacyjnym (Glasgow, Berwick) i zastąpił kilka mniejszych dworców. Na potrzeby bogatych podróżnych w 1902 r. obok stacji powstał luksusowy hotel (dziś Balmoral), a w latach 80. XX w. – centrum handlowe. Przyjemny, dobrze zlokalizowany i wyposażony w liczne udogodnienia Waverley jest ważnym przystankiem słynnej linii East Coast łączącej Londyn z Aberdeen.

© richie0703 / Depositphotos.com

Waverley Station

Cockburn Street schodzi w stronę mostu Waverley i prowadzi do Starego Miasta. Działające przy niej sklepy

lubiane są przez lokalną młodzież.

Przez **The Arches** można wyjść na East Market Street, przy której stare magazyny zostały przekształcone w sklepy i restauracje (*zob. Zakupy s. 41*).

Market Street

The Edinburgh Dungeon - Market St. 31; tel.: +44 871 4232250; www.thedungeons.com; IV-VI i IX-X 10.00-17.00, VII-VIII 10.00-19.00, XI-III 11.00-16.00 (weekendy i wakacje 10.00-17.00); 17 GBP (dzieci 13 GBP), taniej przy zakupie online. Atrakcją jest podróż po najbardziej makabrycznych zakamarkach szkockiej historii. Śmiałkom w tej zabawnej i przerażającej jednocześnie trasie towarzyszą przebrani aktorzy.

City Art Centre - Market St. 2; tel.: +44 131 5293993; www.edinburghmuseums.org.uk; śr.-sb. 10.00-17.00, nd. 12.00-17.00; wstęp wolny (niektóre wystawy czasowe mogą być płatne); kawiarnia. Na sześciu piętrach prezentowane są wystawy czasowe związane z malarstwem szkockim od XVII w. do czasów współczesnych. Można tu zobaczyć prace malarzy będących przedstawicielami najważniejszych ruchów artystycznych takich jak Glasgows Boys (Henry, Hornel, Lavery, Crawhal), koloryści (Fergusson, Peploe, Cadell, Hunter) czy szkoła edynburska (Gillies, Maxwell, MacTaggart). Wśród dzieł współczesnych są prace artystów takich jak: Davie, Paolozzi, Blackadder, Bellany. Przyjemność zwiedzania można przedłużyć, odwiedzając **Fruitmarket Gallery** (Market St. 45; tel.: +44 131 2252383; www.fruitmarket.co.uk; 11.00-18.00; kawiarnia) znajdującą się po drugiej stronie ulicy. Na ekspozycjach czasowych prezentowane są tu prace międzynarodowych artystów współczesnych.

Niedaleko od Market Street znajduje się hotel **The Scotsman** (20 North Bridge) zachwycający wiktoriańską

fasadą i wieżami. Został on urządzony w lokalu zajmowanym kiedyś przez gazetę o takiej samej nazwie.

© blunker / Depositphotos.com

The Scotsman Hotel

PEJZAŻE Z REGIONU HIGHLANDS

Powieści Waltera Scotta rozbudziły zamiętanie XIX-wiecznych malarzy do szkockiej wsi. Pejzaże Highlands stały się bardzo popularne w epoce wiktoriańskiej dzięki angielskiemu artyście Edwinowi Landseerowi (1802-73), który zasłynął przedstawieniami polowań na jelenie i innymi widokami regionu Highlands. Również Horatio McCullough (1805-67) stał się znany w Szkocji dzięki krajobrazom Highlands (*Glencoe, Loch Katrine, Inverlochy*

Castle). Romantyczne pejzaże Williama Dyce'a (1806-64) zapowiadają prerafaelitów, którzy wpłyną na styl Noela Patona (1821-1901). Założenie Szkockiej Akademii w 1836 r. zainicjowało rozkwit sztuki i lokalnych talentów. William McTaggart (1835-1910) w opozycji do konwencji wiktoriańskiej rozwinął styl bardzo osobisty - twarda faktura, efekty świetlne, bogate kolory - widać to dobrze w jego spektakularnych pejzażach morskich (*The Storm, Dawn at Sea*) oraz w scenach z życia codziennego rybaków z zachodniego wybrzeża (*The Fishers' Landing*).

New Town

Przyglądając się planowi Edynburga, od razu zwraca się uwagę na linie ulic New Town. Nowe Miasto, budowane od końca XVIII w., jest zupełnie inne niż Stare Miasto. Teren dzielnicy jest płaski (dawne mokradła) i szeroki, aleje układające się w geometryczne wzory i łagodne łuki są przedzielone parkami, czasami prywatnymi, przy których stoją tylko kilkupiętrowe budynki z *basement flats*. Kontrast z chaosem i gwarem Starego Miasta jest uderzający. Tu można się poczuć jak w królestwie luksusu i wyrafinowania.

Plan dzielnicy s. 108-109. Mapa na wewnętrznej stronie okładki C3-F4.

Dojazd: Nowe Miasto rozciąga się na północ od Princes Street.

Warto wiedzieć: odkrywając georgiański Edynburg, trzeba zwrócić uwagę na wiele elementów dekoracyjnych, również z kutego żelaza (Heriot Row i Abercromby Place). Balustrady balkonów, które przecinają fasady (Windsor Street i Atholl Crescent), występują naprzemiennie z kratami chroniącymi okna. Kraty ze szpicami i kwiatonami, latarnie, kroksztyny i gasidła można zobaczyć w takich miejscach jak Charlotte Square, York Place i Melville Street.

Zob. Edynburg w trzy dni s. 8.

Charlotte Square ★★★

Kiedy tworzone Nowe Miasto, **Robert Adam** został zatrudniony (1791) do zaprojektowania najpiękniejszego placu, jaki obecnie znajduje się w New Town. Eleganckie fasady harmonijnie otaczają mały park, pośrodku którego

stoi konny pomnik **księcia Alberta**, dzieło Steella. **Część północna** placu jest wyjątkowo pięknie rozplanowana. Zachwyca harmonia prostych linii i łuków. Okna i drzwi zwieńczone wachlarzowym tympanonem idealnie wpisują się w klimat, który budynkom nadają okna weneckie. Kraty z kutego żelaza, latarnie, gasidła i skrobaki świadczą o tym, w jaki sposób dba się tu o całość. Bute House (nr 6) to oficjalna rezydencja premiera szkockiego rządu.

Część południowa placu została odrestaurowana z najdrobniejszymi szczegółami przez National Trust.

Georgian House ★

Charlotte Sq. 7; tel.: +44 131 2252160; www.nts.org.uk; IV-X 10.00-17.00, III i XI 11.00-16.00; pierwsze 2 tyg. XII czw.-nd. 11.00-16.00 (ostatnie wejście 45 min przed zamkn.); 7,50 GBP (dzieci 6 GBP, rodzinny 12-17 GBP).

W budynku mieści się muzeum National Trust for Scotland, stowarzyszenia, które odrestaurowało typowo georgiańskie wnętrza reprezentatywne dla okresu 1790-1810. W jednym z pomieszczeń w podziemiu odbywa się audiowizualna prezentacja Edynburga z okresu georgiańskiego. Można tu również zobaczyć wyroby ze srebra, porcelanę oraz obrazy XVIII-wiecznych malarzy takich jak Henry Raeburn, Allan Ramsay czy Alexander Nasmyth.

West Register House

West Register St. 3; tel.: +44 131 5351413; www.nas.gov.uk; pn.-pt. 9.00-16.30; zamkn. w święta; wstęp wolny.

Filia narodowych archiwów (National Archives of Scotland) znajduje się w St George's Church (1811-14), po zachodniej stronie placu. Budynek zaprojektował Robert Reid. Kościół jest dobrym punktem obserwacyjnym na George Street. Znajduje się tu stała wystawa historyczna.

George Street

Projekt Craiga (*zob. ramka obok*) ułatwił powstanie serii wspaniałych placów i eleganckich ulic. Wybrał geometryczne rozwiązanie dopasowane do topografii terenu – główna ulica, George Street, została wybudowana na wzgórzu nad doliną, w jej sąsiedztwie biegną równoległe dwie ulice – Princes Street na południu i Queen Street na północy. Arteria oferuje wspaniałe widoki na dolinę i Stare Miasto z jednej strony, a port z drugiej. Główne osie równoległych ulic zostały połączone serią uliczek przecinających je pod kątem prostym. Choć początkowo brakowało ulicy spójności architektonicznej, różne uregulowania wprowadzane od 1782 r. ustaliły m.in. dozwoloną liczbę pięter budynków i wielkość fasad.

George Street

George Street z jednej strony łączy się z Charlotte Square, a z drugiej z St Andrew Square, ma 800 m długości i 35 m szerokości. Większość domów, które stoją przy tej niegdyś mieszkaniowej ulicy, zostało przekształconych w banki, biura i sklepy. Na skrzyżowaniach ulic znajdują się pomniki: dr. Chalmersa (wyrzeźbiony przez Steella, na rogu Castle Street), Pitta (dzieło Chantreya, na rogu Frederic Street) i Jerzego IV (również dłuta Chantreya, przy Hanover Street). Każda z tych postaci cieszy się widokiem na Forth lub Princes Street Gardens z zamkiem i Starym Miastem w tle. Warto zobaczyć **widok** rozciągający się z piedestału Jerzego IV - obejmuje on kolejno Royal Scottish Academy, National Gallery, Assembly Hall i iglicę Tolbooth Kirk.

DZIEŁO MŁODEGO ARCHITEKTA

Gdy podjęto decyzję o rozbudowie królewskiego miasta Edynburga na północ od Starego Miasta, rozpisano konkurs - wygrał go młody, nikomu nieznany architekt James Craig (1710-95). Od chwili gdy powstał North Bridge, rozwój nowej części Edynburga zaczął szybko postępować. Projekt urbanistyczny przewidywał, że nowe dzielnice będą wyłącznie mieszkaniowe, biura i handel miały zostać w Starym Mieście zlokalizowane wokół Giełdy.

W aranżacji przestrzeni brało udział kilku architektów, m.in. Robert Adam. Miasto rozrosło się na północ, aż do posiadłości Moray na północnym zachodzie oraz na zachód i wschód. Projekt tego nowego miasta z licznymi ogrodami i przestrzeniami zielonymi jest jednym z bardziej udanych planów urbanizacyjnych. Sukces dzielnicy był natychmiastowy i bardzo wiele osób poszło w ślady filozofa Davida Hume'a czy prawnika lorda Cockburna, przenosząc się do Nowego Miasta.

Assembly Rooms

George St. 54; www.assemblyroomsedinburgh.co.uk.

Budowa sal, w których pierwotnie spotykała się śmietanka towarzyska, zaczęła się w 1784 r. i zakończyła po trzech latach. Fronton z portykiem został dobudowany później. To w tym budynku sir Walter Scott ogłosił, że napisał *Waverley*. Obecnie piękne sale, które uzupełnia wznoszący się na tyłach Music Hall, stanowią wspaniałą oprawę dla wszelkiego rodzaju uroczystości publicznych i prywatnych. Można do nich swobodnie zajrzeć, a nawet ocenić wygląd sali restauracji otwartej przez znanego z telewizji kucharza Jamie'ego Olivera.

St Andrew and St George

Wyposażony w spiczastą wieżę kościół St Andrew and St George (1785) miał zamykać widok na St Andrew Square, ale bogaty przedsiębiorca Dundas (*zob. niżej*) zmodyfikował plany. To w tym kościele doszło do schizmy w 1843 r., gdy grupa pastorów pod wodzą dr. Chalmersa wyszła z budynku po debacie na temat kontroli nominacji na publiczne urzędy i założyła Free Church of Scotland.

St Andrew Square

Na placu, przy którym znajdują się głównie banki i firmy ubezpieczeniowe, na żłobkowanej kolumnie mierzącej 46 m osadzony jest pomnik **Henry'ego Dundasa**, wicehrabiego Melville, bardziej znanego jako „król Harry IX”, gdyż to on właściwie rządził Szkocją w latach 1782-1805.

Plac nie ma eleganckiej harmonii Charlotte Square, choć stoi przy nim kilka pięknych budynków. Od strony północnej nr. 21 i 26 prezentują lokalny styl klasycystyczny, który był charakterystyczny dla pierwszej fazy rozwoju Nowego Miasta. **Buchan House (nr. 21, 22)** nosi nazwisko

jedenastego hrabiego Buchan (1742–1829), założyciela stowarzyszenia antykwariuszy, ekscentryka, który regularnie korespondował z Jerzym III, zwracając się do niego „Mój kuzynie”.

© jewhyte / Depositphotos.com

Royal Bank

Budynek **nr 26** został zaprojektowany przez głównego rywala Adama, Williama Chambersa, który jest także autorem przepięknej kamienicy stojącej po stronie wschodniej. **Dundas House** ★ został wybudowany w latach 1772–74 dla sir Laurence’a Dundasa. Ta trzypiętrowa kamienica powstała na terenie pierwotnie przeznaczonym

pod budowę kościoła. Jej środkowa część posiada trzy okna z pilastrami. Jest udekorowana herbami i nakryta szczytem, którego zwieńczenie zdobi fryz. We wnętrzu budynku znajduje się wspaniały westybul z kapitelami i zwornikami sklepienia pokrytymi złotymi listkami. Budynek w 1825 r. wykupił Royal Bank of Scotland. Sala z kopułą została dobudowana w 1858 r. Przed budynkiem stoi posąg żołnierza z koniem. Mężczyzna to czwarty hrabia Hopetoun. Po bokach budynku głównego symetrycznie układają się pawilony - ten po stronie północnej (nr 35) wybudowany był w 1768 r. i jest pierwszym domem, który powstał przy placu. Fasada budynku **nr 38** - siedziby Bank of Scotland - przyciąga wzrok korynckimi kolumnami wznoszącymi się na dwa piętra i ukoronowanymi posągami. Filozof David Hume (1711-76) był jednym z pierwszych ważnych edynburszczyków, którzy zamieszkali w domu w Nowym Mieście przy St David Street.

ROBERT LOUIS STEVENSON (1850-94)

Pamiątkowa tablica, na której wygrawerowany jest fragment wiersza dla dzieci *The Lamplighter*, wskazuje, gdzie znajdował się rodzinny dom Stevensona. Poeta mieszkał w New Town na Heriot Row 17.

Scottish National Portrait Gallery ★

Queen St. 1; tel.: +44 131 6246336;
www.nationalgalleries.org; 10.00-18.00; poza niektórymi wystawami wstęp wolny; kawiarnia.

Hojny gest właściciela dziennika „The Scotsman” pozwolił na postawienie tego budynku, w którym historię Szkocji można poznać dzięki portretom najważniejszych w państwie osobistości. Rowand Anderson zaprojektował wspaniały, udekorowany figurami gmach w stylu włoskiego gotyku, aby umieścić w nim kolekcję portretów tworzoną od 1882 r.

Zobaczyć tu można płótna mistrzów portretu takich jak XVI-wieczni George Jamesone (*Autoportret*) i John Michael Wright oraz XVIII-wieczni Ramsay (*David Hume*) i Raeburn (*Scott*). Swoje obrazy mają tu również Wissing, Lely, Gainsborough, Lawrence. W galerii wiszą różne portrety: osób królewskiej krwi takich jak Maria Stuart, lord Darnley, Jakub VI, Karol I, księżniczka czeska Elżbieta i Jakub VII, a także mężów stanu: pierwszy hrabia Dunfermline i książę Lauderdale, polityków XVIII i XIX w.: Kier Hardie, Ramsay MacDonald i W.E. Gladstone oraz postaci związanych ze światem literatury: Drummond of Hawthornden, Burns, Scott, Byron, Carlyle, Stevenson i Barrie.

© jewhyte / Depositphotos.com

Scottish National Portrait Gallery

West Register Street

Ta mała, zakrzywiona uliczka prowadzi na Princes Street, przebiegając obok słynnego wiktoriańskiego pubu **Café Royal** (zob. s. 38). Dalej rozciąga się olbrzymi kompleks administracyjny. Po bramie z kutego żelaza i słupach ozdobionych koronami można rozpoznać **New Register House**, gdzie znajdują się biura Trybunału Lorda Lwa (Court of lord Lyon). W Szkocji Lord Lew jest Królem Herbów i stoi na czele królewskiej heroldii, zajmuje się spisami herbów, mianuje wodzów klanów, kieruje i czuwa nad wypełnieniem królewskich rozkazów oraz bierze udział w ceremoniach publicznych.

General Register House

tel.: +44 131 5351314; www.ewht.org.uk; pn.-pt. 9.00-16.30; wystawy czasowe wstęp wolny.

Przepiękna fasada, portyk wynurzający się z bryły budynku, szczyt i pawilony nakryte kopułami górują nad Princes Street. Budynek, zaprojektowany przez Roberta Adama i jego brata Jamesa, wybudowano w latach 1774-1822. Dziś znajduje się tu część archiwów państwowych. Wewnątrz można zobaczyć wspaniałą salę z kopułą ozdobioną motywami charakterystycznymi dla Adamów. Z kolei na zewnątrz ustawiony został **konny pomnik Duke of Wellington** wykonany przez sir Johna Steella na początku XIX w.

Old Post Office

General Post Office znajdował się w niegdysiejszym Royal Theater, który został wybudowany w 1768 r. i był jednym z pierwszych budynków Nowego Miasta. W czasach świetności teatru, gdy dyrektorem był Walter Scott, występowali tu tacy znani aktorzy jak Sarah Siddons czy John Kemble. Teatr

zamknięto w 1859 r., a w 1946 r. zniszczył go pożar. Obecnie znajdują się tu biura i sklepy.

Naprzeciwko, po drugiej stronie North Bridge, ulicy łączącej Nowe Miasto z Royal Mile, nad szklanym dachem dworca Waverley widać neorenesansową fasadę **Balmoral Hotel** i jego słynną wieżę zegarową. Zegar od początku XX w. śpieszy się o trzy minuty, aby pomóc pasażerom zdążyć na pociąg!

Idąc Leith Street, mija się usytuowane po lewej nowoczesne centrum handlowe St James i dociera się do Picardy Place. Stojący tu **pomnik Sherlocka Holmesa** składa hołd Arthurowi Conanowi Doyle'owi, który mieszkał pod nr. 2 przy tej ulicy.

Broughton Street

Ta stroma uliczka odchodząca od Picardy Place biegnie na północ do miejsca, z którego roztacza się jeden z najpiękniejszych widoków na miasto. Położona w centrum, ale mniej modna niż inne ulice, przyciąga przyjemnymi restauracjami, pełnymi gwaru barami oraz interesującymi i oryginalnymi butikami. Broughton i jej okolice, uważane za centrum lokalnej wspólnoty LGBT, są czasem nazywane *Pink Triangle*.

Mansfield Traquair Centre

Mansfield Pl. 15; tel.: +44 131 5558475; www.mansfieldtraquair.org.uk; VI-VII i IX-XII w drugą niedzielę miesiąca zwiedzanie w godz. 13.00-16.00, VIII (festiwal Fringe) 11.00-13.00.

Na północnym skraju Nowego Miasta, na rogu Mansfield Place i East London Street znajduje się stary kościół. Można w nim zobaczyć wyjątkową kolekcję XIX-wiecznych naściennych malowideł o tematyce biblijnej. Ich autorką jest

Phoebe Anna Traquair, szkocka przedstawicielka ruchu prerafaelitów.

Północna część New Town

Najczęściej odwiedzana i najbardziej centralna część New Town, wokół George Street, jest jedynie niewielkim fragmentem dzielnicy, która biegnie na północ, po drugiej stronie **Queen Street Gardens**. Przy prostych i krętych (*crescent, circus*) uliczkach znajduje się dużo mniej sklepów. Jest to prawdziwie spokojna dzielnica mieszkaniowa, a jej ogrody dostępne są tylko dla mieszkańców... Czytelnicy książek Alexandra McCalla Smitha z serii *44 Scotland Street* z pewnością wiedzą, że to tutaj znajduje się słynna ulica, serce akcji powieści. Ostatni dom ma numer 43... reszta należy do wyobraźni.

Calton Hill

Na wschodnim skraju Princes Street wznosi się Calton Hill (100 m n.p.m.). Ze względu na linię horyzontu, na której rysują się klasycystyczne zabytki, miejsce nazywane jest Akropolem Edynburga. Wzgórze pochodzenia wulkanicznego o powierzchni 9 ha zostało opuszczone w momencie budowy Nowego Miasta. Zaczęto je zagospodarowywać po 1815 r., gdy nad wąwozem znajdującym się na wschód od Princes Street wybudowano Regent Bridge.

Plan dzielnicy s. 108-109. Mapa na wewnętrznej stronie okładki GH3-4.

Dojazd: wąską uliczką dostępną dla samochodów, która odbiega w lewo naprzeciwko St Andrew's House, dojście schodami z Waterloo Place (Regent Road).

Warto wiedzieć: najlepiej wybrać się tu rankiem, gdy mgła wciąż spowija dachy, lub wieczorem, aby zobaczyć zamek na tle zachodu słońca.

Wejście

Portyki i klasycystyczna fasada **Waterloo Place** tworzą klimat ulicy prowadzącej do widocznego już z oddali Calton Hill. Po prawej znajduje się stary **cmentarz Calton** (Old Calton Cemetery), na którym spoczywa filozof David Hume.

Wzgórze

Trawniki, kobierce kwiatów i małe gaje - jest to przyjemne miejsce na spacer, oferujące **wspaniałe widoki** ★★★ na znajdujące się poniżej Princes Street i New Town (i tysiące

tamtejszych kominków) oraz na Castle Hill, zamek, kościół Canongate i Holyroodhouse z Arthur's Seat w tle. W oddali widać wzgórze porośnięte kolcolistami, żurawie i statki w porcie w Leith, stadion Hibernian FC, szare wody Firth of Forth oraz metalowe łuki Forth Bridge. Krótko mówiąc – jeden rzut oka wystarczy, by zrozumieć, jak różnorodne jest miasto, które rozwija się w tym wyjątkowym miejscu.

© jarino / Depositphotos.com

Kościół Canongate

Najbardziej zaskakującym zabytkiem jest **National Monument** posiadający portyk z dwunastoma kolumnami. Został on wzniesiony ku pamięci Szkotów, którzy zginęli w czasie wojen napoleońskich. Miał być wierną kopią

Partenonu, ale prace budowlane przerwano ze względu na brak pieniędzy.

Z kolei **The Monument Nelson** to okrągła wieża o wysokości 32 m, upamiętniająca zwycięstwo pod Trafalgarem. Na jej szczycie znajduje się platforma widokowa (www.edinburghmuseums.org.uk; IV-IX pn.-sb. 10.00-19.00, nd. 12.00-17.00, X-III pn.-sb. 10.00-16.00; 5 GBP). **Okrągła grecka świątynia**, wybudowana przez architekta Williama Playfaira, upamiętnia profesora filozofii moralnej Dugalda Stewarta. W dwóch budynkach znajdowało się miejskie obserwatorium astronomiczne, zanim przeniesiono je na Blackford Hill (s. 128). Pierwszy z nich powstał w XVIII w. wg planów Jamesa Craiga. Drugi, z kolumnadą i kopułą, jest dziełem Playfaira z 1818 r. Dziś przylega do nich galeria sztuki współczesnej **Collective**, która od 2018 r. zaprasza na wystawy czasowe oraz do przyjemnej kawiarni Milk (www.collectivegallery.net; V-IX 10.00-17.00, VIII 10.00-18.00, pozostała część roku 10.00-16.00, zamkn. w pn. oprócz VIII).

Regent Road

Na prawo, w **St Andrew's House**, mieszczą się biura szkockiego rządu. Ten imponujący gmach w stylu art déco, wybudowany w latach 1935-39, znajduje się w miejscu, gdzie kiedyś było więzienie.

Na lewo stoi budynek **The Royal High School** z kolumnami doryckimi i monumentalną fasadą z portykiem, nad którym góruje szczyt z fryzem inspirowanym ateńskim Hefajstejonem. Dalej na prawo znajduje się kolejna okrągła grecka świątynia, ta poświęcona jest słynnemu poecie **Robertowi Burnsowi**, którego wielu Szkotów uważa za Mozarta literatury.

© Asvolas / Depositphotos.com

Pomnik Nelson na Calton Hill

Za Calton Hill należy skręcić w lewo w łuk wyznaczony przez **Regent Terrace** (1825-46), **Carlton Terrace** (ok. 1820-60) i **Royal Terrace** (1821-60). Ulice tworzą bardzo elegancką i harmonijną mieszkaniową dzielnicę, którą niegdyś zaprojektował William Playfair. Przylega do niej prywatny park stworzony wg planów Josepha Paxtona. Pod nr. 28 przy Regent Terrace znajduje się **Scottish Free French House**, w którym, jak przypomina tablica pamiątkowa, generał Charles de Gaulle świętował w 1942 r. „najstarsze przymierze na świecie” - przyjaźń francusko-szkocką.

BELTANE FIRE FESTIVAL

Co roku (od 1988 r.) 30 kwietnia na Calton Hill odbywa się festiwal z okazji zakończenia zimy. Zrodzone ze starej celtyckiej tradycji święto aż do początku XX w. było obchodzone przy St Anthony's Well. Głównymi bohaterami festiwalu są dziś Królowa Maj (May Queen) i jej dwór, wojowniczkę zwane Białymi Kobietami (White Women), Zielony Mężczyzna i Niebieski Mężczyzna. Kilka innych postaci, takich jak Czerwoni Mężczyźni, defiluje wokół ogromnego ogniska w rytm bębnow, machając płonącymi pochodniami.

Zob. www.beltane.org; pocz. o 20.00; 10 GBP.

Dzielnice zachodnie i północne

Położone na skraju historycznego centrum dzielnice, przez które przepływa Water of Leith, są przyjemne i coraz modniejsze. Odwiedzają je ludzie poszukujący nowych miejsc do mieszkania i zabawy. West End z szerokimi drogami i małymi uliczkami, przy których stoją domy, jest wciąż bardzo miejski. Dean Village to dzielnica trudniej dostępna, bo położona w głębi doliny, ale zaskakująca swoim urokiem. Z kolei Stockbridge – zielone i szare, spokojne i pełne życia – jest piękne i bezpretensjonalne. Podobnie jak alejki położonego nieopodal wspaniałego Royal Botanic Garden...

Mapa na wewnętrznej stronie okładki C5-6, B3-4.

Dojazd: West End zaczyna się na zachodnim krańcu Princes Street. Do Stockbridge najłatwiej dostać się od północnego zachodu, z New Town. Do Dean Village można dotrzeć przez Dean Bridge w zachodniej części miasta.

Warto wiedzieć: wszystkie opisane miejsca można zobaczyć, przemierzając pętlę zaczynającą się w West End, biegnącą przez Dean Village i kończącą się w Royal Botanic Garden, do którego dociera się, idąc wzdłuż rzeki Water of Leith.

Zob. Edynburg w trzy dni s. 8.

West End

C5-6 Ta mieszkaniowa dzielnica od kilku lat cieszy się rosnącą popularnością. Największa aktywność koncentruje się, jak na razie, przy William Street i okolicznych uliczkach, przy których pojawia się coraz więcej modnych sklepów, barów i restauracji. W części północnej West End znajdują

się konsulatory oraz siedziby różnych firm, a tamtejsze fasady udekorowane są flagami i złożonymi grawerowanymi tabliczkami.

Na granicy pomiędzy West End a Starym Miastem, przy Lothian Rd, koncentrują się teatry, kina i inne miejsca wieczornych wyjść. Wśród nich – zjawiskowa rotunda **Usher Hall** (zob. *Rozrywka s. 49*), która od 1914 r. jest najbardziej prestiżową salą koncertową w mieście. Nosi ona nazwisko magnata whisky, który sfinansował jej budowę. Odbývają się w niej różnorodne wydarzenia.

St Mary's Episcopal Cathedral

C5 Palmerston Pl.; tel.: +44 131 2256293;
www.cathedral.net; 7.30–18.00 (weekend 7.30–17.00).

Katedra St Mary została wybudowana przez George'a Gilberta Scotta w latach 70. XIX w. dla anglikańskiej diecezji w Edynburgu. Wyróżnia się ona imponującymi rozmiarami, nawet jak na epokę wiktoriańską, gdyż może pomieścić 1500 osób. Trzy iglice górujące nad dwiema fasadami zachodnimi zostały dobudowane w 1917 r. W środku warto zwrócić uwagę na pulpit w kształcie pelikana, krucyfiks autorstwa Roberta Lorimera i nastawę głównego ołtarza, którą wykonał syn architekta J. Aldrich Scott, oraz na współczesne witraże Eduarda Paolozzi. W bocznych niszach stoją figury św. Małgorzaty, królowej Szkocji, oraz św. Kolumby, który nawracał Szkotów i Piktów w VI w. Obie postacie są bardzo ważne dla szkockiego kościoła.

Tuż obok znajduje się dawny Coates House z XVII w. (dziś instytut teologiczny) oraz budynek szkoły śpiewu słynący z naściennych malowideł wykonanych (1888–92) przez Phoebe Annę Traquair. Są one zatytułowane *Benedicte omnia opera*.

Dean Village

A-C4 Za ledwie kilka minut pieszo od centrum, u bram Nowego Miasta, znajduje się dzielnica o zupełnie wiejskim wyglądzie. Widać ją z mostu **Dean Bridge**, który jest przerzucony nad **Water of Leith**. Skromne osiedle tworzy kilka domów zatopionych w zieleni, przycupniętych w głębi doliny. Ulica Miller Row prowadzi w stronę Dean Village. Kiedyś działało tu aż 11 młynów wodnych. W osadzie, pomiędzy Damside a rzeką, znajduje się **Well Court**, ładny kompleks mieszkaniowy, który powstał w 1886 r. z inicjatywy właściciela gazety „The Scotsman”. Różowe ściany, wieża zegarowa, duży dziedziniec wewnętrzny – całość jest bardzo fotogeniczna.

Idąc na zachód ścieżką zaczynającą się na małym moście przy wjeździe do miasteczka, w ciągu kilku minut można dotrzeć do Scottish National Gallery of Modern Art. Z kolei kierując się na wschód, można dojść do Stockbridge. Jest to krótki odcinek drogi biegnącej wzdłuż falującego nurtu rzeki Water of Leith (*zob. s. 120*).

Scottish National Gallery of Modern Art ★

A-B4 *Belford Rd 73, 75; tel.: +44 131 6246200; www.nationalgalleries.org; 10.00-18.00, zamkn. 25-26 XII; wstęp wolny, oprócz niektórych wystaw czasowych; kawiarnie; parkingi (2 GBP).*

W dwóch budynkach znajdujących się na zachód od Nowego Miasta, stojących po obu stronach Belford Road, umieszczona jest należąca do Scottish National Gallery kolekcja nowoczesnej sztuki współczesnej. **The Scottish National Gallery of Modern Art One** zajmuje neoklasycystyczny gmach, w którym kiedyś znajdowała się John Watson's School.

© claudiodivizia / Depositphotos.com

The Scottish National Gallery of Modern Art

The Scottish National Gallery of Modern Art Two zajmuje budynek postawiony w 1833 r. (niegdyś był to sierociniec) w klasycystycznym stylu wg projektu architekta Thomasa Hamiltona. Zaskakujące wnętrze jest dziełem Terry'ego Farrella.

Zbiory, które są eksponowane na regularnie zmieniających się wystawach, to **szkocka sztuka XX w.** Prezentowane tu dzieła najważniejszych **międzynarodowych** artystów (takich jak Lucian Freud, Francis Bacon, Damien Hirst czy David Hockney) reprezentują różne **ruchy artystyczne**: nabizm, fowizm, niemiecki ekspresjonizm, kubizm, dadaizm, surrealizm, prymitywizm, rosyjską sztukę abstrakcyjną, abstrakcjonizm, szkołę paryską, nowy realizm, szkołę z St Ives, popart i minimalizm.

W bogatej kolekcji szkockich obrazów znajduje się wyjątkowy zbiór dzieł kolorystów takich jak Peploe, Cadell, Hunter, Fergusson i przedstawiciele szkoły edynburskiej: Gillies, Maxwell, MacTaggart i Redpath.

Galeria dysponuje również dużą ilością dzieł wykonanych przez edynburskiego rzeźbiarza - **Eduarda Paolozziego** (1924-2005). Jest wśród nich gigantyczny *Vulcan* ze stali nierdzewnej, który wznosi się wewnątrz budynku na wysokość dwóch pięter. Za salą, w której wystawiane są charakterystyczne dzieła artysty, zrekonstruowano pracownię Paolozziego. Pomieszczenie jest fascynujące, choć przypomina graciarnię.

Parki otaczające oba budynki są wspaniałym tłem dla rzeźb Bourdelle'a, Epsteina, Ricke'ego, Mirò, Henry'ego Moore'a, Iana Hamiltona Finlaya, Rachel Whiteread, Barbary Hepworth i Charlesa Jencksa. Ten ostatni jest autorem pejzażowego dzieła *Landform*, które wprawia w ruch trawnik naprzeciwko Modern Art One.

Café Modern One (*pn.-pt. 9.00-16.30, sb.-nd. 10.00-16.30*) i Café Modern Two (*codz. 10.00-16.30*) zapraszają na przyjemną przerwę w zwiedzaniu.

Stockbridge

BC2-3 Dzielnica jest dużo większa i bardziej miejska niż Dean Village. Rozciąga się pomiędzy dwoma brzegami Water of Leith. Zyskała sympatię mieszkańców podążających za modą, urzeczonych ekologicznymi produktami (*zob. s. 45*) i nowymi, modnymi barami. Gentryfikacja nie zniszczyła jednak wiejskiej atmosfery tego miejsca.

Co można zobaczyć w tej uroczej dzielnicy, która kiedyś była małą wioską na peryferiach Edynburga? Największą przyjemnością jest po prostu spacer tutejszymi ulicami, po obu stronach kamiennego mostu Stock Bridge wybudowanego w 1801 r., obserwowanie ludzi, witryn przy

Deanhaugh Street i Raeburn Place. Małe, identycznie wyglądające domki ciągną się wzdłuż bruków Dean Park Mews. Niedaleko nienagane trawniki Grange Cricket Club (i tamtejszego starego Club House) goszczą czasem drużynę narodową. To również w tej okolicy w 1871 r. odbył się pierwszy mecz rugby pomiędzy Szkocją a Anglią (4:1 dla Szkocji).

Piękne domy stojące na południowym brzegu Water of Leith wyznaczają granice Saxe Coburg Place. Komin z cegieł góruje nad **Glenogle Swim Centre**, wspaniałym basenem urządzonym w wiktoriańskim budynku, niedawno odrestaurowanym. Dach budynku zdobi piękne przeszklenie (*Glenogle Rd; tel.: +44 131 3436376; godziny otwarcia sezonowe, informacje na stronie www.edinburghleisure.co.uk; 5 GBP*).

Przy wąskich, ślepych, prostopadłych do Glenogle Road uliczkach (Balmoral Pl., Colville Pl. itd.) stoją domki otoczone bujnymi ogrodami.

Royal Botanic Garden ★★★

C-D1 *1,7 km od centrum, jadąc Broughton St.; parking przy wejściu zachodnim, przy Arboretum Rd; autobus nr 8, 23, 27; rowerem - dojazd ścieżką Cycle Network Route 75; wejścia od strony Inverleith Row i Arboretum Pl.; tel.: +44 131 2482909; www.rbge.org.uk; III-IX 10.00-18.00, II i X 10.00-17.00, XI-I 10.00-16.00; zamkn. 25 XII i 1 I; wstęp wolny (wejście do szklarni 6,50 GBP, poniżej 15. roku życia wstęp wolny); restauracja (od 10.00), kawiarnie.*

28 hektarów królewskiego ogrodu botanicznego stanowi oazę spokoju, w której pośród zieleni można zaczerpnąć powietrza i podziwiać zróżnicowaną roślinność: trawniki, tropikalne gatunki roślin, kwiaty polne, krzewy ozdobne, olbrzymie drzewa i roślinność wodną.

© benedixs / Depositphotos.com

Royal Botanic Garden

Historia - Gdy pod koniec XVII w. Edynburg stał się centrum studiów medycznych, znamienici profesorowie – Robert Sibbald i Robert Balfour – utworzyli w 1670 r. w pobliżu opactwa Holyrood ogród roślin leczniczych. Potem w 1676 r. naukowcy kupili skrawek ziemi w pobliżu Trinity Hospital (gdzie dziś znajduje się dworzec Waverley) i opiekę nad nim powierzyli Jamesowi Sutherlandowi. Następnie ogród przeniesiono do Leith Walk, a w 1820 r. na miejsce, w którym znajduje się do dziś. Pierwotnie zajmował on powierzchnię 5,6 ha. Stopniowo rozrastał się, wchłaniając Inverleith House i okoliczne ziemie. Obecnie ogród i szklarnie mają bogatą kolekcję różnych gatunków roślin i

wciąż spełniają swoją podstawową funkcję – są narzędziami naukowymi.

Ogrody i budynki – Jedną z głównych atrakcji stanowią **rododendrony**. Edynburg stał się sławny z ich uprawy dzięki pracy miłośników tych roślin takich jak np. George Forrest.

W futurystycznych szklarniach (1967) można spacerować krętymi ścieżkami pośród oryginalnych kwiatowych kobierców. W hallu odbywają się czasowe wystawy botaniczne. Bardziej klasycznie wyglądają dwa pawilony poświęcone palmom z regionów tropikalnych (1834) i roślinom klimatu umiarkowanego (1858).

W XVIII-wiecznej rezydencji stojącej na szczycie pagórka, **Inverleith House**, odbywają się czasowe wystawy sztuki współczesnej.

Przy zachodnim wejściu do ogrodu znajduje się centrum informacyjne **The John Hope Gateway**. Nosi ono nazwisko szkockiego botanika z XVIII w. W przestronnym i pełnym światła budynku (szkło, kamień, drewno) mieszczą się wystawy, sklep i restauracja.

Water of Leith

Ta rzeka o długości 35 km wije się przez Edynburg i wpada do Firth of Forth w porcie w Leith (*zob. s. 122*). Ładna, oznakowana ścieżka o długości 20 km – **The Water of Leith Walkway** – biegnie wzdłuż jej brzegów, przemierzając wyżej opisane dzielnice i inne ciekawe miejsca. Idąc nią, można spotkać wiewiórki i kaczki oraz zobaczyć przedziwne konstrukcje, takie jak na przykład **St Bernard's Well** (studnia św. Bernarda). Ma ona kształt klasycznej rotundy, a wybudowano ją w XIX w., aby czerpać wodę ze źródła, które ma właściwości lecznicze.

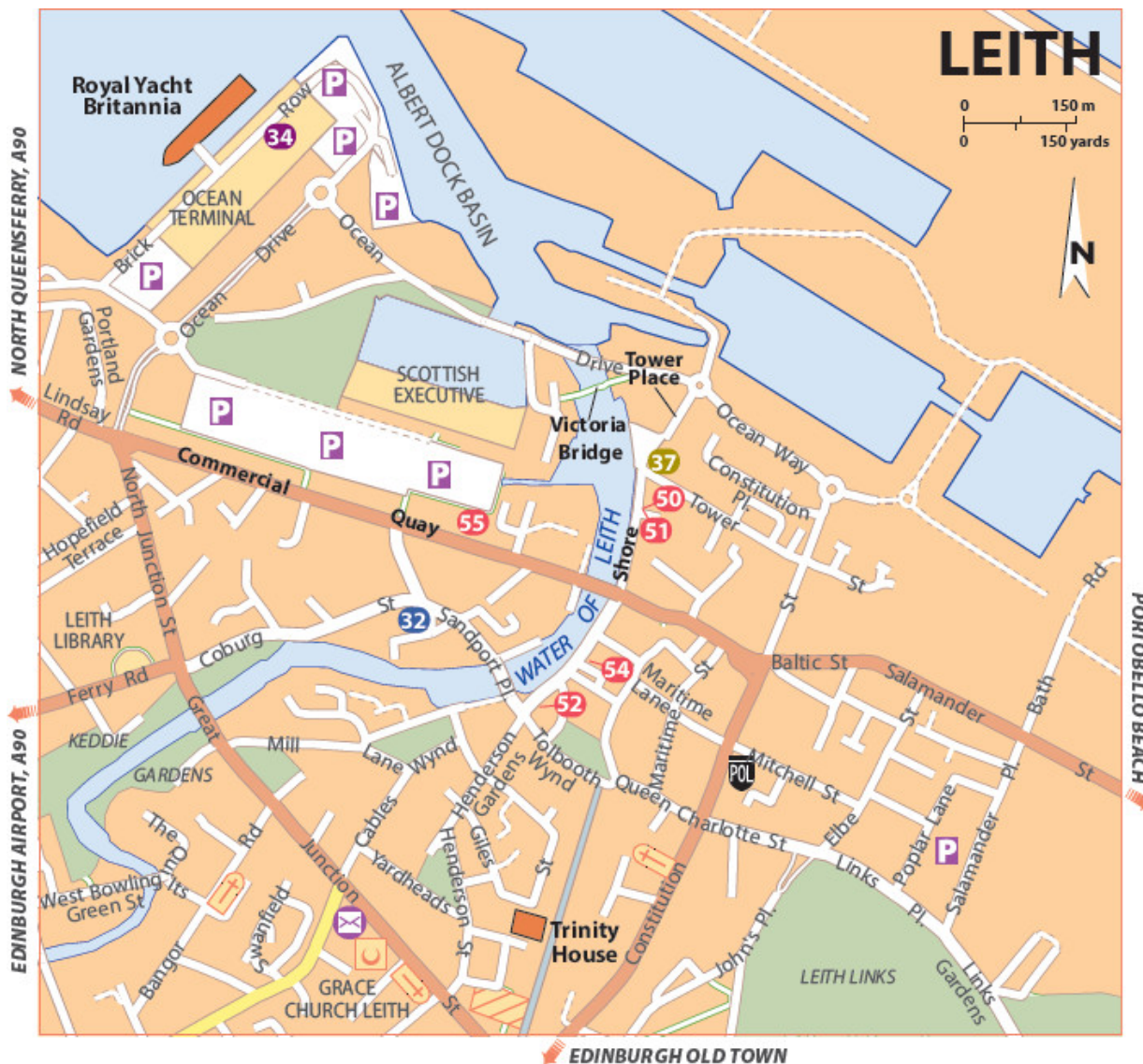
Spacer można kontynuować aż do Royal Botanic Garden, a nawet aż do Leith. Po drodze mija się lasy, klomby, trawniki, wody spokojne lub wzburzone... Im bliżej portu, tym bardziej krajobraz staje się przemysłowy, ale wciąż jest bardzo przyjemny. Droga kończy się na moście Sandport Place, niedaleko Shore of Leith (*zob. s. 123*).

Pomiędzy Dean Village a Leith jest około 6 km, spacer, w zależności od tempa, zajmie więc 1-1,5 godz.

Leith

Zwiedzanie portu w Edynburgu to okazja do przyjemnej wycieczki po dzielnicy silnie związanej z morzem. Edynburczycy przybywają tu, aby pospacerować po nabrzeżu The Shore, zwiedzić królewski jacht, zrobić zakupy w ogromnym centrum Ocean Terminal, ale przede wszystkim aby skosztować wyśmienitych owoców morza przygotowywanych przez najlepszych szkockich szefów kuchni. Miłośnicy plaż powinni udać się do Portobello.

Plan dzielnicy s. 122.

NOCLEGI	Martin Wishart Restaurant..... ⁵⁴	BARY I KAWIARNIE
Malmaison Edinburgh .... ³⁷	Mimi's Bakehouse..... ⁶²	Roseleaf Bar Café..... ³²
	The Kitchin..... ⁶⁵	
RESTAURACJE	The Shore Bar	ZAKUPY
Fishers Bistro..... ⁵⁰	& Restaurant..... ⁶¹	Ocean Terminal..... ³⁴

Dojazd: należy jechać 3 km na północny wschód od miasta przez Leith Walk (15 min). Podróżujący autobusem dojadą z North Bridge lub z Princes St. do Ocean Terminal liniami nr 11, 22, 34, 35, 36. Z centrum do Portobello kursuje bus nr 26 i 45, a między Leith a Portobello autobus linii 49.

Warto wiedzieć: wszystkie informacje na temat Festiwalu w Leith, który odbywa się każdego roku w czerwcu, znajdują się na stronie www.leithfestival.com.

Zob. Edynburg w trzy dni s. 8.

Royal Yacht Britannia ★

Plan dzielnicy s. 122. Wejście przez Visitor Centre, Ocean Terminal; tel.: +44 131 5555566; www.royalyachtbritannia.co.uk; IV-IX 9.30-16.30, X 9.30-16.00, XI-III 10.00-15.30; zamkn. 25 XII i 1 I; 15,50 GBP (5-17 lat 8,50 GBP); audioprzewodnik; wstęp w ramach Royal Edinburgh Ticket; parking.

„Britannię” zwodowano w stoczni w Clyde w kwietniu 1953 r. Statek jest symbolem monarchii postimperialnej, przemierzał morza świata aż do 1997 r., pokonał prawie 2 mln km. Obecnie jest zacumowany przy ogromnym centrum handlowym Ocean Terminal.

© lou armor / Shutterstock.com

Royal Yacht Britannia

Trasa zwiedzania atrakcji przebiega przez apartamenty królewskie, kajuty załogi, mostek, sterownię i maszynownię. Apartamenty królewskie zaprojektowane przez sir Hugh Cassona, w ścisłej współpracy z królową i księciem Filipem, łączą luksus, prostotę i komfort.

Audioprzewodnik przybliży życie na pokładzie, wyjaśniając drobiazgowo zasady protokolarne, które muszą być przestrzegane w czasie oficjalnych kolacji, oraz opisując zasady hałaśliwej gry, zwanej *wombat tennis*, w którą oficerowie grali w mesie.

Warto przejść pomiędzy Ocean Terminal a The Shore do Commercial Quay, przy którym dawne zabudowania portowe

przekształcono w mieszkania i biura. Naprzeciwko znajduje się gmach Scottish Executive (część szkockiego rządu).

NOWE ŻYCIE DZIELNICY

Port w Edynburgu istnieje od XIV w. Lata 60. i 70. XX w. były dla niego niepomyślne, gdyż Leith dotknięty wtedy dezindustrializacją, bezrobociem, biedą i wzrostem przestępczości. Opowiada o tym książka Irvine'a Welsha *Trainspotting* (1993) i nakręcony na jej podstawie film Danny'ego Boyle'a (1996). Od lat 80. XX w. zakrojone na szeroką skalę programy urbanistyczne pracują nad zmianą tego wizerunku, a dzielnica powoli staje się modna. Na nabrzeżach powstają biura i ultranowoczesne centra handlowe, małe domki są odnawiane, w starych dokach otwierane są sklepy, a działające wzdłuż kanału puby przekształcane są w restauracje (zob. *Restauracje s. 34*).

The Shore

Plan dzielnicy s. 122. Tam gdzie rzeka Water of Leith łączy się z morzem, wzdłuż nabrzeży stoi kilka pięknych budynków i wyśmienitych restauracji. Jest to pełne życia miejsce, symbol odrodzenia się tej urokliwej dzielnicy. Brukowana ulica, barki, tarasy na wodzie, drzewa i starannie dobrane elementy miejskiego krajobrazu – spacer jest tu bardzo przyjemny. Nad **Tower Place** góruje masywny Sailor's Home (1883), w którym mieszkali marynarze, dziś jest to luksusowy hotel. Obok znajduje się koronkowa wieża **Signal Tower** – jeden z najstarszych budynków w Leith. Początkowo (1685) funkcjonowała jako młyn, później została przekształcona w latarnię morską, a następnie wieżę strażniczą strzegącą wejścia do portu.

Ładny widok na The Shore rozciąga się spod niebieskich przęsł obrotowego mostu **Victoria Bridge** (1874).

Leith to duża niespójna dzielnica składająca się z osiedli mieszkaniowych, pełnych gwaru ulic handlowych i przemysłowych nieużytków. Nieustannie strzegą ją mewy, tu i ówdzie stoi latarnia morska, kościół, stara fabryka czy osierocony komin. Więcej na temat historii portu można dowiedzieć się z małego **Maritime Museum**, które znajduje się w **Trinity House** (*Kirkgate 99; tel.: +44 131 5543289; www.historicenvironment.scot; pn.-pt. tylko po wcześniejszym umówieniu się*).

Do centrum można wrócić dróżką ciągnącą się wzdłuż rzeki (zob. *Water of Leith s. 120*). Ścieżka zaczyna się (lub kończy) w Leith na moście Sandport.

Portobello

Warto wybrać się na **plażę** w Portobello, aby pooddychać morskim powietrzem. Miejscowość położona 5 km na wschód od centrum (na południowy wschód od Leith) jest dziś jednym z przedmieść stolicy. Jej szczególna nazwa związana jest z przejęciem od Hiszpanów strategicznego Porto Bello (w Panamie) w 1739 r. Kiedyś ten teren miał charakter przemysłowy, obecnie jest **nadmorskim kurortem** odwiedzanym tłumnie w weekendy od kwietnia do października.

© jjuncadella / Depositphotos.com

Portobello

Spacer wzdłuż plaży jest wyjątkowo przyjemny. Dobrze zagospodarowany i niedostępny dla samochodów nasyp to królestwo kawiarni (takich jak The Beach House) oraz sprzedawców lodów i *fish & chips*. Nie brakuje tu również rozrywek dla dzieci.

Okolice Edynburga

Warto uciec na chwilę od gwaru Edynburga i wybrać się na odkrywanie jego okolic – równie bogatych co centrum miasta. Rosslyn Chapel i ogród zoologiczny to miejsca bardzo popularne, ale region West Lothians oferuje również inne, bardzo zróżnicowane cele wycieczkowe: rejsy po Firth of Forth, spacer po porcie w South Queensferry, zwiedzanie dawnego pałacu królewskiego w Linlithgow czy pięknej georgiańskiej rezydencji Hopetoun House.

Plan przedmieść s. 126.

Dojazd: wszystkie opisane poniżej miejsca, mniej lub bardziej oddalone od centrum, znajdują się w zasięgu komunikacji miejskiej.

Zob. Transport publiczny s. 15.

Rosslyn Chapel ★★★

Poza planem s. 126. Dojazd samochodem drogą A 701; autobus nr 37 z Princes St. lub North Bridge (te oznaczone Penicuik/Deanburn), przystanek Original Rosslyn Hotel; tel.: +44 131 4402159; www.rosslynchapel.com; VI-VIII 9.30-18.00 (nd. 12.00-16.45), pozostała część roku 9.30-17.00 (nd. 12.00-16.45); zamkn. 24, 25, 31 XII i 1 I; zwiedzanie z przewodnikiem (w cenie) pn.-sb. 10.00, 11.00, 12.15, 14.00, 15.00, 16.00, nd. 13.00, 14.00, 15.00; 9 GBP (poniżej 18. roku życia wstęp wolny).

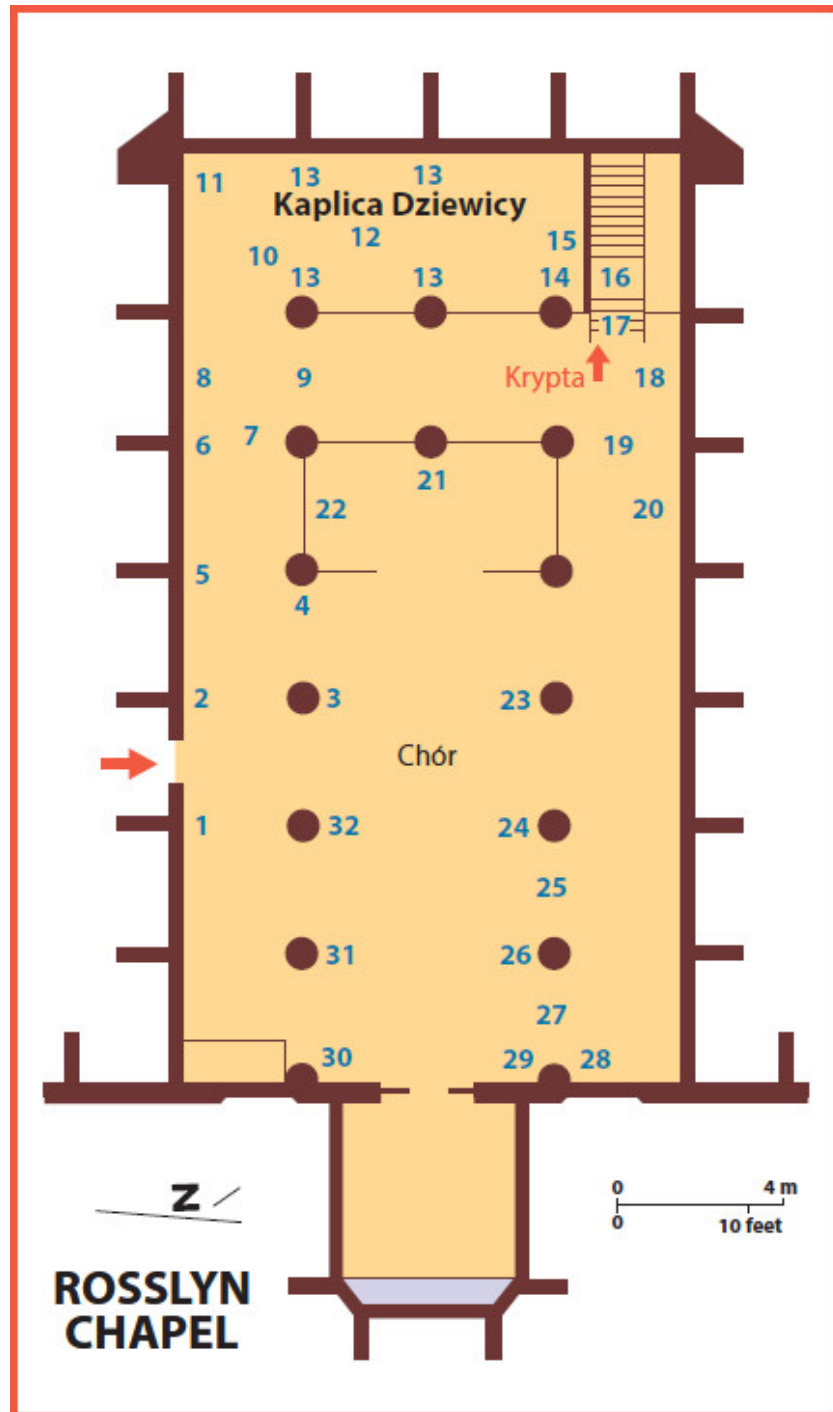

© alizadastudios / Depositphotos.com

Rosslyn Chapel

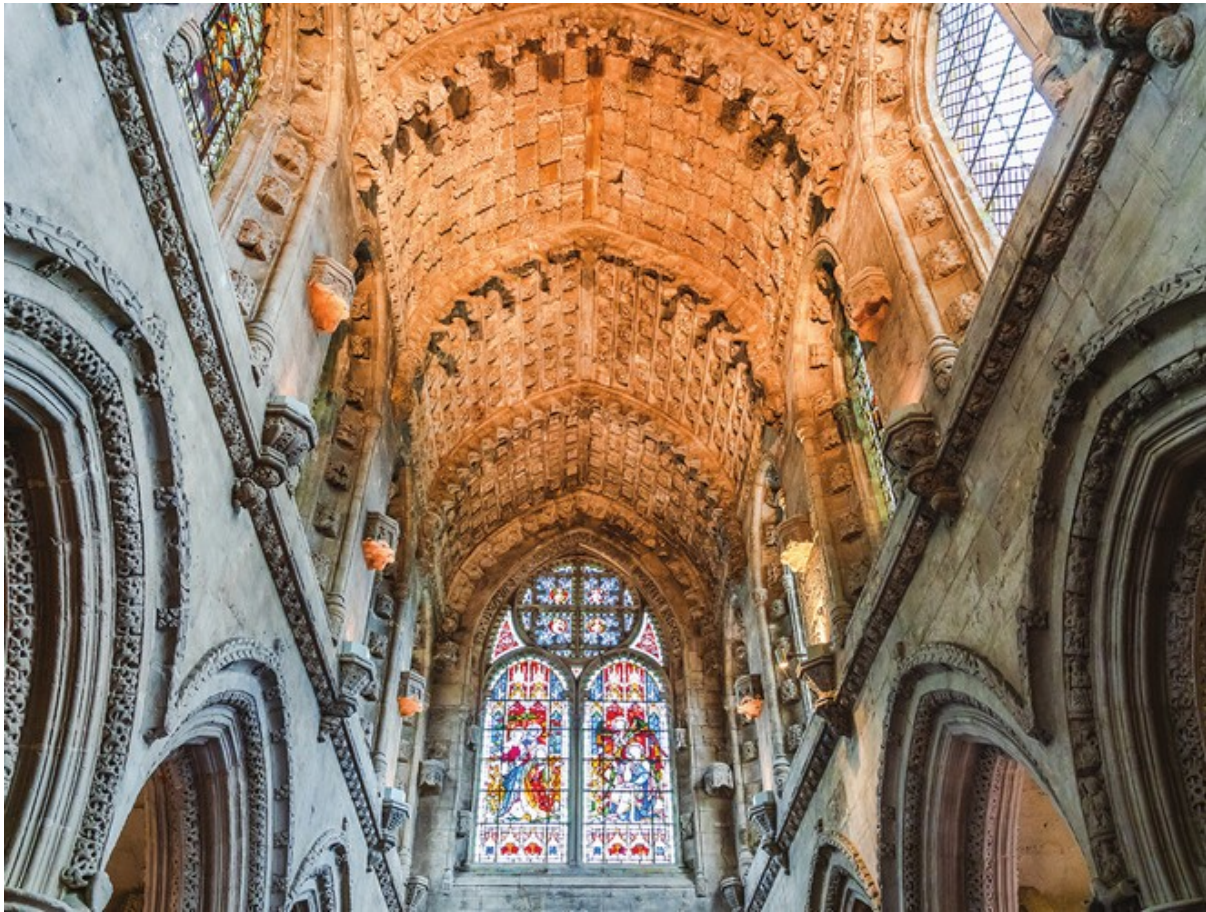
Fundator kaplicy, **sir William St Clair** – trzeci i ostatni książę Orkadów (1396–1484), właściciel pobliskiego zamku w Rosslyn – zatrudnił rzemieślników z różnych stron Europy do stworzenia wyjątkowego dzieła. Prace rozpoczęto w 1446 r., a ukończono w 1486 r. Z planowanej kolegiaty na planie krzyża powstał jedynie chór. Kościół został uszkodzony w 1592 r., a w 1650 r. oddziały generała Moncka wykorzystały go jako stajnię. Kaplicę odrestaurowano w 1861 r. Wejście i trybunę organową dobudowano ok. 1880 r. Kaplica należy wciąż do hrabiego Rosslyn, potomka fundatora, i aktualnie jest miejscem kultu anglikańskiego.

Fasada to przedsmak bogactwa, które czeka w środku - łuki przyporowe z pinaklami, gzyms, kroksztyny i daszki nad niszami pokryte **dekoracją rzeźbiarską**. Urokliwe wnętrze kaplicy to w dużej mierze zasługa ciepłych odcieni kamieni, które podkreślają harmonijne piękno rzeźb.

Wnętrze - Wysokie okna oświetlają pięć przęsł **chóru**. Na północy, południu i wschodzie stoją nawy boczne. Ta, która jest przedłużeniem kaplicy Matki Boskiej (Lady Chapel), znajduje się o stopień wyżej i zajmuje całą szerokość budynku. Nakryta jest ona sklepieniem z wiszącymi zwornikami. Sklepienie chóru usiane gwiazdami, różami i dekoracyjnymi rozetami podzielone jest rzeźbionym ożebrowaniem. W nawach bocznych bogato zdobione architrawy oddzielają ostrołukowe sklepienia prostopadłe do osi budynku. Z tej niezliczonej ilości detali wyłania się wyjątkowy **Filar Czeladnika ★★★**. Zgodnie z legendą, gdy mistrz przebywał za granicą, jego uczeń wyrzeźbił filar, który podziwiany jest do dziś. Po powrocie mistrz, wściekły z zazdrości o przepiękną pracę ucznia, zabił go (*zob. s. 127*). Od podstawy aż po rzeźbiony kapitel osiem smoków wiję się pośród motywów roślinnych, oplatają całą kolumnę. Na stronie południowej filaru widnieje Stafford Knot - węzeł z trzema pętlami, który jest godłem regionu Staffordshire i herbem rodziny o tym nazwisku. Bogactwo i zróżnicowanie rzeźb jest ogromne. Niektóre sceny z tej „kamiennej biblii” są opisane poniżej i zaznaczone na planie obok.

© PhotoFires / Shutterstock.com

Sklepienie Rosslyn Chapel

Północna nawa boczna - (1) ścienny filar na prawo od drzwi: ukrzyżowanie; (2) filar ścienny: korona cierniowa; (3) filar: diabełek; (4) filar: głowa lwa; (5) filar ścienny: tarcza; (6) filar ścienny: tarcza z herbem fundatora i jego żony; (7) architrav, część wschodnia: Chrystus w majestacie; (8) okna: dwóch z dwunastu apostołów; (9) łuk: Samson niszczący filary świątyni Dagona.

Kaplica Dziewicy - (10) i (11) ozebrowanie pokrycia dachu: taniec śmierci wykonywany przez 16 postaci; (12) zwornik: Gwiazda Betlejemską z ośmioma osobami związanymi z narodzinami Chrystusa; (13) filary: anioły (14) **Filar Czeladnika** ★★★; w wyżej położonych rzeźbach można

rozpoznać Izaaka na ołtarzu oraz baranka w zaroślach; (15) i (16) sklepienie: seria ośmiu postaci.

Południowa nawa boczna - (17) architrav: napis lombardzką czcionką „Wino jest mocne, król mocniejszy, kobiety są najmocniejsze, ale nad wszystkim triumfuje prawda”; (18) okno: dwóch z dwunastu apostołów; na architrawie znajdującym się nad oknem: kolba kukurydzy (*zob. ramka obok*); (19) architrav, strona wschodnia: cnoty; strona zachodnia: przywary; (20) łuk okna: dziewięć chórów anielskich.

Chór - (21) nisza: współczesna Maria Dziewica z Dzieciątkiem zastąpiła figurę zniszczoną w czasie reformacji; (22) podłoga: kamień nagrobny fundatora; (23) filar: postacie i zwierzęta; (24) filar: prorokini Anna; (25) łuk: dwunastu apostołów i czterech męczenników, każdy z atrybutem swojego męczeństwa; (26) filar: Jezus jako cieśla w Nazarecie, dwóch walczących mężczyzn oraz Samson i Dawid w jaskini z lwami; (27) w niszy: matka wdowa; (28) filar: postać w koronie; (29) na wysokości gzymsu: mistrz; (30) na wysokości gzymsu: czeladnik z blizną na lewej skroni; (31) filar: syn marnotrawny karmiący świnie; (32) filar: trzy postacie przyglądające się ukrzyżowaniu.

SIŁA WYOBRAŹNI...

Zdobiące kaplicę niezliczone symboliczne rzeźby były przedmiotem najróżniejszych interpretacji. Można tu zobaczyć m.in. ok. 100 przedstawień postaci Green Mana, pogańskiego symbolu męskiej płodności. Bardziej zaskakująca jest jednak wiernie oddana kolba kukurydzy, która zdaje się potwierdzać hipotezę, że przodek sir Williama St Claira, Henryk Żeglarz, dotarł do wybrzeży Ameryki sto lat przed Krzysztofem Kolumbem. Warto też zwrócić uwagę na uderzające podobieństwo krzyża rodziny St Clairów do tego będącego symbolem templariuszy, co sugeruje, że rodzinę łączyły ścisłe relacje z Zakonem Syjonu, do którego

przyłączyli się templariusze... Różnorodność interpretacyjna rzeźb przyczyniła się do powstania serii plotek i przypuszczeń, które rozstawił Dan Brown, a Rosslyn Chapel, w której rzekomo skrywany był sekret Świętego Graala, stała się bohaterką ostatnich stron jego słynnej powieści pod tytułem *Kod Leonarda da Vinci!*

Edinburgh ZOO ★★

Plan s. 126. 8 km na zachód, jadąc A 90 i Cramond Rd South; dojazd autobusami Lothian nr 12, 26, 31 i 100; tel.: +44 131 3362060; www.edinburghzoo.org.uk; IV-IX 9.00-18.00, X i III 9.00-17.00, XI-II 9.00-16.30 (ostatnie wejście godzinę przed zamkn.); 19 GBP (dzieci 14,55 GBP, poniżej 3. roku życia wstęp wolny), zniżki przy zakupie przez internet; kawiarnia, miejsce piknikowe.

Narodowy Szkocki Park Zoologiczny o powierzchni 32 ha zajmuje południowy stok Corstorphine Hill. Najbardziej popularną atrakcją jest **Penguin Parade**, w czasie której można zobaczyć 30 pingwinów królewskich i 100 pingwinów białobrewych. Mieszkają tu również orangutany, koale, pandy wielkie (jedyne w Wielkiej Brytanii), wilki i inne lokalne gatunki: dzikie koty i kuny. Ze szczytu wzgórza (155 m n.p.m.; *tablica orientacyjna*) rozciąga się **widok** na Edynburg, wzgórza Pentlands na południu oraz góry nad Loch Lomond.

Royal Observatory

Plan s. 126. Blackford Hill, 5 km na południe od centrum (dojazd A 701 z Straiton Junction); tel.: +44 131 6688404; www.roe.ac.uk/vc; pn.-sb. 10.00-17.00, nd. 12.00-17.00; Public Astronomy Evenings wieczorami w pt. zimą; 5 GBP (dzieci 4 GBP) po wcześniejszej rezerwacji; parking.

Obserwatorium zostało przeniesione do Blackford Hill w 1896 r., aby uciec od zadymionego powietrza Calton Hill. W **Visitor**

Center (wieża wschodnia) znajduje się wystawa poświęcona historii obserwatorium. **Wieża zachodnia** kryje teleskop o średnicy 40 cm. Z tarasu rozciąga się piękny **widok** ★ na miasto od Bass Rock na wschodzie aż po Fife i Lomond Hills.

W **Rooftop Gallery** można zapoznać się z historią astronomii obserwacyjnej, rozwojem teleskopów i rolą, jaką odegrał Szkot James Gregory w tym zakresie. Teleskop znajdujący się w **wieży wschodniej** jest największy w kraju (90 cm średnicy) i pochodzi z 1930 r.

Craigmillar Castle ★

Poza planem s. 126. Craigmillar Castle Rd, 5 km na południowy wschód od miasta (jadąc A 68); z Princes St. lub Waverley Station dojazd autobusem w kierunku Royal Infirmary (zamek znajduje się 800 m dalej); tel.: +44 131 6614445; www.historicenvironment.scot; IV-IX codz. 9.30-17.30, X-III codz. oprócz czw. i pt. 10.00-16.00; ostatnie wejście 30 min przed zamkn.; zamkn. 25 i 26 XII, 1 i 2 I; 6 GBP (dzieci 3,60 GBP); Explorer Pass; parking.

© saralopezjulia.gmail.com / Depositphotos.com

Craigmillar Castle

Wybudowany na wzgórzu Craigmillar wydaje się nie do zdobycia. Jest to jeden z najlepiej zachowanych zamków w Szkocji. Masywna twierdza (XIV w.) góruje nad dwoma rzędami murów. Mur zewnętrzny oddziela dziedziniec od ogrodów. Okrągłe wieże przeszyte otworami strzelniczymi dzielą wybudowany w 1427 r. mur wewnętrzny na cztery części. Wzdłuż całości biegną interesujące machikuły. Nad wewnętrzną bramą umieszczono herb rodziny Prestonów. Naprzeciwko znajduje się **twierdza** wybudowana na planie litery L, dziś połączona z konstrukcjami z XV (wschód) oraz XVI i XVII w. (zachód).

W wielkiej sali na pierwszym piętrze znajduje się wspaniały kominek z okapem. Warto zwrócić uwagę na gołębnik w północno-wschodnim rogu muru zewnętrznego. Maria Stuart, gdy zamordowano jej sekretarza Rizzia, schroniła się w tej

fortecy. Tutaj uknuto perfidny spisek przeciwko lordowi Darnleyowi, który doprowadził do abdykacji królowej w 1567 r.

South Queensferry

Poza planem s. 126. 16 km na północny zachód, jadąc A 90; Stagecoach Bus nr X 55 z George St. (3,80 GBP w jedną stronę).

South Queensferry, dawne miasteczko królewskie, jest dziś spokojnym, uroczym miejscem przycupniętym w cieniu mostów (zob. ramka s. 131) na południowym brzegu Firth of Forth. Stare Miasto góruje nad rzeką, a na zboczach wzgórze widać budynki współczesne.

Ładny bruk High Street podkreśla stojące przy ulicy eleganckie domki wybudowane w większości przez bogatych kupców w czasach, gdy kwitł tu handel. Niektóre tworzą jednolitą zabudowę **szeregową**, do której prowadzą schody lub rampy. Uwagę zwraca **Black Castle** z lukarnami w fasadzie, który jest datowany na 1626 r. W **tolbooth** można zobaczyć kilka publicznych zegarów.

Queensferry Museum - High St. 53; tel.: +44 131 3315545; www.edinburghmuseums.org.uk; codz. oprócz wt.-śr. 10.00-13.00, 14.15-17.00, nd. 12.00-17.00; mile widziane datki.

Z tego małego muzeum poświęconego lokalnej historii roztacza się widok na Forth. Teleskopy i lornetki ułatwiają obserwowanie detali mostów oraz podglądanie fauny żyjącej w zatoce.

© elxeneize / Depositphotos.com

South Queensferry

Im bliżej mostu kolejowego, tym zabudowania stają się rzadsze. Pod filarem mostu mieści się **Hawes Inn** (zob. *Kawiarnie, bary, cukiernie* s. 40). XVII-wieczna oherza znajduje się prawdopodobnie w miejscu jednego z hospicjów dla pielgrzymów, które zakładała królowa Małgorzata. Wciąż działający lokal pojawia się w powieściach Scotta (*Antykwariusz*) i R.L. Stevensona (*Porwany za młodu*).

Spacer warto uzupełnić **rejsem wycieczkowym** po ujściu Forth, w czasie którego można zobaczyć maskonury, foki i czasem delfiny (IV-X, pocz. na *Hawes Piers*; **Maid of the Forth** - tel.: +44 131 3315000; www.maidoftheforth.co.uk; 14-20 GBP, lub **Forth Tours** - tel.: 870 1181866; www.forthtours.com; 14 lub 20 GBP, bilet obejmuje również przejazd autobusem odjeżdżającym z Waverley Bridge). W

czasie niektórych rejsów można zejść na ląd na **Inchcolm Island** i zobaczyć tamtejsze XII-wieczne opactwo.

Hopetoun House ★★

Poza planem s. 126. 3 km na zachód od South Queensferry; First Bus nr 43 lub 43 X z St Andrew Sq. aż do South Queensferry Police Station, potem taksówką; tel.: +44 131 3311077, 3313232, 3312451; www.hopetoun.co.uk; parking; Wielkanoc-IX 10.30-17.00 (ostatnie wejście godzinę przed zamkn.); 9,85 GBP (5-16 lat 5,45 GBP, bilet rodzinny 27 GBP), tylko park 4,55 GBP (5-16 lat 2,80 GBP, bilet rodzinny 13 GBP); herbaciarnia.

Majestatyczne miejsce! Już z drogi dojazdowej roztacza się zachwycający widok na imponujący zamek otoczony wspaniałym parkiem. Nad jego wyglądem pracowało dwóch znamienitych architektów - **William Bruce** (od 1699 r. do 1707 r.) i **William Adam** (od 1721 r. do 1767 r.) - każdy w charakterystycznym dla siebie stylu znanym w całej Szkocji.

© Marina Hannu / Shutterstock.com

Hopetoun House

Fasada – Dom zaprojektowany przez Bruce’a zbudowany jest na planie kwadratu. Dwa jego piętra opierają się na rustykalnej podbudowie. To główny element zachodniej fasady. Wspaniała fasada wschodnia – jedno z arcydzieł Williama Adama – jest bardziej teatralna. Zakrzywiona kolumnada łączy główny korpus z pawilonami.

Wnętrza – Wciąż mieszka w nich rodzina Hope’ów. Wystrój urzeka zarówno zbytkiem, jak i kameralną atmosferą, w której rodzinne wspomnienia dopełniają piękne meble z epoki oraz wyjątkowa kolekcja obrazów. Każdy, kto przyjrzy się detalom dekoracji poszczególnych pomieszczeń, na pewno zauważy surowość materiałów, które wykorzystał Bruce oraz zbytkowne formy, które stworzył Adam. Zwiedzanie zaczyna się od westybulu i pomieszczeń zaprojektowanych przez Bruce’a.

Wyłożona sosnową boazerią **biblioteka** powstała w wyniku połączenia dwóch pomieszczeń. W małej bibliotece wyłożonej dębową boazerią znajduje się dzieło Nathaniela Dance'a *Charles, Lord Hope* (1740-66). Autor towarzyszył Adamowi w czasie jego podróży po Europie. **Kominek** wykonany jest z marmuru z Portsoy.

The Garden Parlour, dawny westybul wychodzący na ogród, posiada przepiękne dekoracje wykonane przez Bruce'a: eleganckie dębowe panele, których prostotę równoważą złożony gzyms, nadproża, kapitele pilastrów oraz srebrne kinkiety.

Głównym elementem zbytkowej dekoracji **Bruce Bedchamber** (komnata Bruce'a) jest wspaniałe **łóżko** z obiciem z czerwonego adamaszku. Jest tu również toaleta, buduar (wystawa na temat Bruce'a i jego dzieła) oraz **Charter Room** (archiwum) - sala na tyłach, gdzie przechowywano dokumenty.

Przepięknie rzeźbiona sosnowa boazeria jest dziełem Alexandra Eizata i idealnie wpisuje się w ośmiokątną **klatkę schodową** z dębowymi tralkami i balustradą.

The West Wainscot Bedchamber (zachodnia komnata z boazerią) ozdobiona jest tapiseriami z Anvers (ok. 1700 r.). **Wejściowy westybul** łączy pomieszczenia zaprojektowane przez Bruce'a z tymi, których autorem jest Adam, i jest jedynie zapowiedzią tego, co za chwilę się zobaczy. Sklepiony sufit i jasnozielone ściany dopełniają białe i złote detale oraz marmurowe medaliony.

The Yellow Drawing Room (salon żółty), dziś odrestaurowany, jest niewątpliwie dziełem Williama Adama, a dekoracje wewnętrzne stworzył jego syn Robert. Nad ścianami pokrytymi żółtym, adamaszkowym jedwabiem wznosi się **sufit** ozdobiony złożonymi kartuszami. Detale fryzu, frontony i framugi drzwi również pokryte są złotem. Duże lustro i konsole (Cullen) pomiędzy oknami są częścią oryginalnego umeblowania jadalni. Komody z Cullen

znajdujące się po obu stronach kominka pochodzą z sali audiencyjnej, w której w 1822 r. król Jerzy IV nadał szlachecki tytuł swojemu portreciście Henry'emu Raeburnowi i kapitanowi Adamowi Fergusonowi, strażnikowi chroniącemu Regalia of Scotland (klejnoty koronne).

Znajdujące się w **Red Drawing Room** (salon czerwony) złożone stiuki sufitu w stylu rokoko są jednymi z pierwszych dzieł Adama. Meble zaprojektowane przez Jamesa Cullena specjalnie na potrzeby tego pomieszczenia (fotele i krzesła z mahoni, złożone konsole z lustrami) pełnią głównie funkcję dekoracyjną.

State Dining Room (audiencyjna jadalnia) odnowiono w 1820 r. Zdobiony gzyms, dekoracje ze złoczonej miedzi oraz eleganckie lambrekiny wskazują na styl regencji. Krzesła i konsole z marmurowymi blatami są również dziełami Cullena.

Schody prowadzą na taras na dachu, z którego rozciąga się piękny **widok** na ogród i ujście Forth.

Ogrody ★★ - Park oferujący wspaniałe widoki na Forth i jej mosty jest przyjemnym zwieńczeniem zwiedzania. Idąc jedną z dwóch ścieżek (*ok. 1 godz. każda, bezpłatna broszura informacyjna przy wejściu*), przemierza się pełne kwiatów gaje i zarośla, można tu spotkać jelenie (30 sztuk) żyjące na terenie parku!

„Mieszkalną” część Hopetoun przyjemnie zwiedza się całą rodziną. Quizy (po angielsku), historyczne przebieranki i szlak są przygotowane z myślą o dzieciach.

MOSTY NA FORTH

Forth Rail Bridge ★ - Jego sylwetka jest dobrze znana. Ten most wspornikowy (podwieszony bez użycia kabli), wybudowany w latach 1883-90, składa się z 50 tys. ton metalowych belek. Był niegdyś wielkim osiągnięciem inżynierii. Podczas budowy nie obyło się bez wypadków i

śmierci robotników. Przejeżdżający mostem pociąg wydaje się być przez chwilę zawieszony w powietrzu. Konstrukcja została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO w 2015 r.

© richie0703 / Depositphotos.com

Forth Rail Bridge

Forth Road Bridge – W górnej części biegu rzeki Forth wznosi się elegancka, zakrzywiona sylwetka wiszącego mostu. Jego budowa zajęła 6 lat (1958–64). Znajdują się na nim dwie jezdnie o szerokości 7,30 m, ścieżki rowerowe i chodniki.

Queensferry Crossing – W lecie 2017 r. otwarto to długo wyczekiwane trzecie dzieło sztuki budowlanej, które odciąża intensywny ruch drogowy na Forth Road Bridge. Opóźnienia w budowie pojawiły się już na samym początku, w 2011 r.

Jest to największy w Europie most wantowy z trzema pasmami nośnymi oraz najwyższy most w Wielkiej Brytanii (każdy z trzech pylonów osiąga 210 m wysokości).

Linlithgow Palace ★★

Poza planem s. 126. 29 km na zachód, jadąc M 8, zjazd 4 potem A 706 lub M 9, zjazd 3; pociągami 20 min z Waverley Station (4/godz.); tel.: +44 1506 842896; www.historic-scotland.gov.uk; IV-IX 9.30-17.30, X-III 9.30-16.00 (ostatnie wejście 45 min przed zamkn.); zamkn. 25-26 XII; 6 GBP (5-15 lat 3,60 GBP).

Tablice informacyjne zwięźle opisują historię każdej sali. Szczegółowe dane znajdują się w broszurce dostępnej przy wejściu (1 GBP).

Imponujące ruiny tej dawnej królewskiej siedziby wciąż górują nad miasteczkiem i jeziorem Linlithgow. Nawet pomimo szkód wyrządzonych przez czas, braku dachu i ścian ogołoconych z królewskiego przepychu wszędzie widoczny jest dawny splendor tej olbrzymiej rezydencji (XV-XVII w.). Układ pomieszczeń świadczy o ogromnej wadze, jaką przykładano do praktyczności i komfortu. Budowla jest w rzeczywistości „pałacem wypoczynkowym” cenionym ze względu na strategiczne położenie oraz bliskość terenów łowieckich.

© Ulmus Media / Shutterstock.com

Linlithgow Palace

Historia tego miejsca zaczyna się w 1153 r. wraz z pierwszą rezydencją wybudowaną na rozkaz **Dawida I**. Zniszczona w pożarze w 1424 r., została zastąpiona bardziej nowoczesnym pałacem powstałym na zamówienie Jakuba I. Budynek był sukcesywnie modyfikowany przez następców monarchy, który zmarł, zanim zobaczył swój „idealny pałac”. Dopiero jego wnuczek **Jakub IV** (1488–1513) z okazji ślubu z Marią Tudor sprawił, że miejsce stało się jedną z najpiękniejszych rezydencji w kraju.

W Linlithgow 10 kwietnia 1512 r. urodził się przyszły król Jakub V – rok przed sądnym dniem, gdy kwiat szkockiego rycerstwa zginął wraz z królem pod Flodden Field. Wówczas królowa i jej dzieci wyjechały do Stirling, ale **Jakub V**, który

podobnie jak jego ojciec bardzo kochał Linlithgow, wracał tu kilkakrotnie, a jego druga żona **Marie de Guise** powiedziała, że „jeszcze nigdy nie widziała równie książęcego miejsca”. Ona wraz z córką **Marią Stuart** przebywały tu wiele razy. Upadek Linlithgow zaczął się wraz z połączeniem się korony angielskiej i szkockiej w 1603 r. Bonnie Prince Charlie przybył tu w 1745 r., a tuż po nim pojawili się ludzie hrabiego de Cumberlanda, którzy zostawili po sobie ruiny widoczne do dziś.

Portal ★ - Wybudowany na końcu Kirkgate za czasów Jakuba V, ok. 1535 r., prowadzi do królewskiego parku, w którym wznoszą się pałac i kościół St Michael. Monumentalna brama od strony miasta ozdobiona jest herbami czterech orderów rycerskich: od lewej do prawej - Podwiązki, Ostu, Złotego Runa i Świętego Michała.

Dziedziniec wewnętrzny - Wspaniała kamienna **fontanna ★★** powstała ok. 1530 r. z inicjatywy Jakuba V, jest główny elementem tego dziedzińca. Ośmioboczna, z trzema basenami, została ozdobiona postaciami, ostrogami, medalionami, herbami i różnymi wspornikami. Fasady pałacu się różnią. Trzy z nich pochodzą z XV i XVI w. Fasada północna (1618-20) jest najbardziej symetryczna, ma dekoracyjne taśmy i okna ze szczytami, na których znajdują się symbole narodowe.

Należy przejść krętymi, północno-wschodnimi schodami do królewskiego apartamentu na pierwszym piętrze.

Pierwsze piętro - Na lewo od korytarza znajduje się kuchnia z dużym piecem. Zaskakująca rozmiarami **Great Hall** (Wielka Sala) zajmuje całą długość skrzydła wschodniego. W pobliżu podium wyróżnia się wspaniałe rzeźbiony **kominek z okapem ★★**. Za narożnym pomieszczeniem, w **kaplicy**, pomiędzy oknami znajdują się cztery nisze. Apartamenty skrzydła zachodniego składają się z komnaty króla, komnaty audiencyjnej oraz królewskiej sypialni. W przylegających **oratoriach króla i królowej** można obejrzeć zworniki

sklepienia z jednorożcem. Przejście prowadzi do skrzydła przebudowanego przez Williama Wallace'a, na początku XVII w. Można również zwiedzić piwnice, komnaty straży lub wejść jedną ze spiralnych klatek schodowych (północny zachód), aby nacieszyć oczy pięknym widokiem na cały kompleks.

Fasada - Na fasadzie wejściowej wzrok przyciągają trzy lancetowate okna, za którymi znajduje się kaplica. Obchodząc fasadę wschodnią, można zobaczyć oryginalne wejście - po jego bokach znajdują się wydłużone nisze nakryte daszkami, nad którymi widnieją królewskie herby. Za serią dużych okien mieści się Wielka Sala. Więcej regularnych otworów zdobi północną fasadę z XVII w. Fasada zachodnia jest dużo prostsza, wyróżnia się narożnymi wieżami.

Słowniczek

Zwroty grzecznościowe

Dzień dobry — Good morning (przed południem)

Dzień dobry — Good afternoon (po południu)

Dobry wieczór — Good evening

Dobrej nocy — Goodnight

Cześć! — Hello!

Do widzenia — Goodbye

Do zobaczenia — See you soon / see you later

Jak się masz? — How are you?

Dziękuję — Thank you

Proszę — Please

Przydatne zwroty i słowa

Mówisz po polsku? — Do you speak Polish?

Nie mówię po angielsku — I don't speak English

Jak masz na imię? — What is your name?

Mam na imię — My name is. . .

Pani — Madam

Panna — Miss

Pan — Sir

Nie rozumiem — I don't understand

Nie wiem — I don't know

Dlaczego? — Why?

Która jest godzina? — What time is it?

Nocleg

Sypialnia — Bedroom

Pokój dwuosobowy — Double room

Pokój jednoosobowy — Single room

Klucz — Key

Koc — Blanket

Poduszka — Pillow

Łazienka — Bathroom

Ręcznik — Towel

Papier toaletowy — Toilet tissue

Może mnie pan/pani obudzić o 7 rano? — Could you wake me up at seven o'clock?

Toaleta — Toilet

W mieście

Lotnisko — Airport

Aleja — Avenue

Bank — Bank

Łódź — Boat

Zamek — Castle

Kościół — Church

Rzeka — River
Fontanna — Fountain
Ratusz — City hall
Budynek — Building
Metro — Underground
Muzeum — Museum
Apteka — Pharmacy/chemist
Plac — Square
Most — Bridge
Poczta — Post office
Dzielnica — District
Droga — Road
Ulica — Street
Wieża — Tower
Pociąg — Train
Rower — Bicycle
Samochód — Car

Liczby

1 — one
2 — two
3 — three
4 — four
5 — five
6 — six

7 — seven

8 — eight

9 — nine

10 — ten

100 — hundred

1000 — thousand

Zakupy

Czy kupię tu...? — Do you have...?

Tani — Cheap

Drogi — Expensive

Ile to kosztuje? — How much does it cost?

Pieniądze — Money

Otwarte/zamknięte — Open/closed

W restauracji i w pubie

Jeść — To eat

Pić — To drink

Stół — Table

Menu — Menu

Śniadanie — Breakfast

Obiad — Lunch

Kolacja — Dinner

Rachunek — Bill

Napiwek — Tip

Danie główne — Main dish

Zupa — Soup

Deser — Dessert

Ryba — Fish

Mięso — Meat

Herbata — Tea

Woda — Water

Wino — Wine

Piwo — Beer

Piwo beczkowe — Draught beer

Duże / małe piwo — Pint / half a pint

Dni tygodnia

Poniedziałek — Monday

Wtorek — Tuesday

Środa — Wednesday

Czwartek — Thursday

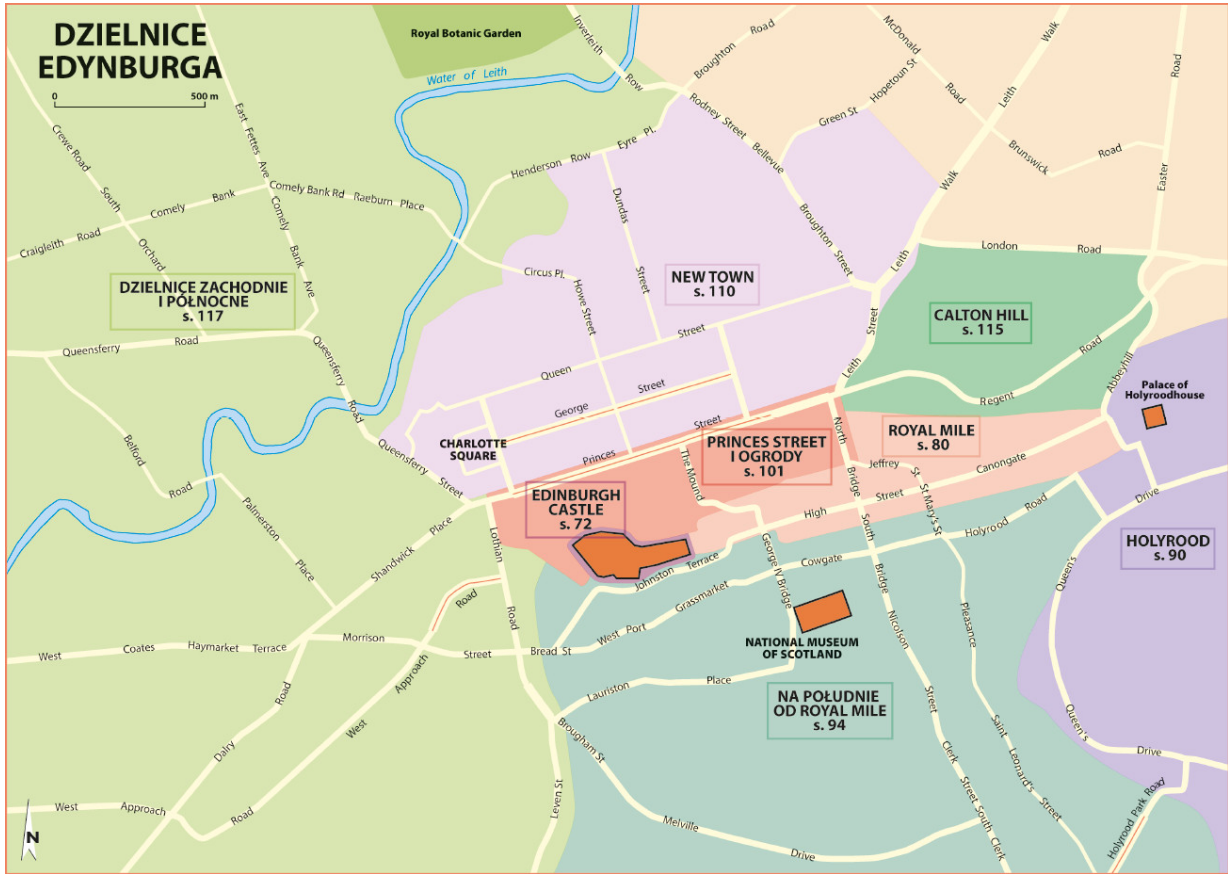
Piątek — Friday

Sobota — Saturday

Niedziela — Sunday

Bezdroża

Zapraszamy na
<http://bezdroza.pl>

- ponad **1500** tytułów podróżniczych,
- przewodniki, mapy, książki podróżnicze, reportaże,
- oferta **Wydawnictwa Bezdroża** w formie e-booków,
- **wygodne i bezpieczne** zakupy
- liczne promocje.

**W
KAŻDYCH
WARUNKACH**

mistrzowskaochrona.pl

O
KAŻDEJ
PORZE

mistrzowskaochrona.pl

PROGRAM PARTNERSKI

— GRUPY HELION —

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA
Helion

Spis treści

- [SPIS PLANÓW I MAP](#)
- [Legenda](#)
- [Zabytki i obiekty](#)
- [Sport i rozrywka](#)
- [Informacje praktyczne](#)
- [Infrastruktura drogowa](#)
- [Topografia, granice](#)
- [Przewodniki Michelin](#)
- [100 lat tradycji!](#)
- [NASZE PODPOWIEDZI](#)
- [EDYNBURG W TRZY DNI](#)
- [Dzień pierwszy](#)
- [Rano](#)
- [Południe](#)
- [Popołudnie](#)
- [Wieczór](#)
- [Dzień drugi](#)
- [Rano](#)
- [Południe](#)
- [Popołudnie](#)
- [Wieczór](#)
- [Dzień trzeci](#)
- [Rano](#)
- [Południe](#)
- [Popołudnie](#)
- [Wieczór](#)
- [Co dalej?](#)
- [Informacje praktyczne](#)
- [Przed wyjazdem](#)
- [Informacja turystyczna](#)
- [Strony internetowe](#)
- [Formalności](#)

[Dokument tożsamości](#)

[Cło](#)

[Waluta](#)

[Wymiana walut](#)

[Karty kredytowe](#)

[Pogoda](#)

[TRANSPORT](#)

[Samolot](#)

[Pociąg](#)

[Autobus](#)

[Na miejscu](#)

[Lotnisko](#)

[Transport z lotniska](#)

[Transport publiczny](#)

[Tramwaj](#)

[Autobus](#)

[Bilety](#)

[Zwiedzanie z przewodnikiem](#)

[Pieszo](#)

[Autobus](#)

[Rower](#)

[Trasy literackie](#)

[Trasy związane z historiami o duchach i czarownicach](#)

[Informator A-Z](#)

[Darmowe muzea](#)

[Dni wolne](#)

[Godziny otwarcia](#)

[Internet](#)

[Jedzenie](#)

[Karty typu „pass”](#)

[Książki](#)

[Napiwki](#)

[Niepełnosprawni](#)

[Panorama](#)

[Papierosy](#)

[Poczta](#)

[Prasa](#)

[Prąd](#)

[Przechowalnia bagażu](#)

[Rower](#)

[Różnica czasu](#)

[Taksówki](#)

[Targowiska](#)

[Telefon](#)

[Toalety](#)

[Noclegi](#)

[Royal Mile](#)

[Od 100 do 150 GBP](#)

[Powyżej 150 GBP](#)

[Holyrood](#)

[Od 50 do 100 GBP](#)

[Na południe od Royal Mile](#)

[Od 100 do 150 GBP](#)

[Powyżej 150 GBP](#)

[Princes Street](#)

[Schronisko młodzieżowe](#)

[Od 100 do 150 GBP](#)

[New Town](#)

[Od 100 do 150 GBP](#)

[Powyżej 150 GBP](#)

[West End](#)

[Od 50 do 100 GBP](#)

[Stockbridge](#)

[Powyżej 150 GBP](#)

[Dzielnica Północna](#)

[Od 50 do 100 GBP](#)

[Leith](#)

[Od 100 do 150 GBP](#)

[Powyżej 150 GBP](#)

[Restauracje](#)

[Royal Mile](#)

[Poniżej 15 GBP](#)

Od 15 do 30 GBP

Od 30 do 40 GBP

Powyżej 40 GBP

Na południe od Royal Mile

Ponizej 15 GBP

Od 15 do 30 GBP

Od 30 do 40 GBP

Powyżej 40 GBP

Princes Street

Od 30 do 40 GBP

Powyżej 40 GBP

New Town

Ponizej 15 GBP

Od 15 do 30 GBP

Od 30 do 40 GBP

West End

Od 15 do 30 GBP

Od 30 do 40 GBP

Stockbridge

Ponizej 15 GBP

Od 15 do 30 GBP

Od 30 do 40 GBP

Dzielnica Północna

Ponizej 15 GBP

Leith

Ponizej 15 GBP

Od 15 do 30 GBP

Powyżej 40 GBP

Kawiarnie, bary, cukiernie

Royal Mile

W ciągu dnia

Wieczorem

Holyrood

Wieczorem

Na południe od Royal Mile

W ciągu dnia

[Wieczorem](#)
[New Town](#)
[W ciągu dnia](#)
[Wieczorem](#)
[West End](#)
[W ciągu dnia](#)
[Wieczorem](#)
[Stockbridge](#)
[W ciągu dnia](#)
[Wieczorem](#)
[Leith](#)
[W ciągu dnia](#)
[Wieczorem](#)
[Za miastem](#)
[Zakupy](#)
[Dzielnice](#)
[Royal Mile](#)
[Kilty](#)
[Moda i dodatki](#)
[Muzyka](#)
[Słodczyce i alkohole](#)
[Na południe od Royal Mile](#)
[Antyki](#)
[Ubrania vintage](#)
[Księgarnie](#)
[Moda i dodatki](#)
[Dla smakoszy, alkohole](#)
[Princes Street](#)
[Rękodzieło](#)
[Dom towarowy](#)
[New Town](#)
[Rękodzieło](#)
[Antyki](#)
[Design i dekoracje](#)
[Kilty](#)
[Moda i dodatki](#)

[Dla smakoszy](#)
[Sport](#)
[West End](#)
[Dla smakoszy](#)
[Stockbridge](#)
[Dla smakoszy](#)
[Moda i dodatki](#)
[Leith](#)
[Dom towarowy](#)
[Rozrywka](#)
[Muzyka...](#)
[Teatry, opery, koncerty...](#)
[Na sportowo: piłka owalna...](#)
[...i okrągła](#)
[Informacje i rezerwacje](#)
[Na południe od Royal Mile](#)
[New Town](#)
[West End](#)
[Klasyczny teatr](#)
[Kalendarz wydarzeń kulturalnych](#)
[Styczeń](#)
[Marzec-kwiecień](#)
[Maj](#)
[Czerwiec](#)
[Lipiec](#)
[Sierpień](#)
[Wrzesień](#)
[Listopad-styczeń](#)
[Grudzień-styczeń](#)
[Zaproszenie do podróży](#)
[Tak powstawał Edynburg](#)
[Twierdza Edwina](#)
[Maria Stuart, królowa Szkocji](#)
[Rozłam religijny i wojna domowa](#)
[Oświecenie](#)
[Nowe Miasto](#)

[Epoka przemysłowa i odrodzenie kultury](#)

[Prawdziwa stolica](#)

[Wybitni mieszkańcy Edynburga](#)

[John Knox \(ok. 1513-72\)](#)

[David Hume \(1711-76\)](#)

[Alexander Graham Bell \(1847-1922\)](#)

[Arthur Conan Doyle \(1859-1939\)](#)

[Sean Connery \(ur. 1930\)](#)

[Oto Edynburg](#)

[Stolica na nowo](#)

[Niczym magnes](#)

[Miasto przyjazne ludziom](#)

[Ładniejszy niż Londyn](#)

[Edynburg świętuje](#)

[Widowiska uliczne](#)

[Dla każdego coś miłego](#)

[Od żołnierzy, literatury i sztuki...](#)

[...po sylwestra](#)

[Burns' Night](#)

[Szkockie tradycje](#)

[Język](#)

[Pradawne symbole](#)

[Muzyka i gry](#)

[Tartan](#)

[Od zakazu po sukces](#)

[Wciąż w modzie](#)

[Whisky](#)

[Proces produkcji](#)

[Malt whisky](#)

[Blended whisky](#)

[Rodzaje whisky typu malt](#)

[Szkocka literatura](#)

[Robert Louis Stevenson](#)

[Sir Walter Scott](#)

[J.K. Rowling](#)

[Szkocka kuchnia](#)

[Zupy](#)
[Mięsa](#)
[Ryby](#)
[Sery](#)
[Desery](#)
[Dzielnice i zabytki Edynburga](#)
[Edinburgh Castle](#)
[Esplanada](#)
[Portcullis Gate](#)
[The National War Museum of Scotland](#)
[The Royal Scots Dragoon Guards Museum](#)
[The Royal Scots Regimental Museum](#)
[Foog's Gate](#)
[Crown Square](#)
[The Scottish National War Memorial](#)
[The Great Hall](#)
[Prisons of War Exhibition](#)
[Royal Palace](#)
[Half Moon Battery](#)
[St Margaret's Chapel](#)
[Royal Mile](#)
[The Scotch Whisky Experience](#)
[Outlook Tower and Camera Obscura](#)
[The Hub](#)
[Gladstone's Land](#)
[Writers' Museum](#)
[St Giles' Cathedral](#)
[Parliament House](#)
[The Real Mary King's Close](#)
[City Chambers](#)
[Tron Kirk](#)
[Museum of Childhood](#)
[Trinity Apse](#)
[John Knox House](#)
[The People's Story Museum](#)
[Canongate Church](#)

[Museum of Edinburgh](#)
[Dunbars Close Garden](#)
[Scottish Parliament](#)
[Holyrood](#)
[Pałac i opactwo Holyroodhouse](#)
[Pałac \(Palace of Holyrood\).](#)
[Opactwo](#)
[Our Dynamic Earth](#)
[Holyrood Park](#)
[Na południe od Royal Mile](#)
[Victoria Street i West Bow](#)
[Grassmarket](#)
[Cowgate](#)
[Greyfriars Church and Churchyard](#)
[George Heriot's School](#)
[Quartermile](#)
[The Meadows](#)
[George Square](#)
[Surgeons' Hall Museum](#)
[Old College](#)
[Chambers Street](#)
[National Museum of Scotland](#)
[Princes Street i ogrody.](#)
[Princes Street](#)
[Princes Street Gardens](#)
[Scott Monument](#)
[The Mound](#)
[National Gallery of Scotland](#)
[Royal Scottish Academy.](#)
[Waverley Station](#)
[Market Street](#)
[New Town](#)
[Charlotte Square](#)
[Georgian House](#)
[West Register House](#)
[George Street](#)

[Assembly Rooms](#)
[St Andrew and St George](#)
[St Andrew Square](#)
[Scottish National Portrait Gallery](#)
[West Register Street](#)
[General Register House](#)
[Old Post Office](#)
[Broughton Street](#)
[Mansfield Traquair Centre](#)
[Północna część New Town](#)
[Calton Hill](#)
[Wejście](#)
[Wzgórze](#)
[Regent Road](#)
[Dzielnice zachodnie i północne](#)
[West End](#)
[St Mary's Episcopal Cathedral](#)
[Dean Village](#)
[Scottish National Gallery of Modern Art](#)
[Stockbridge](#)
[Royal Botanic Garden](#)
[Water of Leith](#)
[Leith](#)
[Royal Yacht Britannia](#)
[The Shore](#)
[Portobello](#)
[Okolice Edynburga](#)
[Rosslyn Chapel](#)
[Edinburgh ZOO](#)
[Royal Observatory](#)
[Craigmillar Castle](#)
[South Queensferry](#)
[Hopetoun House](#)
[Linlithgow Palace](#)
[Słowniczek](#)
[Zwroty_grzecznościowe](#)

[Przydatne zwroty i słowa](#)

[Nocleg](#)

[W mieście](#)

[Liczby](#)

[Zakupy](#)

[W restauracji i w pubie](#)

[Dni tygodnia](#)

[Mapy](#)